

⌘ MANDATUM LIFE

Vuosikertomus 2018

Sisältö

Vuosi 2018 lyhyesti	3
1	
Hallituksen toimintakertomus	4
2	
Riskienhallinta.....	8
3	
IFRS-tilinpäätös 2018	14
Konsernin laaja tuloslaskelma	15
Konsernitase	16
Laskelma oman pääoman muutoksista	17
Konsernin rahavirtalaskelma	18
Konsernin liitetiedot	19
Yhteenvedo merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista	19
Tilinpäätöksen riskienhallintaliite	28
Segmentti-informaatio	37
Tuloslaskelman liitetiedot	41
Taseen liitetiedot	49
4	
Tilintarkastuskertomus	69

Vuosi 2018 lyhyesti

Mandatum Life on vakavarainen ja arvostettu suomalainen finanssiyhtiö ja osa Sampo-konsernia. Haastavasta sijoitusympäristöstä huolimatta vuosi 2018 oli kokonaisuutena onnistunut.

Hyvä tulos haastavasta sijoitusympäristöstä huolimatta

Tulos ennen veroja nousi Mandatum Lifen historian suurimmaksi. Tämä oli seurausta erityisesti sijoitustoiminnan realisoituneista myyntivoitoista ja Danske Bankin kanssa solmitun yhteistyösopimuksen tulosvaikutuksesta. Sijoitusten tuotto käyvin arvoin painui negatiiviseksi, jonka seurauksena laaja tulos jäi vertailuvuotta alhaisemmaksi. Kustannusliikkeen ja riskiliikkeen tulosten yhteismäärä säilyi edellisen vuoden ennätyksellä tasolla. Yhtiön vakavaraisuus säilyi hyvällä tasolla.

Sijoitussidonnainen maksutulo uuteen ennätykseen

Mandatum Lifen sijoitussidonnainen maksutulo saavutti uuden ennätyksen, erityisesti omien myyntikanavien erinomaisen onnistumisen seurauksena. Suurin kasvutekijä oli institutionaalisten sijoittajien voimakas kiinnostus yhtiön tarjoamia vaihtoehtoisia sijoituskohteita kohtaan.

Yhteistyö Danske Bankin kanssa jatkuu

Mandatum Life ja Danske Bank sopivat 24.4.2018 yhteistyön jatkamisesta ja siitä, että aiemmin sovittu vakuutuskannan myynti ei toteudu. Mandatum Life sai sopimuksen jatkamisesta kertakorvauksen ja vastaavasti Danske Bankille maksettavia palkkioita kasvatettiin. Kesän jälkeen yhteistyössä on keskitytty erityisesti lainaturvatarjonnan kehittämiseen ja volyymien nostamiseen aiempien vuosien tasolle. Molemmat osapuolet ovat sitoutuneet pitkäaikaiseen yhteistyöhön.

Uudet viranomaisvaatimukset kehittämisen painopistealueena

Vuoden 2018 aikana yhtiön kehittämisen fokus oli liiketoiminnallisten valmiuksien luomisen lisäksi voimakkaassa muutoksessa olevan

regulaation edellyttämien valmiuksien parantamisessa. Panoksia ohjattiin erityisesti EU:n tietosuoja-asetuksen (GDPR) sekä vakuutusten tarjoamista säätelevän direktiivin (IDD) vaatimusten täyttämiseen. Tietosuoja-asetuksen näkökulmasta käytiin läpi yhtiön kaikki tietojärjestelmät ja kaikki asiakastietovarannot sekä varmistettiin, että asiakastietojen käsittely on asetuksen edellyttämällä tasolla. Vakuutusten tarjoamista säätelevän direktiivin kohdalla keskityttiin erityisesti asiakkaiden vakuutustarpeen arviointiin liittyvien työkalujen ja prosessien rakentamiseen sekä aikaisempaa kattavamman tuotedokumentaation laatimiseen. Lisäksi kehitettiin tuotehallintaan liittyviä menettelytapoja ja prosesseja.

Henkilöstökäytäntöihin panostaminen on sekä arvovalinta että liiketoimintaa

Henkilöstön tyytyväisyys on yksi Mandatum Lifen pitkän aikavälin strategisista liiketoimintatavoitteista. Mandatum Lifessa uskotaan, että hyvä työntekijäkokemus tuottaa hyvää asiakaskokemusta. Rakennamme työskentelykulttuuria, joka perustuu luottamukseen ja jossa oikeat henkilöt oikeilla paikoilla tuottavat mahdollisimman korkealaatuisia palvelua yhtiön asiakkaille.

Henkilöstön tyytyväisyyttä mitataan Mandatum Lifessa vuosittain Suomen parhaat työpaikat -tutkimuksella. Yhtiö on osallistunut tutkimukseen jo yhdeksänä vuotena peräkkäin. Vuonna 2018 90 prosenttia Mandatum Lifen henkilöstöstä koki työskentelevänsä erittäin hyvässä työpaikassa. Mandatum Life kampanjoi vuoden aikana henkilöstön motivoimisesta ja palkitsemisesta myös asiakkailleen.

Yhtiö on investoinut usean vuoden ajan digitaalisiin palveluihin ja jo lähes 20 000 asiakasta on ottanut käyttöön ML Rahat-mobiilipalvelun ja yli 200 000 asiakasta on siirtynyt paperittomaan palveluun. Näiden ja muiden toimenpiteiden seurauksena asiakastytyväisyys parani edelleen.

Maksutulo, omalla vastuulla:

1074 milj.€
(960)

Tulos ennen veroja:

450 milj.€
(236)

Oman pääoman tuotto:

8,7 %
(13,3)

Vakavaraisuussuhde:

176 %
(182)

Sijoitustoiminnan tuotto, alkuperäinen kanta:

-2,4 %
(6,5)

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä:

531
(525)

Hallituksen toimintakertomus

Mandatum Lifen toimintakertomus 1.1.–31.12.2018

Toiminnan tulos ja vakavaraisuus

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan. Emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön erillistilinpäätös on laadittu kansallisia säännöksiä noudattaen. Konsernitilinpäätöksen tulos poikkeaa emoyhtiön tuloksesta pääosin sijoitustoiminnan erilaisista kirjaussäännöistä johtuen.

Tilikauden tulos ennen veroja kasvoi edellisestä vuodesta merkittävästi 450 miljoonaan euroon (236). Sijoitustoiminnan käyvillä arvoilla laskettu verojen jälkeinen laaja tulos laski 112 miljoonaan euroon (188). Laajasta tuloksesta käyvän arvon rahaston muutos oli -247 miljoonaa euroa (3).

Yhtiön vakavaraisuussuhde siirtymäsäännöt huomioiden oli 176 prosenttia (182). Ilman vuonna 2022 päättyvän osakeriskin ja vuonna 2031 päättyvän vastuuvelan laskennan siirtymäsääntöjen huomioimista vakavaraisuussuhde olisi 131 prosenttia (127).

Milj. €	1-12/2018	1-12/2017
Vakuutusmaksutulo	1 074,2	960,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-26,2	781,8
Korvaukset	-1 115,8	-1 021,1
Tulos ennen veroja	450,4	236,0
Tilikauden laaja tulos	112,5	188,3
Taseen loppusumma	12 788,8	13 550,7
Oman pääoman tuotto %	8,7	13,3
Solvenssi II oma varallisuus	1 739,7	1 976,8
Vakavaraisuussuhde %	176	182

Maksutulo

Mandatum Life -konsernin ensivakuutuksen maksutulo oli 1081 miljoonaa euroa (966). Sijoitussidonnainen maksutulo kasvoi edellisvuodesta 976 miljoonaan euroon (849).

Yhtiön riskihenkivakuutusten maksutulo Suomessa laski hieman ollen 45 miljoonaa euroa (46). Sijoitussidonnaisten ryhmäeläkevakuutusten maksutulo nousi 10,2 prosenttia 78 miljoonaan euroon (71). Baltian maksutulo oli edellisvuoden tasolla 24 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminta

Mandatum Lifen sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa korkein mahdollinen tuotto hyväksyttävällä riskitasolla. Onnistunut sijoitustoiminta mahdollistaa vakuutuksenottajille hyvän nimellistuoton ja kartuttaa omia varoja sekä täyttää omistajien tuotto-odotukset.

Sekä tuoton lisäämiseksi että riskin pienentämiseksi sijoitusalkku pyritään hajauttamaan sekä maantieteellisesti että eri omaisuusluokkien kesken. Omaisuusluokkien välisessä allokaatiossa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden aikana.

Alkuperäisen vastuuvelan katteena olevan omaisuuden tuotto oli -2,4 prosenttia (6,5). Heikko tuotto oli seurausta erityisesti osakkeiden huonosta tuotosta. Eriytetyn vakuutuskannan katteena olevan omaisuuden tuotto oli huomattavasti matalammasta riskitasosta johtuen muuta omaisuutta hieman parempi, eli -1,9 prosenttia (1,8).

Sijoitusomaisuudesta ja sijoitustoiminnan riskeistä on yksityiskohtaisempi kuvaus tilinpäätöksen riskienhallintaliitteessä.

Vastuuvetka

Mandatum Life -konsernin vastuuvetka ennen jälleenvakuuttajan osuutta laski 463 miljoonaa euroa ja oli 11 176 miljoonaa euroa (11 639). Sijoitussidonnaisten sopimusten osuus vastuuvetasta oli 6 955 miljoonaa euroa (7 066). Laskuperustekorkoisen vastuuvetelan määrä oli 4 221 miljoonaa euroa (4 573). Eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan osuus laskuperustekorollisesta vastuuvetasta oli tilivuoden 2018 lopussa yhteensä 1 008 miljoonaa euroa (1 065). Eriytetty ryhmäeläkekanta pitää sisällään 250 miljoonaa euroa (261) korkotäydennystä, jolla alennetaan sen vastuuvetelan diskonttauskorko 0,50 prosenttiin. Muu laskuperustekorkoinen vastuuvetka pitää sisällään korkotäydennyksiä yhteensä 232 miljoonaa euroa (325).

Baltian sivuliikkeen osuus vastuuvetasta oli 159 miljoonaa euroa (180), josta sijoitussidonnaisen vastuuvetelan osuus oli 145 miljoonaa euroa (165).

Vastuuvetelan jakautumisesta ja muutoksesta on tarkempi selvitys tilinpäätöksen riskienhallintaliitteessä.

Henkivakuutusyhtiössä on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuuihin. Lisätietoa kohtuusperiaatteesta on esitetty laadintaperiaatteissa sekä yhtiön internetsivuilla. Suomi-yhtiöstä eriytetyn vakuutuskannan kokonaishyvitys perustuu sovitun voitonjakomalliin, joka on kuvattu laadintaperiaatteissa ja tarkemmin yhtiön internetsivuilla.

Korvauskulut

Mandatum Life maksoi tilikauden aikana korvauksia yhteensä 1 153 miljoonaa euroa (1 023), josta jälleenvakuuttajien osuus oli 0,8 miljoonaa euroa (4,5). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksetuista korvauksista oli 716 miljoonaa euroa (568). Mandatum Life maksoi tilivuonna eläkkeitä noin 65 000 eläkkeensaajalle yhteensä 403 miljoonaa euroa (402). Näistä ryhmäeläkevakuutuksiin liittyi 64 prosenttia (65). Erilaisia muita korvauksia maksettiin edellisvuoden tavoin yhteensä noin 50 000 kappaletta.

Liiketoiminnan kulut

Mandatum Life -konsernin liikekulut olivat 107 miljoonaa euroa (105) ja liikekustannussuhde oli 91,7 prosenttia (93,9). Kokonaisliikekustannussuhde, jossa on huomioitu kaikki liikekulujen kattamiseen tarkoitetut tuotot, oli konsernin osalta 76,5 prosenttia (76,4). Mandatum Life ei jaksota vakuutusten hankintakuluja, jolloin vakuutuksen ensimmäisen eli hankintavuoden tulos on yleensä hankintakuluista johtuen negatiivinen.

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa oli keskimäärin 531 (525) henkilöä. Suomessa 440, Virossa 34, Latviassa 18 ja Liettuaassa 37 henkilöä. Henkilöstöstä 51 prosenttia oli miehiä ja 49 prosenttia naisia. Henkilöstön keski-ikä oli 41 vuotta.

Sijoitussalkun allokaatio 31.12.2018

Alkuperäisen kannan omaisuus

4 578 milj. €

Eriytetty omaisuus

1 024 milj. €

Riskienhallinta

Mandatum Life -konsernissa hallitus vastaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintapolitiikan, sijoituspolitiikan ja muut yleisohjeet, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta organisoidaan liike-toiminnoissa.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteutuksesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat vakuutusriskit, markkinariski, operatiiviset riskit, juridiset ja compliance-riskit sekä liiketoiminta- ja maineriskit. Jokaiselle pääryhmälle on nimetty vastuuhenkilö säännöllisesti kokoontuvassa riskienhallintakomiteassa.

Riskeistä ja riskienhallinnasta on laadittu liitetieto, jossa on yksityiskohtaisempi selvitys Mandatum Lifen merkittävimmistä riskeistä ja riskienhallinnan yleisistä periaatteista.

Konsernirakenne ja omistus

Mandatum Life on Sampo Oyj:n täysin omistama tytäryhtiö.

Mandatum Life -konsernin emoyhtiö on Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, jolla on sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Merkittävimmät tytäryhtiöt ovat Mandatum Life Palvelut Oy sekä Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy. Lisäksi konserniin kuuluu 20 (19) asunto- ja kiinteistöosakeyhtiötä sekä Luxemburgissa toimiva Mandatum Life Fund Management S.A.

Merkittävät tapahtumat tilikauden jälkeen

Ei merkittäviä tapahtumia.

Tulevaisuuden näkymät

Heikkenevät talouskasvunäkymät vuoden 2018 toisella puoliskolla aiheuttivat uudelleenhinnoittelun maailman osakemarkkinoilla, minkä johdosta koko vuoden markkinatuotto painui negatiiviseksi (-4,9 prosenttia, MSCI World AC-indeksi euroissa). Kaupapolitiikkaan liittyvä epävarmuus yhdistettynä kiristyneen rahapolitiikan vaikutuksiin Yhdysvalloissa vahvisti liikettä. Suomessa Helsingin pörssin markkinatuotto päättyi negatiiviseksi (-5,9 prosenttia, HEXF-indeksi euroissa) ylittäen kuitenkin eurooppalaisten osakemarkkinoiden keskimääräisen markkinatuoton selvästi. Pitkät markkinakorot nousivat Yhdysvalloissa keskuspankin nostaessa ohjauskorkoa vuoden aikana neljästi. Euroopassa korkotaso oli vuodenvaihteessa vuoden alkua alemmalla tasolla heikompia talouskasvunäkymiä heijastaen.

Maailman talouskasvun ennakoita asettuvan trendikasvua alemmalle tasolle vuonna 2019 pääasiassa Kiinan hidastuvan talous-

kasvun suorien ja välillisten vaikutusten johdosta. Kulutuskysynnän odotetaan yhä kasvavan länsimaissa paranevan työmarkkinatilanteen johdosta antaen tukea yritysten tuloskasvulle. Kaupapolitiittiset häiriöt yritysten toimintaympäristössä yhdistettynä vaikutuksiin jo tehdyistä rahapolitiittisista kiristystoimenpiteistä heikentävät kuitenkin tuloskasvuennusteiden osumatarkkuutta ja kasvattavat sijoitusmarkkinoiden hintaheiluntaa. Riskillisten omaisuuslajien arvostustasojen maltillis- tuminen nostaa tuotto-odotuksia lähemmäs pitkän aikavälin keskiarvoja talouskasvun pysyessä lähellä trendikasvua. Inflaatio-odotusten nousun odotetaan hidastuvan pienentäen markkinakorkojen nousu- paineita.

Suomessa lyhyen aikavälin talouskasvuodotuksia heikentävät Euroopan talouskasvun ja Aasian vientikysynnän hidastuminen. Kotimaisen kulutuskysynnän kasvun odotetaan maltillis- tuminen pitkän aikavälin kasvua ylittävältä tasolta. Kotitalouksien ja julkisen talouden velkaisuus sekä kasvavat kustannukset liittyen väestön ikääntymiseen heikentävät Suomen talouskasvunäkymiä pitkällä aikavälillä. Markkinoin- hin ja talouskehitykseen liittyvä epävarmuus, yhdessä alhaisen korko- tason kanssa, muodostavat merkittävän haasteen sijoitustoiminnalle ja yhtiön tulokselle. Vakavaraisuuspääoman määrä, melko voimakkaasti aleneva vanha laskuperustekorkoinen vastuuvelka ja vastuuvelan kor- kotäydennykset yhdessä Solvenssi II:n siirtymäsäännösten kanssa luo- vat yhtiölle valmiudet kestää sekä alhaisten korkojen aikaa että lyhytai- kaisia markkinaheilahteluja.

Sijoitustoiminnan lisäksi yhtiön tulokseen vaikuttavat vakuutus- riskeistä syntyvä riskiliikkeen tulos sekä kustannusliikkeen tulos. Kus- tannusliikkeen tuloksen odotetaan alenevan hieman vuonna 2019, joh- tuen 1.1.2019 voimaantulleesta uudesta komissiosopimuksesta Danske Bankin kanssa.

Mandatum Life avaa Saxo Bankin kaupankäyntiteknologiaan pe- rustuvan Mandatum Trader -arvopapereiden välityspalvelun vuoden 2019 alkupuolella. Palvelu täydentää asiakkaille tarjottavaa palvelu- kokonaisuutta.

Yhtiön Solvenssi II:n mukainen siirtymäsäännöt huomioiva va- kavaruus- ja solvenssi on hyvä. Yhtiön taseen rakenne tulee muuttumaan siirtymäaika- jaksolla merkittävästi laskuperustekorollisen kannan jatkaessa alenevalla trendillä. Tämän odotetaan pienentävän yhtiön pääomavaateita ja toisaalta kasvattavan omia varoja, minkä johdosta yhtiön vakavaraisuus- ja solvenssin odotetaan säilyvän pitkällä aikavälillä hy- vällä tasolla siirtymäaika- jaksolla huolimatta.

Hallinto

Mandatum Lifen hallinto määräytyy ensisijaisesti vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten pohjalta. Tarkemmat määräykset yhtiön hallinnosta ovat yhtiöjärjestyksessä sekä yhtiön hallituksen vahvista- missa sisäisissä toimintaperiaatteissa ja ohjeissa.

Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 26.3.2018 ja ylimääräinen yhtiökokous 18.9.2018.

Mandatum Lifen hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenten lukumäärä vuonna 2018 oli viisi jäsentä 6.2.2018 saakka. Tämän jälkeen hallituksen lukumäärä oli neljä jäsentä Jorma Leinosen ilmoitettua erostaan yhtiön hallituksesta.

Mandatum Lifen hallituksen kokoonpano on:

- puheenjohtaja, konsernijohtaja Kari Stadigh,
- varapuheenjohtaja, konsernin talousjohtaja Peter Johansson (31.12.2018 saakka)

jäseninä

- sijoitusjohtaja Patrick Lapveteläinen,
- fil.maist. SHV Jorma Leinonen (6.2.2018 saakka)
- sijoittajasuhde- ja viestintäjohtaja Jarmo Salonen
- talousjohtaja Knut Arne Alsaker (1.1.2019 alkaen)

Hallitus piti tilikauden aikana 14 kokousta.

Henkilöstön valitsemana edustajana hallituksen kokouksissa on asiantuntija Katja Korelin ja hänen varamiehenään asiakaspäällikkö Matti Lepistö. Henkilöstön edustaja ei ole hallituksen jäsen.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii OTK Petri Niemisvirta ja toimitusjohtajan sijaisena talousjohtaja fil.lis, SHV Jukka Kurki.

Yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana toimi Ernst & Young Oy, (tilintarkastusyhteisön vastuullisena tilintarkastajana KHT Kristina Sandin).

Hallituksen voitonjakoehdotus

Mandatum Lifen tilikauden kansallisin periaattein laskettu tulos on 343 303 610,06 euroa positiivinen. Voitonjakokelpoiset varat ovat 638 443 550,51 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta jaetaan osinkoa 150 000 000 euroa ja loput siirretään voitto-/tappioutilille.

Riskienhallinta

Riskienhallinta

1. Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Vakuutustoiminnan keskeinen periaate on siirtää riski vakuutuksen-ottajalta vakuutusyhtiölle. Näin ollen riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimintaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistutaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Riskienhallinnan tärkeimpinä tavoitteina on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua, varmistaa tehokkaita ja jatkuvat liiketoimintaprosessit kaikissa olosuhteissa ja rajata riskit hallituksen hyväksymälle tasolle kaikkien toimintojen osalta.

Mandatum Life on Sampo Oyj:n kokonaan omistama tytäryhtiö. Mandatum Life ja sen tytäryhtiöt noudattavat Sampo-konsernin riskienhallintaperiaatteita, joissa myös yhtiötä koskevat henkivakuutusyhtiön erityispiirteet on huomioitu. Tässä riskienhallintaliitteessä esitetyt luvut koskevat pääsääntöisesti emoyhtiötä ja esimerkiksi Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy:n riskienhallinta käsitellään sen vuosikertomuksessa.

1.1 Riskienhallinnan organisointi

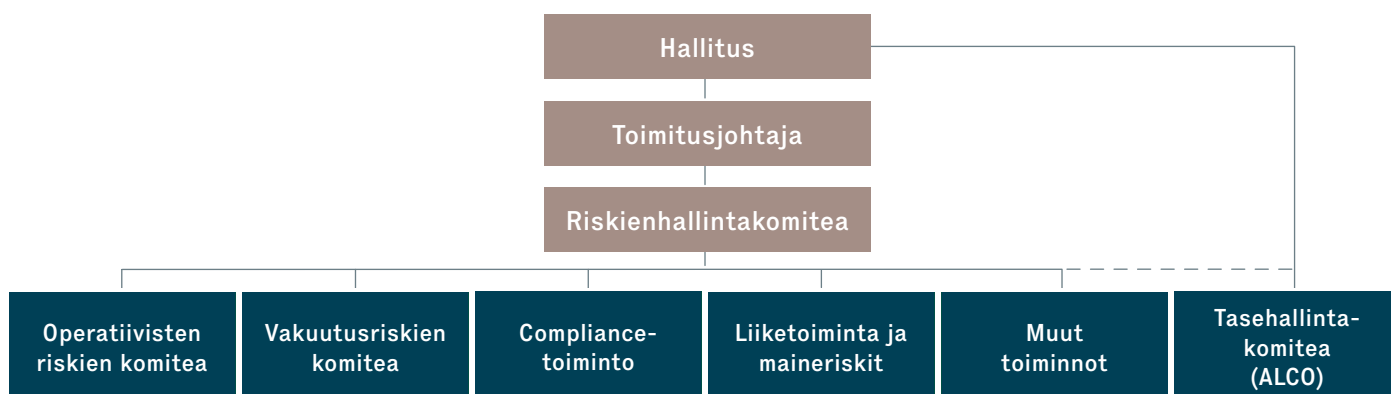
Yhtiön hallitus vastaa riskienhallinnasta ja sisäisen valvonnan riittävyydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallinnan periaatteet, sijoituspolitiikan, pääoman hallinnan periaatteet ja muut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeet.

Toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteutamisesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Riskienhallintajohtajan vastuulla on, että riskienhallinta ja sen seuranta on järjestetty asianmukaisesti ja laajuus on riittävä yhtiön toimintaan nähden. Liiketoiminta-alueet ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

- Riskienhallintakomitea koordinoi riskienhallinnan järjestämistä ja valvoo kaikkia yhtiön riskejä. Komitean puheenjohtajana on toimitusjohtaja. Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat vakuutusriskit, markkinariskit, operatiiviset riskit, juridiset ja compliance-riskit sekä liiketoiminta- ja maineriskit. Myös konsernin muita kuin vakuutustoiminnan riskejä seurataan komiteassa. Toimitusjohtajan ja riskienhallintajohtajan lisäksi jokaisella riskialueella on oma vastuuhenkilönsä komiteassa.

- Yhtiöllä on kaksi tasehallintakomiteaa, joista toinen vastaa Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 siirtyneen ja toiminnallisesti eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan tasehallinnasta ja toinen koko muun yhtiön tasehallinnasta koskien laskuperustekorkosidonnaista vakuutuskantaa ja yhtiön oman pääoman mukaisia varoja. Tasehallintakomiteat valvovat, että sijoitustoimintaa hoidetaan hallituksen hyväksymissä sijoituspolitiikoissa määritettyjen limiittien puitteissa. Lisäksi ne valvovat likviditeetin, riskinkantokyvyn ja vakavaraisuuspääomien riittävyyttä suhteessa taseiden riskeihin, erityisesti markkinariskeihin. Tasehallintakomiteat valmistelevat hallitukselle ehdotukset sijoituspolitiikoista. Tasehallintakomiteat kokoontuvat pääsääntöisesti kuukausittain ja raportoivat sekä hallitukselle että riskienhallintakomitealle.
- Vakuutusriskien komitea koordinoi vastuunvalintapolitiikan ylläpitämistä sekä valvoo vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin toimivuutta. Komitea raportoi vastuunvalintapolitiikkaan liittyvistä poikkeamista riskienhallintakomitealle. Vakuutusriskien komitean puheenjohtajana on yhtiön aktuaarijohtaja, jonka vastuulla on varmistaa, että vakuutusten hinnoittelussa ja vastuuvelan laskennassa käytettävät periaatteet ovat riittävät ja yhteensopivat vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin kanssa. Hallitus hyväksyy vakuutussopimusten hinnoittelun ja vastuuvelan laskennan keskeisimmät periaatteet. Lisäksi hallitus määrittelee maksimitason omalla vastuulla pidettävillä riskeillä ja hyväksyy jälleenvakuutuspolitiikan vuosittain.
- Operatiivisten riskien komitea analysoi ja käsittelee operatiivisia riskejä liittyen esimerkiksi uusiin tuotteisiin ja palveluihin, prosesseissa ja riskeissä tapahtuneisiin muutoksiin sekä toteutuneisiin operatiivisiin riskitapahtumiin. Merkittävistä havainnoista raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle. Operatiivisten riskien komitea koordinoi myös jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien sekä sisäisen valvonnan politiikan ylläpitämistä ja päivittämistä.
- Lakiasiat, compliance ja data governance -yksikkö vastaa yhtiön liiketoimintaan liittyvistä oikeudellisista asioista, compliance-toiminnasta sekä tietosuojan ja -turvan liittyvän regulaation seurannasta ja riskien tunnistamisesta konsernissa. Yksikön johtaja vastaa yksikön toiminnan järjestämisestä ja toimii samalla konsernin Compliance Officerina ja on riskienhallintakomitean jäsen. Lisäksi yksiköstä on vähintään yksi edustaja operatiivisten riskien hallintakomiteassa.

Kuva 1–1 Mandatum Lifen riskienhallinnan hallintorakenne

- Liiketoiminta- ja maineriskeille ei ole omaa erillistä ryhmää, vaan näitä riskejä hallinnoidaan osana yhtiön strategista suunnittelua ja operatiivista johtamista. Kyseiset riskit kuuluvat luonteensa vuoksi suoraan toimitusjohtajan vastuulle ja käsitellään säännöllisesti riskienhallintakomiteassa.
- Konsernin sijoituspalveluyhtiöllä ja rahastoyhtiöllä on omat riskienhallintasuunnitelmat ja riskienhallinnasta vastaavat henkilöt, ja niiden riskienhallintaa käsitellään osana yhtiöiden hallitustyötä. Tämän lisäksi kaikki merkittävimmät riskitapahtumat raportoidaan riskienhallintakomitealle ja operatiiviset riskit käsitellään operatiivisten riskien komiteassa.
- Virossa, Liettuassa ja Latviassa sijaitsevilla sivukonttoreilla on oma riskienhallintajärjestelmä, joka noudattaa konsernin periaatteita

Yllä mainittujen komiteoiden ja yksiköiden lisäksi sisäinen tarkastus varmistaa tarkastussuosituksen avulla riittävien sisäisten kontrollien olemassaolon ja laatii hallitukselle vuosittain sisäisen tarkastuksen katsauksen.

2. Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit

Taseen markkinariskit sekä vakuutusriskeihin lukeutuvat pitkäikäisyys- ja takaisinostoriskit muodostavat yhtiön merkittävimmät riskit pääomavaateiden kautta tarkasteltuna. Näitä on kuvattu yksityiskohdaisemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa. Edellä mainittujen riskien lisäksi operatiiviset riskit ja liiketoimintariskit ovat yhtiön toiminnan ja jatkuvuuden kannalta keskeisiä riskejä. Operatiivisia riskejä ja niiden hallintaa on kuvattu tarkemmin jäljempänä kappaleessa 4.

Henkivakuutusyhtiön liiketoiminta perustuu vakuutustapahtumien ja vakuutustoiminnan vastuisiin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallinnointiin. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Merkittävä osa laskuperustekorkosidonnaisen henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksesta tulee sijoitustoiminnasta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vakuutuksille luvattu laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvytykset ja omistajan tuotto-odotukset. Muut tuloskomponentit ovat vakuutustoiminnan riskiliikkeen ja kustannusliikkeen tulokset. Riskiliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvauskuluilla. Kustannusliikkeen tulos muodostuu puolestaan vakuutuksenottajilta veloitetusta liikekulukuormituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuluilla.

3. Pääoman hallinta

Vakavaraisuuden hallinnalla varmistetaan käytettävissä olevan pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnasta ja toimintaympäristöstä aiheutuviin riskeihin, ja pääoman hallinnalla varmistetaan omaan varallisuuteen luettavien varojen laatu suhteessa pääomavaateisiin. Pääomatarvetta arvioidaan vertaamalla käytettävissä olevaa omaa varallisuutta siihen riskipääomavaatimukseen, joka tarvitaan nykyisestä liiketoiminnasta ja ulkoisesta toimintaympäristöstä aiheutuvien riskien kattamiseen.

3.1 Ulkoinen vakavaraisuusvaatimus

Henkivakuutustoiminta on voimakkaasti säädeltyä liiketoimintaa. Säädökset on asetettu sekä pääoman määrälle että sen rakenteelle. Mandatum Life -konsernin toimintaa valvoo Finanssivalvonta ja lisäksi Baltiassa vastaavat viranomaiset. Lisäksi konserniin kuuluvan rahastoyhtiön toimintaa valvoo Luxemburgin viranomainen.

Voimassa oleva vakuutusyhtiöitä koskeva EU-tasoinen vakavaraisuussäätely (Solvenci II) astui voimaan 1.1.2016. Yhtiö soveltaa Solvenci II:n vakavaraisuusvaateiden laskennassa ns. standardikaavaa, jossa omien varojen määrää stressataan säännöksissä etukäteen määritellyillä

markkina- ja vakuutusriskeillä. Solvenci II:n vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR, Solvency Capital Requirement) on pyritty asettamaan tasolle, jossa omat varat riittäisivät turvaamaan vakuutettujen etuudet yhden vuoden aikahorisontilla 99,5 prosentin luottamustasolla.

Solvenci II:n oman varallisuuden määrä perustuu varojen markkinaehtoiseen arvostamiseen ja vastuuvelan arvostamiseen Solvenci II:n määrittämällä korkokäyrällä, joten Solvenci II:n oma varallisuus poikkeaa kirjanpidon mukaisesta omasta pääomasta. Solvenci II:n vastuuvetä on yhtä kuin vastuuvelan ns. paras arvio lisätyn riskimarginaalilla. Paras arvio perustuu vakuutuskannan realistisiin odotettuihin kassavirtoihin, jotka diskontataan tarkasteluhetken riskittömästä korkokäyrästä johdetulla Solvenci II:ssä käytössä olevalla korkokäyrällä. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osalta paras arvio on tarkasteluhetken vakuutussäästöt, vähennettynä näiden vakuutusten odotetun riski- ja kustannusliikkeen ylijäämän nykyarvolla. Riskimarginaalin perustana Solvenci II -sääntelyssä on kuuden prosentin pääoman kustannus (cost of capital). Riskimarginaali on tulevien vuosien pääoman kustannusten nykyarvo henkivakuutusriskien ja operatiivisen riskin osalta. Taulukossa 3-1 on esitetty vastuuvelan Solvenci II:n mukainen arvo vastuuvelan siirtymäsääntö huomioiden ja IFRS-kirjanpidon mukainen arvo emoyhtiön osalta.

Taulukko 3-1 Mandatum Life -emon vastuuvetä Solvenci II:n ja IFRS:n osalta 31.12.2018

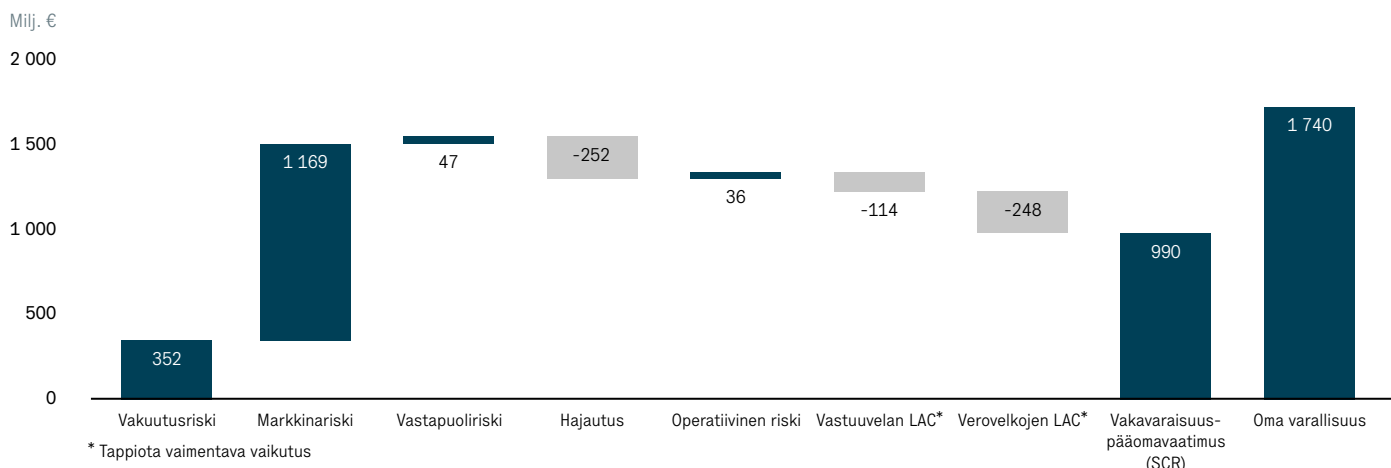
Milj. €	IFRS-arvo	Solvenci II -arvo	Oikaisu
Vastuuvetä (poislukien sijoitussidonnaiset)	4 221	3 910	311
Paras estimaatti		3750	
Riskimarginaali		160	
Vastuuvetä – sijoitussidonnaiset	6 955	6 564	391
Paras estimaatti		6 483	
Riskimarginaali		81	

Voimassa olevan lainsäädännön puitteissa yhtiö soveltaa ns. vastuuvelan siirtymäsääntöä liittyen yhtiön alkuperäiseen laskuperustekorkoiseen eläkevakuutuskantaan, jossa laskuperustekorkona on 3,5 tai 4,5 prosenttia. Vastuuvelan siirtymäsääntö jatkuu 31.12.2031 asti. Tämän lisäksi yhtiö soveltaa osakkeiden pääomavaateisiin liittyvää osakeriskin siirtymäsääntöä (31.12.2022 asti) osakesijoituksiin. Vastuuvelan siirtymäsääntö kasvattaa Solvenci II:n omaa varallisuutta varoja ja osakeriskin siirtymäsääntö taas alentaa pääomavaateita. Yhtiön omasta varallisuudesta 100 miljoonaa euroa, eli 5,7 prosenttia siirtymäsääntön mukaisista omasta varallisuudesta, koostuu pääomalinasta. Oma varallisuus luokitellaan luokan 1 (Tier 1) pääomiksi, lukuun ottamatta pääomalinana, joka luokitellaan rajoitetuksi luokan 1 pääomaksi (restricted Tier 1 capital). Taulukossa 3-2 on esitetty yhtiön oman varallisuuden rakenne 31.12.2018 vastuuvelan siirtymäsääntö huomioiden.

Taulukko 3-2 Oman varallisuuden luokittelu 31.12.2018

Milj. €		
Luokka 1	Yhteensä	1 740
	Osakepääoma ja rahastot	181
	Täsmäytysrä	1 459
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	100
Luokka 2	Yhteensä	0
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	0
	Verottamattomat varaukset	0
Luokka 3	Yhteensä	0
	Laskennalliset verosaamiset	0
Hyväksyttävä oma varallisuus		1 740

Kuva 3-3 Solvenssi II:n vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR) ja oman varallisuuden määrä 31.12.2018

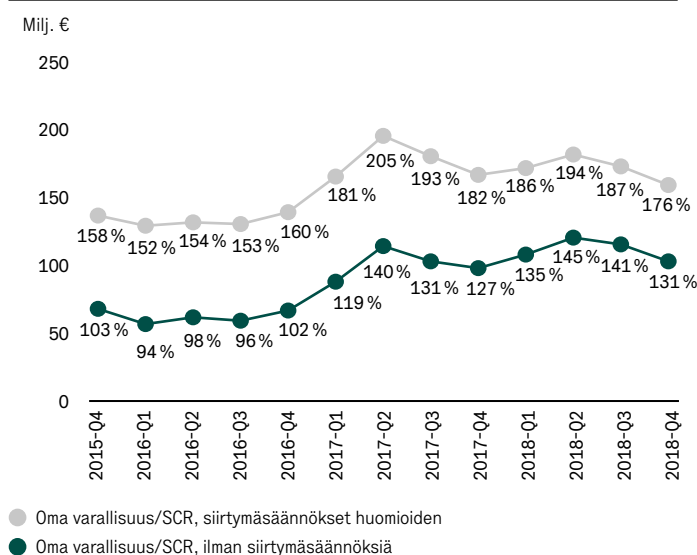

Siirtymäsäännöt huomioiden yhtiön Solvenssi II:n mukainen oma varallisuus oli 1 740 miljoonaa euroa (1 977) ja tätä vastaava Solvenssi II:n vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR, Solvency Capital Requirement) oli 990 miljoonaa euroa (1 087). Vakavaraisuussuhde (oma varallisuus/SCR) oli näin ollen 176 prosenttia (182). Pääosa eli 84 prosenttia SCR:stä syntyy markkinariskeistä ja 12 prosenttia henkivakuutusriskeistä. Markkinariskeistä merkittävimmät ovat osakeriski, jonka osuus markkinariskeistä on noin 62 prosenttia ja korkomarginaaliriski, jonka osuus on noin 27 prosenttia markkinariskeistä. Henkivakuutusriskeistä vajaa puolet tulee sijoitussidonnaisten sopimusten ja riskivakuutusten takaisinostorisistä ja noin kolmannes ryhmäläkekantojen pitkäikäisyysriskeistä. Solvenssi II:n vähimmäispääomavaatimus (MCR, Minimum Capital Requirement) oli 248 miljoonaa euroa (272). Ilman vastuuvelan siirtymäsääntöä oma varallisuus olisi 1 348 miljoonaa euroa (1 555) ja SCR ilman osakeriskin siirtymäsääntöä olisi 1 030 miljoonaa euroa (1 220).

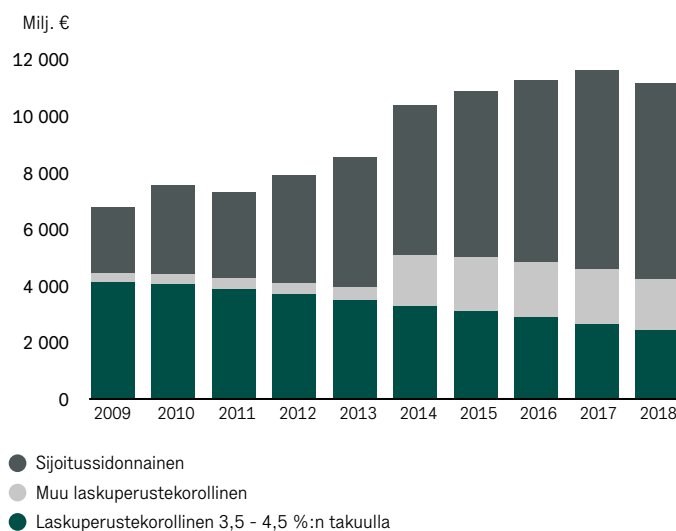
Kuvassa 3-4 on puolestaan esitetty yhtiön vakavaraisuussuhteen kehitystä Solvenssi II -sääntelyn voimaantulon jälkeen. Yhtiön strategiset valinnat ja niiden seurauksena odotettavissa oleva vastuuvelan rakenteen muutos ovat merkittävässä roolissa tulevan vakavaraisuus- aseman suhteen. Sijoitussidonnaisiin sopimuksiin perustuva liiketoiminta on ollut yhtiön painopistealueena vuodesta 2001 alkaen. Siitä lähtien sijoitussidonnainen vastuuvetka on kasvanut ja keskimääräinen vastuuvelan vuosittainen kasvu on ollut yli 20 prosenttia. Liiketoiminnan luonteen vuoksi vuosittainen vaihtelu on suhteellisen suurta. Alkuperäisen laskuperustekorollisen vastuuvelan trendi on ollut aleneva vuodesta 2005. Erityisesti ne vastuuvelan osat ovat pienentyneet, joissa laskuperustekorollinen vastuuvetka on korkein eli 4,5 prosenttia tai 3,5 prosenttia. Korkeimpien laskuperustekorollisten vakuutuskantojen vastuuvetka aleni 209 miljoonaa euroa vuoden 2018 aikana. Kokonaisuutena yhtiön laskuperustekorollinen vastuuvetka aleni 352 miljoonaa euroa ja oli 4 221 miljoonaa euroa (4 573). Vastuuvelan rakenteen ja määrän kehitystä on kuvattu kuvassa 3-5.

Yhtiön näkemyksen mukaan siirtymäsääntöjen mukainen laskelma antaa hyvän kuvan yhtiön vakavaraisuusasemasta. Yhtiön taseen ja sen riskiprofilin odotetaan muuttuvan merkittävästi siirtymäaikojen kuluessa. Valtaosa pääomavaateista syntyy laskuperustekorollisesta vastuuvetasta ja sitä kattavasta omaisuudesta. Erityisesti yhtiön alkuperäiset 3,5 ja 4,5 prosentin laskuperustekorollisen omaavat laskuperustekorolliset vakuutuskannat sitovat pääomia ja näiden vakuutuskantojen vastuuvelan odotetaan alenevan nykyisestä 2 426 miljoonasta alle 900 miljoonaan siirtymäaikojen kuluessa (ks. kuva 3-6). Tämä trendi tulee

Kuva 3-4 Vakavaraisuussuhteen kehitys 1.1.2016–31.12.2018.

Kuva 3-5 Laskuperustekorollisen ja sijoitussidonnaisen vastuuvelan kehitys 2009–2018.

alentamaan voimakkaasti näistä kannoista syntyvää SCR:ää ja samalla näiden kantojen negatiivinen vaikutus ilman siirtymäsääntöjä lasketuun omaan varallisuuteen tulee alenemaan. Vaikka siirtymäsääntöjen positiivinen vaikutus vähenee siirtymäajan kuluessa, vakavaraisuusaseman odotetaan säilyvän vahvana odotetun oman varallisuuden positiivisen trendin ja SCR:n pienenemisen seurauksena. Sisäisesti yhtiö seuraa vakavaraisuussuhdetta ja arvioi sen kehitystä sekä siirtymäsäännöillä että ilman niitä. Molemmilla tavoilla on vaikutusta yhtiön liiketoimintapäätöksiin.

Edellä esitettyjen emoyhtiön vakavaraisuusvaatimusten lisäksi konserniin kuuluvilla Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy:llä ja Mandatum Life Fund Management S.A. -yhtiöllä on omat yhtiöiden toimialaan liittyvät vakavaraisuusvaatimukset.

3.2 Sisäinen vakavaraisuusaseman seuranta

Solvensi II luo raamit myös yhtiön sisäiselle vakavaraisuusaseman seurannalle. Yhtiötason vakavaraisuusaseman seurantamalli, ns. riskinkantokykymalli, pohjautuu Solvensi II:n siirtymäsäännöillä laskettuun SCR:ään ja omaan varallisuuteen. Riskinkantokykymallissa asetetaan yhtiön vakavaraisuusasemalle ennakoiivat seurantaratjat, joiden tavoitteena on mahdollistaa yhtiön kyky reagoida riittävän ajoissa vakavaraisuusaseman heikkenemiseen. Seurantaratjoja on kolme ja ne ovat Solvensi II:n SCR:n päälle asetettuja hälytysratjoja. Niiden tasot perustuvat ennalta määriteltuihin omaisuuden stressitesteihin. Koska seurantaratjojen tasot perustuvat kunkin ajankohdan sijoitusomaisuuden riskillisyyteen, ei yhtiöllä ole olemassa kiinnitettyä tavoitetasoa esimerkiksi yhtiön vakavaraisuussuhteelle. Vuoden 2018 lopun tilanteessa ylin seurantaratja vastasi noin 146 prosentin vakavaraisuussuhdetta.

Riskinkantokyvyn ollessa ylimmän seurantaratjan yläpuolella yhtiön sijoitustoimintaa ohjaa normaaliin tapaan sijoituspolitiikka ja siinä asetetut limiitit. Seurantaratjojen alittuessa vakavaraisuusaseman seurantaa tiivistetään, hallituksen roolia sijoitustoiminnan osalta kasvatetaan, riskinottoa rajoitetaan ja viimeisessä vaiheessa tulee vakavaraisuusasemaa vahvistaa joko markkinariskejä pienentämällä tai kasvattamalla omaa varallisuutta esimerkiksi pääomituksen kautta.

Yhtiötason riskinkantokykymallin lisäksi eriytettyä ryhmäläkekannalla on oma riskinkantokykyseuranta. Eriytetyn ryhmäläkekannan riskinkantokyky perustuu tulevien lisätujen vastuun sijoitusriskejä puskuroivaan vaikutukseen. Myös kyseisen vakuutuskannan riskinkantokykyseurannan seurantaratjat perustuvat ennalta määriteltuihin omaisuuden stressitesteihin ja toimenpiteet seurantaratjojen alittuessa ovat samankaltaiset kuin koko yhtiön riskinkantokykymallissa.

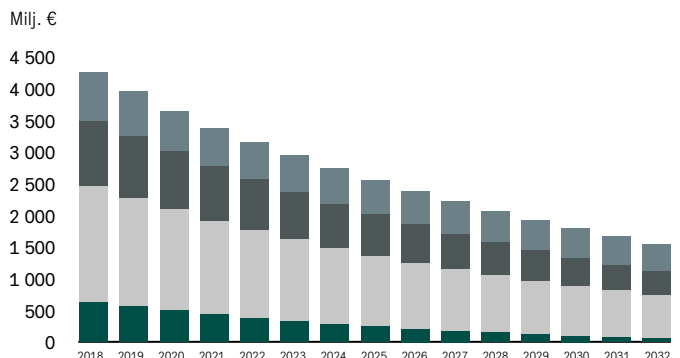
Yhtiötason riskinkantokykymalli ja eriytetyn ryhmäläkekannan riskinkantokykyseuranta ja niihin sisältyvät seurantaratjat määritellään vuosittain hallituksen päättämässä sijoituspolitiikoissa. Riskinkantokyvyt ja seurantaratjat raportoidaan hallitukselle vähintään kuukausittain.

4. Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan tappion riskiä, joka aiheutuu puutteellisista tai epäonnistuneista prosesseista tai järjestelmistä, ihmisistä ja järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista. Tämä määritelmä sisältää juridiset riskit, mutta ei sisällä strategisista päätöksistä johtuvia riskejä. Riskit voivat realisoitua seuraavien tapahtumien johdosta:

- sisäiset rikkomukset;
- ulkoiset rikkomukset;
- riittämätön henkilöstöjohtaminen;
- puutteellisuudet toimintaperiaatteissa asiakkaita, tuotteita tai liiketoimintoja koskien;
- fyysisen omaisuuden vahingot;

Kuva 3-6 Arvio laskuperustekorollisen vastuuvelan kehityksestä 2018–2031 ilman tulevaa uusmyyntiä.

- Laskuperustekorolliset vastuut (4,5% takuu)
- Laskuperustekorolliset vastuut (3,5% takuu)
- Eriytetyn ryhmäläkekannan vastuut
- Muut laskuperustekorolliset vastuut (pois lukien eriytetyn ryhmäläkekannan vastuut)

- toimintojen keskeytyminen ja järjestelmähäiriöt;
- virheet toimintaprosesseissa.

Operatiivinen riski voi toteutua lisäkustannuksina, aiheutettujen vahinkojen korvauksina, säännösten ja määräysten rikkomisena, maineen menetyksenä, riskiasemaan liittyvän väärän informaation antamisena ja siitä seuraavina tappioina sekä liiketoimintojen keskeytymisenä.

4.1 Operatiivisten riskien hallinnan tavoite ja organisointi

Operatiivisten riskien hallinnan tavoite yhtiössä on tunnistaa riskit etukäteen, hallita riskejä tehokkaasti ja pyrkiä etukäteen minimoimaan mahdollisten realisoituvien riskien vaikutusta kustannustehokkaalla tavalla. Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa omien operatiivisten riskien tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta sekä riittävän sisäisen valvonnan järjestämisestä. Operatiivisten riskien komitea valvoo ja koordinoi operatiivisten riskien hallintaan liittyviä keskeisiä asioita, kuten toimintaohjeita ja suosituksia. Komitea varmistaa, että liiketoiminta-alueiden riskit on tunnistettu ja että ne ovat järjestäneet sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan riittävällä tavalla. Komitea käsittelee myös operatiivisten riskienhallinnan toimintaohjeista mahdollisesti tehdyt poikkeamat ja seuraa operatiivisten riskien itsearvioinnissa tunnistettuja riskejä sekä toteutuneita riskitapahtumia. Merkittävät havainnot operatiivisista riskeistä raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle.

4.2 Operatiivisten riskien tunnistaminen ja hallinta

Operatiivisia riskejä tunnistetaan useiden eri lähteiden ja menetelmien avulla:

- Itsearviointi: Keskeisten operatiivisten riskien sekä niiden todennäköisyyksien ja mahdollisten vaikutusten kartoitus ja arviointi toteutetaan vuotuisen itsearviointiprosessin avulla. Tässä yhteydessä arvioidaan myös näihin liittyvä sisäinen valvonta ja ohjeistuksen riittävyys.
- Tapahtumien analyysi: Operatiivisten riskien komitea kerää ja analysoi liiketoimintayksiköiden raportoidut toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet. Liiketoimintayksiköiden vastuulla on varmistaa, että toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet raportoidaan operatiivisten riskien komitealle.

Merkittävimpiä operatiivisten riskien itsearviointiprosessissa tunnistettuja riskejä ovat muun muassa seuraavat: tietoturvaan ja -suojaan liittyvät asiat, tietojärjestelmien vanheneminen sekä prosessien manuaaliset työvaiheet.

Operatiivisten riskien rajoittamiseksi yhtiössä on hyväksytty useita eri toimintaohjeita, kuten sisäisen valvonnan politiikka, compliance-politiikka, turvallisuusohjeita, jatkuvuussuunnitelma, hankinta- ja ulkoistamispolitiikka, asiakaspalautteen käsittelyohje sekä useita muita toimintaohjeita liittyen operatiivisiin toimintoihin. Eri toimintaohjeista tehtyjä poikkeamia seurataan liiketoimintayksiköissä ja niistä raportoidaan compliance-toiminnolle ja operatiivisten riskien komitealle.

Prosesseihin sisältyvän sisäisen valvonnan järjestelmän tavoitteena on estää ja havaita negatiivisia tapahtumia sekä minimoida näiden vaikutukset. Tämän lisäksi toteutuneet operatiiviset riskit tai läheltä piti -tilanteet analysoidaan ja raportoidaan operatiivisten riskien komitealle.

IFRS-tilinpäätös 2018

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. €	Liite	1-12/2018	1-12/2017
Vakuutusmaksutulo	1	1 074,2	960,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2	-26,2	781,8
Liiketoiminnan muut tuotot		212,4	9,7
Korvaukset	3	-1 115,8	-1 021,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	4	426,4	-377,2
Henkilöstökulut	5	-46,0	-47,3
Liiketoiminnan muut kulut	6	-67,3	-62,8
Rahoituskulut	7	-7,4	-7,2
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,0	0,0
Tilikauden voitto ennen veroja		450,4	236,0
Verot	19	-90,8	-50,7
Tilikauden voitto		359,6	185,3
Tilikauden muut laajan tuloksen erät	20-21		
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi			
Varjolaskenta		19,7	-6,8
Myytavissä olevat rahoitusvarat		-333,5	12,2
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot		66,7	-2,4
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen		-247,1	3,0
TILIKAUDEN LAAJA TULOS		112,5	188,3

Konsernitase

Milj. €	Liite	12/2018	12/2017
Varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	8	4,5	3,1
Sijoituskiinteistöt	9	146,3	149,7
Aineettomat hyödykkeet	10	5,0	4,9
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	11	2,6	0,0
Rahoitusvarat	12–16	4 901,9	4 977,2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	17	6 960,1	3 986,5
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	24	0,9	0,0
Muut varat	22	182,0	105,9
Käteiset varat	23	585,5	1 024,7
Myytäväksi luokitellut varat	37	0,0	3 298,8
Varat yhteensä		12 788,8	13 550,7
Velat			
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	24	4 221,5	4 374,6
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	25	6 954,7	3 965,1
Rahoitusvelat	13, 26	133,5	105,9
Laskennalliset verovelat	18	95,8	164,4
Muut velat	28	172,9	243,6
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat	37	0,0	3 298,8
Velat yhteensä		11 578,2	12 152,4
Oma pääoma			
Osakepääoma	30	40,4	40,4
Rahastot		480,3	727,4
Kertyneet voittovarot		689,9	630,5
Emoyhtiön omistajien osuus		1 210,6	1 398,3
Määräysvallattomien osuus		0,0	0,0
Oma pääoma yhteensä		1 210,6	1 398,3
Oma pääoma ja velat yhteensä		12 788,8	13 550,7

Laskelma oman pääoman muutoksista

Milj. €	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Vararahasto	Voittovar	Muuntoerot	Myytävissä olevat rahoitus- varat*	Myytävissä olevat rahoitus- varat** IFRS 4.30	Yht.
Oma pääoma 1.1.2017	40,4	98,9	30,1	720,2	-0,2	617,0	-21,2	1 485,1
Muutokset omassa pääomassa								
Osingonjako				-275,0				-275,0
Kauden laaja tulos				185,3		9,8	-6,8	188,3
Siirrot erien välillä		-0,1	-0,3	0,0	0,2			
Oma pääoma 31.12.2017	40,4	98,9	29,9	630,5	0,0	626,7	-28,0	1 398,3
Muutokset omassa pääomassa								
Osingonjako				-300,0				-300,0
Kauden laaja tulos				359,6		-266,8	19,7	112,5
Oma pääoma 31.12.2018	40,4	98,9	29,9	689,9	0,0	359,9	-8,3	1 210,6

* Myytävissä olevista rahoitusvaroista on kirjattu omaan pääomaan kauden arvostusta -217 (159) miljoonaa euroa. Kauden tulokseen on siirretty -333,5 (12,2) miljoonaa euroa.

** Varjolaskennan mukainen eriytetyn vakuutuskannan vakuutustenottajien osuus, ilman veroja.

Muuntoeroihin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät määrät ovat laajaan tulokseen kirjattuja verovaikutuksella huomioituja eriä.

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. €	2018	2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen veroja	450,4	236,0
Oikaisut:		
Poistot	5,6	5,8
Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot	423,0	-241,3
Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot	-167,6	-317,7
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutokset	-463,2	380,1
Muut oikaisut	63,7	53,8
Oikaisut yhteensä	-138,5	-119,3
Liiketoiminnan varojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Sijoitukset*	-232,2	552,2
Muut varat	-54,5	10,6
Yhteensä	-286,8	562,8
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Rahoitusvelat	27,6	0,0
Muut velat	-44,6	37,2
Maksetut korot ja tuloverot	-137,5	-99,6
Yhteensä	-154,6	-62,4
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat	-129,4	617,0
Investointien rahavirta		
Investoinnit tytä- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin	-6,1	0,0
Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-3,6	0,3
Investointeihin käytetyt nettorahavarat	-9,7	0,3
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Maksetut osingot	-300,0	-275,0
Rahoituksesta kertyneet nettorahavarat	-300,0	-275,0
Rahavirrat yhteensä	-439,1	342,3
Rahavarat tilikauden alussa	1 024,7	682,3
Rahavarat tilikauden lopussa	585,5	1 024,7
Rahavarojen nettomuutos	-439,1	342,3
Lisätietoa rahavirtalaskelmaan:		
Saadut korot	137,8	149,2
Maksetut korot	-59,5	-60,5
Saadut osingot	55,7	57,3

* Sijoitukset sisältävät sijoituskiinteistöt, rahoitusvarat sekä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset.

Rahavirtalaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. valuuttakurssien muutosten takia.

Tilikauden rahavarat sisältävät pankkisaamiset 585,5 miljoonaa euroa (1 024,7).

Konsernin liitetiedot

YHTEENVETO MERKITTÄVISTÄ TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEISTA

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös vuodelta 2018 on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, "IFRSs") mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa Mandatum Life on soveltanut kaikkia liiketoimintaansa liittyviä 31.12.2018 voimassa olleita ja EU:n komission hyväksymiä standardeja ja tulkintoja.

Kuluneella tilikaudella käyttöön otetuilla standardeilla tai vuosittaisilla lisäyksillä standardeihin ei ollut merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on otettu huomioon myös suomalainen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädäntö sekä viranomaissäännökset.

Tilinpäätöksen arvostamisperusta on alkuperäinen hankintameno lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa sekä oman pääoman ehtoisina instrumentteina suoritettavia osakeperusteisia maksuja, jotka arvostetaan käypään arvoon.

Konsernitilinpäätös esitetään euroina pyöristettynä lähimpään miljoonaan yhden desimaalin tarkkuudella, ellei toisin ole mainittu.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 5. helmikuuta 2019.

Konsernitilinpäätös

Tytärtyhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun konsernilla on yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Hankitut yritykset yhdistellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryhtiöt siihen päivään saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Tytärtyhtiöiden hankinnat käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintameno kohdistetaan hankinnan kohteen yksilöitävissä oleville varoille, veloille ja ehdollisille veloille, jotka arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankitun tytäryhtiön nettovarallisuudesta. Hankekohtaisesti valitulla käsittelytavalla on vaikutusta sekä kirjattavaan vähemmistöosuuden että liikearvon määrään. Määrä, jolla maksettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus sekä mahdollisesti aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät konsernin osuuden hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi.

Konsernitilinpäätös laaditaan soveltaen yhtenäisiä laadintaperiaatteita samankaltaisissa olosuhteissa toteutuviin samanlaisiin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä voitot ja tappiot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei valtaa määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Jollei toisin osoiteta, huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia sijoituskohteen äänivallasta. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusme-

netelmällä. Hankintahetkellä sijoitukset osakkuusyhtiöihin kirjataan hankintameno, jota oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuvalla muutoksella konsernin osuudessa osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta) ja muilla muutoksilla, jotka on suoraan kirjattu osakkuusyhtiön omaan pääomaan. Mikäli konsernin osuus osakkuusyhtiöiden tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitukset merkitään taseeseen nolla-arvoon ja ylimenevät tappiot yhdistellään vain siinä tapauksessa, että konserni on sitoutunut osakkuusyhtiön velvoitteiden täyttämiseen. Sijoitus sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Realisoitumattomat voitot (tappiot) konsernin ja osakkuusyhtiön välillä eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiön tuloksesta on esitetty omana eräänä tuloslaskelmassa. Konsernin osuus osakkuusyhtiön muihin laajan tuloksen eriin kirjatusta muutoksista on esitetty konsernin muissa laajan tuloslaskelman erissä.

Jos ilmenee viitteitä siitä, että sijoituksen arvo saattaa olla alentunut, testataan sen kirjanpitoarvo arvonalentumisen varalta vertaamalla sitä sijoituksesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Kerrytettävissä olevana rahamääränä pidetään käyttöarvoa tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyä käypää arvoa sen mukaan kumpi niistä on suurempi. Jos sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä on pienempi kuin sen kirjanpitoarvo, vähennetään kirjanpitoarvoa kirjaamalla siitä tulovai- kutteinen arvonalentumistappio, jonka suuruus on kirjanpitoarvon ja kerrytettävissä olevan rahamäärän erotus. Mikäli sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä myöhemmin kasvaa ja on suurempi kuin kirjanpitoarvo, peruutetaan tehty arvonalennus vastaavasti tulosvaikutteisesti.

Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin ja emoyhtiön toiminta- ja esittamisvaluutta. Konserniyhtiöt ovat laatineet tilinpäätöksensä käyttäen toimintavaluutta, joka on kunkin yhtiön taloudellisen toimintaympäristön päävaluutta. Yhtiöiden ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset tase-erät muutetaan yhtiön toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta toimintavaluutan määräisiksi aiheutuvat kursierot kirjataan valuuttakurssivoittoina tai -tappioina tuloslaskelmaan. Myytävänä pidettävien ei-monetaaristen rahoitusvarojen kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään kokonaan tai osittain, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankintaan liittyvä liikearvo ja käyvän arvon oikaisu käsitellään tilinpäätöksessä kuin ne olisivat ulkomaisen yksikön varoja ja velkoja. Muuntoerot, jotka syntyvät näiden erien muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin, kirjataan omaan pääomaan ja niiden muutos muihin laajan tuloksen eriin.

Muuntoerot, jotka ovat syntyneet ennen konsernin IFRS-standardeihin siirtymispäivää 1.1.2004, on IFRS:n salliman helpotuksen mukaisesti oletettu nollan suuruisiksi.

Segmenttiraportointi

Mandatum Life konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), eriytetty vakuutuskanta (Suomi), muut sopimukset (Suomi) sekä ulkomaiset toiminnot.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia.

Segmentille sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi) on kohdistettu sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset ja näiden tuotto mukaan lukien Mandatum Lifen rahastoyhtiöiltä saamat palkkiot. Liikekustannusten, mukaan lukien poistot, ja aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden allokointi kotimaisille segmenteille on laadittu yhtiön sisäisen kustannuslaskennan avulla.

Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta ulkomailla kattaa pääasiassa Baltian toiminnan. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä.

Segmenttien ja yhtiöiden välisten kotimaisten ja rajat ylittävien liiketoimien hinnoittelussa on sovellettu markkinaehtoperiaatetta. Hinnoittelu perustuu OECD:n siirtohinnoitteluoheistukseen sekä EU:n siirtohinnoitteludokumentoinnista antamaan käytännönsäätöön.

Korot ja osingot

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle. Tällä menetelmällä korkotuotot ja -kulut jaksotetaan rahoitusinstrumentin juoksuajalle tasaisesti suhteessa instrumentin taseessa olevaan pääomaan. Osingot kirjataan tuotoksi sinä tilikautena, jona oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

Palkkiot

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot ja transaktiokulut kirjataan suoraan tulokseen instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Vakuutusten hankkimisesta aiheutuvat menot käsitellään vahinkovakuutustoiminnassa vakuutusten aktivoituina hankintamenoina. Henkivakuutustoiminnassa hankintamenot käsitellään Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä palkkiokuluina.

Muut palkkiokulut sisältyvät tuloslaskelmaerään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Vakuutusmaksut

Vakuutusopimuksiin ja sijoitusopimuksiin sisältyvät vastuut ovat pitkäaikaisia, jolloin vakuutusmaksu ja sen perusteella maksettava korvaus eivät yleensä kohtaa samalla tilikaudella. Vakuutusmaksut kirjautuvat maksutuloon vakuutuslajista riippuen pääsääntöisesti maksuperusteisesti. Veloituserusteisesti kirjautuu osa ryhmäeläkevakuutuksen vakuutusmaksuista.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään kuluna erässä Vakuutus- ja sijoitusopimusten velkojen muutos.

Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti sijoituksia seurataan ja hallinnoidaan käyvin arvoin mahdollisimman ajantasaisen ja

oikean kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Sijoitukset myös raportoidaan konsernin johdolle käyvin arvoin. Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ovat joukkovelkakirjoja ja oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Vakuutusopimuksia koskevan standardin IFRS 4 mukaan harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten arvostuksessa noudatetaan kansallisia laskentaperiaatteita eli sopimuksia ei arvosteta käypään arvoon. Näiden sopimusten sekä oman pääoman katteena olevia sijoituksia hallinnoidaan kokonaisuutena ja ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi on määritetty sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset, jotka esitetään taseessa omana eränään. Myös näitä vastaava velka esitetään omana eränään. Lisäksi ulkomaisen tytäryhtiöiden rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset sekä rahoitusinstrumentit, joissa pääinstrumentista ei ole irrotettu kytkettyä johdannaista, on määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi.

Taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, sekä myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä, joka on päivä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset kirjataan taseeseen lainaa nostettaessa.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä vain silloin, kun netottamiseen on laillinen oikeus ja netotus aiotaan toteuttaa tai saaminen ja velka suorittaa samanaikaisesti.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat

Rahoitusvara, joka on tarkoitus myydä tai ostaa takaisin lyhyen ajan kuluessa tai joka kuuluu salkkuun, jota hallinnoidaan yhdessä tai käytetään toistuvasti lyhyen aikavälin voiton tavoitteluun, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaraksi. Tällaiset varat merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoittojen ja -tappioiden, korkotuottojen ja -kulujen sekä osinkotuottojen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Myös johdannaisopimukset, joita ei ole määritetty suojaaviksi ja jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaroiksi.

Johdannaiset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Johdannaisopimuksista kirjataan taseeseen saaminen, kun käypä arvo on positiivinen ja velka, kun käypä arvo on negatiivinen. Johdannaiset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä realisoituneiden voittojen ja tappioiden kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritetään sellaisiksi. Niiden tase- ja tulos-

laskelmakirjaukset menevät kuten edellä on esitetty kaupankäyntitar-
koituksessa pidettävien rahoitusvarojen osalta.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan johdannaisvaroihin kuuluvat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aio- ta myydä välittömästi tai lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset ryhmä sisältää myös käteiset varat.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisätyn välittömästi kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, jotka on määritetty myytävissä oleviksi tai jotka eivät kuulu muihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista ja osakkeista ja osuuksista.

Myytavissä olevat rahoitusvarat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavissa olevilla transaktio-menoilla. Taseessa myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja arvonmuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tulokseen. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuuserä myydään, omaan pääomaan kertynyt käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoiton tai tappion kanssa kirjataan tulokseen. Käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun omaisuuserän arvo on alentunut siten, että siitä kirjataan arvonalentumistappio. Myytävissä olevista monetaarisista tase-eristä johtuvat kurssierot kirjataan aina suoraan tuloslaskelmaan.

Muut rahoitusvelat

Muita rahoitusvelkoja ovat liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen saadun vastikkeen määräisenä transaktiokuluilla oikaistuna silloin, kun vastike saadaan. Rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintameno.

Jos omia velkoja lunastetaan takaisin ennen eräpäivää, velat poistetaan taseesta ja velan kirjanpitoarvon ja lunastuksessa maksetun vastikkeen erotus kirjataan tulokseen.

Käypä arvo

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään toimivilla markkinoilla noteerattujen hintojen perusteella. Instrumentit arvostetaan ostokurssiin tai viimeiseen kaupantekohintaan, mikäli hintalähteen pörssissä on käytössä huutokauppanenettely. Myös johdannaissopimukset arvostetaan viimeiseen kaupantekohintaan. Mikäli rahoitusinstrumentille on olemassa sen markkinariskin kumoava vastaerä, arvostuksessa käytetään tältä osin samaa hintalähdettä vastaavissa ja vastattavissa. Jos rahoitusinstrumentille kokonaisuutena ei ole olemassa julkista noteerausta, mutta sen osatekijöille on olemassa toimivat markkinat, käypä arvo määritetään osatekijöiden markkinahintojen perusteella.

Jos markkinat eivät ole toimivat tai arvopaperilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksyttyjen arvostusmenetelmien avulla. Arvostus tehdään käyttämällä asiaa tuntevien, liike-toimintaan halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinat-

ransaktioiden hintoja, toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa, rahavirtojen diskonttausmenetelmää sekä optionhinnoittelumalleja.

Jos rahoitusvaroihin kuuluvan omaisuuserän käypää arvoa ei ole mahdollista määritellä, hankintamenon katsotaan olevan riittävän lähellä oleva arvio käyvistä arvosta. Tällaisten rahoitusvarojen määrä konsernin taseessa on epäolennainen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Kun arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen toteutuneen tappion synnyttävän tapahtuman seurauksena ja näillä tapahtumilla on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin, kirjataan arvonalentumistappio.

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat

Objektiivisena näyttönä arvonalentumisesta pidetään esimerkiksi liik-
keeseenlaskijan tai velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, jotka
johtavat maksukyvyttömyyteen ja arvioon siitä, että asiakas ei toden-
näköisesti selviydy maksuvelvoitteistaan konsernille. Objektiivinen
näyttö arvioidaan ensin yksinään merkittävien rahoitusvarojen osalta
ja tämän jälkeen joko yksittäin tai ryhmäkohtaisesti sellaisten rahoitus-
varojen osalta, jotka eivät yksinään ole merkittäviä.

Kun on objektiivista näyttöä siitä, että jaksotettuun hankintame-
noon taseeseen merkityistä rahoitusvaroista on syntynyt arvonalentu-
mistappiota, tappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon
ja saamisesta arvioitujen kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen
nykyarvon erotuksena. Diskonttaus korkona käytetään saamisen alku-
peräistä efektiivistä korkoa. Erotus kirjataan arvonalentumistappioksi
tuloslaskelmaan. Arvonalentuminen arvioidaan sopimuskohtaisesti.

Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee myöhemmin ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan (kuten rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuusluokituksen paranemiseen), arvonalentumistappio peruitetaan tulosaikutteisesti.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Objektiivinen näyttö perustuu erillistarkasteluun, joka tehdään, kun liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksessa tapahtuu muutos tai yhtiö siirretään tarkkailulistalle tai kun osakkeen tai osuuden käypä arvo laskee merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle alkuperäisen hankintamenon.

Päätös siitä, onko arvon alentuminen merkittävä tai pitkäaikainen, vaatii johdon harkintaa. Päätös tehdään tapauskohtaisesti ja sitä tehtäessä arvioidaan laadullisten kriteerien lisäksi mm. osakkeen arvon historiallisia muutoksia ja aikajaksoa, jonka ajan osakkeen käypä arvo on ollut hankintamenoa alhaisempi. Konsernissa arvon alentuminen katsotaan yleensä merkittäväksi, kun julkisesti noteeratun osakkeen tai osuuden käypä arvo alittaa keskimääräisen hankintamenoa 20 prosentilla ja pitkäaikaiseksi, kun käypä arvo on alittanut hankintamenoa yli 12 kuukauden ajan.

Koska noteeraamattomille osakkeille ja osuuksille ei ole saatavissa toimivilla markkinoilla julkaistavia hintoja, niiden arvo pyritään määrittämään markkinoilla yleisesti hyväksyttyjen arvostusmenetelmien avulla. Merkittävin noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien erä ovat pääomarahastosijoitukset. Pääomarahastosijoitukset arvostetaan yleisesti alalla vallitsevan käytännön, International Private Equity and Venture Capital Guidelines (IPEV) mukaisesti.

Arvon alenemisen merkittävyyttä ja pitkäaikaisuutta arvioidaan viimeksi mainituissa tapauksissa tapauskohtaisesti ottaen huomioon sijoitukseen liittyvät erityistekijät ja olosuhteet. Konserni tekee pääomarahastosijoituksensa pitääkseen ne rahaston elinkaaren loppuun asti, jolloin rahaston tyypilliseksi toimijaksi muodostuu 10 - 12 vuotta. Arvio koko rahaston mahdollisesta arvon alentumisesta voidaan yleensä perustellusti tehdä vasta elinkaaren loppupuolella. Mikäli lisäksi on perusteltua syytä epäillä, että sijoituksesta ei sitä myytäessä saada hankintamenoa vastaavaa määrää, kirjataan arvonalennus.

Arvonalennus pääomarahastoille kirjataan yllä olevien periaatteiden lisäksi aina silloin, kun rahaston alkamisvuosi on vähintään 10 vuotta vanha ja rahaston kirjanpitoarvo on enintään 500 000 euroa. Näissä tapauksissa sekä käypä arvo että kirjanpitoarvo kirjataan nolnaan. Arvonalennus tehdään vain rahastoille, joiden osalta kriteerit täyttyvät kaikkien Sampo-konsernin yhtiöiden osalta.

Saamistodistusten arvon alentumisesta tappion suuruus määritetään pääoman lyhennyksillä ja jaksotuksilla oikaistun hankintamenon ja tarkasteluhetken käyvän arvon välisenä erotuksena, vähennettynä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappiolla.

Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen tai osakkeen tai osuuden arvonalentumisesta on saatu objektiivinen näyttö, muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt tappio siirretään omasta pääomasta kirjattavaksi tulosvaikutteisena arvonalentumistappiona.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos osakkeen käypä arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen nousee, arvonnousu kirjataan suoraan muun laajan tuloksen eriin. Arvon edelleen laskiessa alle hankintamenon kirjataan tulosvaikutteinen arvonalennus.

Johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Johdannaissopimukset luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin sopimuksiin ja suojaaviin sopimuksiin ja ne sisältävät korko-, luottoriski-, valuutta-, osake- sekä hyödykejohdannaiset. Johdannaissopimukset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Kaikki johdannaissopimukset kirjataan taseeseen varoiksi, kun niiden käypä arvo on positiivinen ja veloiksi, kun käypä arvo on negatiivinen.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole merkitty suojaaviksi sekä pääsopimuksesta erotetut kytketyt johdannaiset käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä johdannaissopimuksina. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntivoitot ja -tappiot yhdessä korkotuottojen ja -kulujen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi johdannaissiksi luokitellaan myös sopimukset, joita käytetään suojaamistarkoituksessa, mutta jotka eivät täytä IAS 39 -standardin suojauslaskennalle asettamia ehtoja.

Suojaavat johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta. Kuluneella tilikaudella on sovellettu käyvän arvon suojausta

Suojauslaskentaa sovelletaan suojauksiin, jotka ovat suojattavan riskin osalta tehokkaita ja täyttävät IAS 39 -standardin suojauslaskennan ehdot. Suojaussuhde suojaavan johdannaisen ja suojattavan kohteen välillä sekä suojaukseen liittyvät riskienhallintatavoitteet dokumentoidaan suojauksen alkaessa. Suojauksen tehokkuus arvioidaan suojaussuhteen alussa ja suojauksen aikana siten, että suojaus on erittäin tehokas koko suojauksen ajan. Suojausta pidetään tehokkaana, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan mm. hinta- ja korkotason sekä valuuttakurssien muutosten aiheuttamilta vaikutuksilta käypiin arvoihin konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Suojaavina johdannaisina käytetään konserniyhtiöiden hallitusten hyväksymiä instrumentteja, joita ovat valuuttatermiinit, koronvaihto- ja valuuttavaihtosopimukset sekä optiot.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Arvopaperilainaus

Lainaksi annetut arvopaperit säilyvät taseessa lainauksesta huolimatta. Vastaavasti lainaksi otettuja arvopapereita ei kirjata taseeseen. Jos lainaksi otetut arvopaperit myydään kolmannelle osapuolelle, saatu myyntihinta kirjataan taseeseen varoiksi ja vastaavansuuruiseksi velaksi lainanantajalle. Velka käsitellään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavana velkana.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät

Pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät ja velat luokitellaan myytävinä oleviksi, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Myytävänä olevaksi luokitellun edellytyksien katsotaan täyttyvän, kun myynti on erittäin todennäköinen ja omaisuuserä tai omaisuuserien ryhmä on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan yleisin ja tavanomaisin ehdoin, kun johto on sitoutunut myyntiin ja myynnin odotetaan tapahtuvan vuoden kuluessa luokittelusta.

Myytävänä olevat omaisuuserät arvostetaan luokitteluhetkestä lähtien kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon. Poistojen kirjaaminen lopetetaan luokitteluhetkellä.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralleottajana

Rahoitusleasing-sopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otettujen hyödykkeiden omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa siirtyy konsernille, luokitellaan rahoitusleasing-sopimuksiksi. Tällöin hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuoratuun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaava velka merkitään taseeseen muihin velkoihin. Rahoitusleasing-sopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot joko niiden taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksettava leasing-vuokra jaetaan velan lyhennykseksi ja korkokuluksi. Korkokulu jaksotetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin kaudella saman suuruinen korkoprosentti.

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otetun hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä olennainen osa säilyy vuokralleantajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi ja ne sisältyvät vuokralleantajan taseeseen. Muun vuokrasopimuksen perusteella maksettavat vuokrat kirjataan tasaerinä vuokratuloiksi vuokra-ajan kuluessa.

Konserni vuokralleantajana

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernin vuokralle antaman hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa säilyy konsernilla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät tase-erään Sijoituskiinteistöt ja niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien aineellisten hyödykkeiden. Muun vuokrasopimuksen perusteella saatavat vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokratuotoiksi vuokra-ajan kuluessa.

Aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, käsitellään ulkopuolelta hankitut ja sisäisesti aikaansaadut IT-ohjelmistot ja muut aineettomat hyödykkeet, jos on todennäköistä, että niistä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeiden hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintameno määräytyy hyödykkeelle välittömästi kohdistettavien menojen summana. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne toteutuvat. Kehittämismenoista, jotka johtuvat uusien atk-ohjelmistojen suunnittelusta tai jo olemassa olevien ohjelmistojen merkittävistä parannuksista, aktivoidaan vain ne, jotka täyttävät edellä mainitut taseeseen kirjaamisen edellytykset.

Aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuun. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioitun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioituiden taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

IT-ohjelmistot	4–10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	3–10 vuotta

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ovat omassa käytössä olevat kiinteistöt, koneet ja laitteet sekä kalusto. Kiinteistöjen luokitus omassa käytössä ja sijoituskäytössä oleviin suoritetaan käytössä olevan neulomäärän perusteella. Mikäli omassa käytössä on korkeintaan 10 prosenttia kiinteistön pinta-alasta, kiinteistö luokitellaan kokonaan sijoituskiinteistöksi.

Kiinteistöt ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuun. Perusparannusmenot lisätään kiinteistöjen kirjanpitoarvoon silloin kun on todennäköistä, että niistä koituva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioitun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pääsääntöisesti jäännösarvo arvioidaan nollan suuruiseksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Taloudellisen vaikutusajan arviota tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Poistoaikojen oikaistaan, mikäli arvio muuttuu merkittävästi.

Arvioituiden taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset	20–60 vuotta
Teollisuus- ja varastorakennukset	30–60 vuotta
Rakennusten ainesosat	10–15 vuotta
IT-laitteet ja autot	3–5 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3–10 vuotta

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan, mikäli omaisuuserä luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* mukaisesti.

Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko viitteitä siitä, että aineettomiin hyödykkeisiin tai aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvan omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain liikearvosta, keskeneräisistä aineettomista hyödykkeistä sekä taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten hankinta-ajankohdasta lähtien konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Testissä verrataan yksikön liikearvon sisältävää kirjanpitoarvoa yksiköstä kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa ennen veroja määritettyä korkoprosenttia käyttäen. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä, siitä kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio. Kirjaamisen yhteydessä poistettavan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeestä kerrytettävissä oleva rahamäärä on muutunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta, ei kuitenkaan enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä pidetään vuokratuottojen saamiseksi ja omaisuuden arvonnoususta hyötymiseksi. Sijoituskiinteistöt arvostetaan hankintamenuun käyttäen kuten omassa käytössä olevat kiinteistötkin. Samoin niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien omassa käytössä olevien kiinteistöjen.

Sijoituskäytössä olevien kiinteistöjen käyvät arvot esitetään liitetietona ja ne arvioidaan käyttäen tuleviin tuottoihin ja markkinaehtoihin tuotto-odotuksiin perustuvaa tuottoarvomenetelmää ja toteutuneisiin vertailukauppoihin perustuvaa kauppaa-arvomenetelmää.

Arvioinnin lähtökohtana ovat kiinteistökohtaiset ominaisuudet koskien mm. kiinteistön sijaintia, kuntoa ja vuokraustilannetta sekä markkinalähtöiset vertailutiedot koskien vaihtoehtoisia vuokria, tuototavaintumistasoja ja yksikköhintoja. Arviointi on tilikaudella suoritettu käyttäen konsernin omaa asiantuntemusta.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos velvoitteesta tai osasta siitä on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi vain silloin, kun sen saaminen on käytännössä varmaa.

Vakuutus- ja sijoitus sopimukset

Vakuutus sopimukset käsitellään IFRS 4 -standardin mukaisesti joko vakuutus sopimuksina tai sijoitus sopimuksina. Standardin mukaan vakuutus sopimukset luokitellaan vakuutus sopimuksiksi, mikäli niissä siirtyy vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välillä merkittävää vakuutus riskiä. Mikäli sopimuksen perusteella siirtyvä riski on luonteeltaan rahoitus riskiä eikä merkittävää vakuutus riskiä, luokitellaan sopimus sijoitus sopimukseksi. Sopimuksen luokittelu vakuutus- tai sijoitus sopimukseksi määrää sen arvostuskäytännön.

Sopimuksista syntyvät velat käsitellään standardin ensimmäisessä vaiheessa kansallisten vaatimusten mukaisesti.

Vakuutus- ja sijoitus sopimuksiin liittyviä riskejä on kuvattu laajasti Riskienhallinta -osiossa.

Jälleenvakuutus sopimukset

Jälleenvakuutus sopimus on sopimus, joka täyttää IFRS 4:n asettamat edellytykset vakuutus sopimukselle ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutus yhtiöltä, mikäli se itse joutuu korvaus velvolliseksi muiden tekemiensä vakuutus sopimusten perusteella. Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset on kirjattu taseessa erään Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista sekä Muut varat. Ensiksi mainittu erä sisältää jälleenvakuuttajien osuuden konsernin jälleenvakuutettujen vakuutus sopimusten vakuutus maksu- ja korvaus vastuusta. Muissa varoissa on lyhytaikaiset saamiset jälleenvakuuttajilta.

Kun konserni itse joutuu maksamaan korvauksia jälleenvakuutus sopimuksen perusteella toiselle vakuutus yhtiölle, kirjataan velka tase-erään Muut velat.

Jälleenvakuutuksiin liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen saamisten ja velkojen kanssa. Jälleenvakuutussaamiset testataan vuosittain arvonalentumistappioiden varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä, että konserni ei tule saamaan kaikkia rahamääriä, joihin sillä sopimuksen ehtojen mukaan on oikeus.

Vakuutus sopimusten luokittelu

Henkivakuutus toiminnan sopimukset luokitellaan vakuutus sopimuksiksi tai sijoitus sopimuksiksi. Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutus riski tai sellaiset sopimukset, joihin sisältyy vakuutuksenottajan oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä. Kapitalisaatiosopimuksiin ei sisälly vakuutus riskiä, joten nämä sopimukset on luokiteltu sijoitus sopimuksiksi.

Sopimukseen liittyvä oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (Discretionary Participation Feature (DPF)) on vakuutuksenottajan sopimukseen perustuva oikeus saada taatun vähimmäisedun lisäksi muita etuja. Etuina hyvitetään vakuutuksille laskuperustekorona lisäksi asiakashyvityksiä, korotetaan kuolemantapaussummia tai alennetaan vakuutus maksuja. Mandatum Lifin tulkinnessa kohtuusperiaatteesta määritellään tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutuksenottaja kantaa sijoitus riskin valitsemalla sijoituskohteet, joihin sopimusten arvonkehitys sidotaan.

Vakuutus- ja sijoitus sopimusten arvostus

Kaikkiin vakuutus sopimuksiin ja niihin sijoitus sopimuksiin, joihin liittyy harkinnanvarainen oikeus osuuteen ylijäämästä (DPF), sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Kaikkiin sopimuksiin lukuun ottamatta sijoitussidonnaisia sopimuksia liittyy harkinnanvarainen oikeus ylijäämään. Sellaisiin sijoitussidonnaisiin sopimuksiin, joita ei luokitella vakuutus sopimuksiksi, liittyy vakuutuksenottajan oikeus vaihtaa säästöjen tuottorakenne sijoitussidonnaisesta sellaiseksi, joka muodostuu vähimmäistuottotakuusta ja oikeudesta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämän perusteella myös näihin sopimuksiin sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Takaisinosto-oikeutta, vähimmäistuottotakuuta, saman sopimuksen sisällä olevia vakuutus- ja talletusosia sekä muita vastaavia oikeuksia ei eroteta pääsopimuksesta eikä arvosteta erikseen.

Kannanluovutuksella siirtyneen Suomi-yhtiön ryhmäeläkevakuutuksen, Eriytetty vakuutuskanta, osalta noudatetaan IFRS 4.30 ns. varjolaskentaa, jonka perusteella omaa pääomaa oikaistaan sopimuksen mukaisten realisoitumattomien voittojen tai tappioiden osalta. Oma pääomaa oikaistaan määrällä, jolla realisoitumattomat voitot tai tappiot olisivat jakautuneet Eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikan mukaisesti Eriytetylle vakuutuskannalle, mikäli voitot tai tappiot olisi realisoitu tilinpäätöshetkellä.

Velat vakuutus- ja sijoitus sopimuksista ja jälleenvakuutus varat

Vakuutus- ja sijoitus sopimusten velka kirjataan vakuutus velaksi, jonka muodostavat vakuutus maksuvastuu ja korvaus vastuu. Henkivakuutus toiminnan vakuutusteknisen vakuutus velan laskennassa käytetään erilaisia menetelmiä, jotka sisältävät oletuksia mm. kuolevuudesta, sairastuvuudesta, sijoitusten tuottotasosta, vastaisista liikekuluista ja vahinkojen selviämisestä.

Tulevan jälleenvakuutuksen vastuvelan muutos on laskettu vaihtuvien kurssien.

Vakuutus maksuvastuu lasketaan ensivakuutuksessa vakuutus kohtaisesti ja jälleenvakuutuksessa antavan yhtiön ilmoituksen perusteella tai yhtiön omien laskuperusteiden mukaan.

Vakuutus velan diskonttauksessa käytetty korko on enintään kunkin maan viranomaisen hyväksymän enimmäiskoron suuruinen. Ensivakuutuksen maksuperusteissa käytetty laskuperustekorko ts. sopimuksille alkamishetkellä taattu vähimmäistuottotakuu vaihtelee vakuutusten alkamisajankohdan perusteella nolasta 4,5 prosenttiin. Vakuutus velkaa diskontattaessa on käytetty samaa tai alemmaa korkoa kuin maksua laskettaessa. Suurin osa Mandatum Lifin harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten ansaittujen etujen vakuutus velasta on diskontattu 3,5 prosentilla, joka on myös korkein käytetty diskonttauskorko. Lisäksi vuodeksi 2019 Mandatum Life on alentanut enimmäiskoroksi 0,25 prosenttia, vuodeksi 2020 0,25 prosenttia, vuodeksi 2021 2,5 prosenttia. Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 Mandatum Lifeen siirtyneen, muusta Mandatum Lifin vakuutuskannasta eriytetyn, ryhmäeläkevakuutuskannan ansaittujen etujen vakuutus velka on diskontattu 0,50 prosentilla.

Vakuutus velan diskonttauskoron ja pääosin 4,5 % ja 3,5 % vähimmäistuottotakuun eron takia vakuutus velkaan on lisätty laskuperustekorona täydennys vastuuta.

Kuolevuus oletuksilla on olennainen vaikutus vakuutus velan määrään erityisesti ryhmäeläkevakuutuksessa, jonka vastuu muodostaa noin 35 prosenttia yhtiön vakuutus velasta. Ryhmäeläkkeen vakuutus velan laskennassa käytetään ns. kohorttikuolevuus mallia, joka huomioi vakuutetun iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuoden. Kohorttikuolevuus olettaa elinajan odotteen kasvavan yhdellä vuodella kymmenen vuoden aikavälillä.

Sijoitussidonnaisten sopimusten velat ja katteena olevat varat on sovitettu yhteen. Velkojen ja varojen määrät on esitetty liitetiedoissa. Ensivakuutuksen korvausvastuuta laskettaessa vain alkaneiden eläkkeiden korvausvastuussa käytetään diskonttausta. Tulevan jälleenvakuutuksen korvausvastuu perustuu antavan yhtiön ilmoitukseen ja arvioon vielä tilittämättä olevasta korvauskulusta. Sijoitussidonnaisen vastuuvelan katteessa on mukana konserniin kuuluvien yhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja. Näitä ei ole eliminoitu omaisuudesta. Eliminointi johtaisi taseen osalta virheelliseen informaatioon, koska vakuutuksenottajat kantavat sijoituksiin liittyvän sijoitusriskin ja lisäksi epätasapainoon sijoitussidonnaisen vakuutusvelan ja sen katteena olevan omaisuuden osalta.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten hoitokulut.

Vakuutusvelasta määritetään vuosittain lyhyt- ja pitkäkestoisen velan osuus.

Konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta -osiossa on kerrottu vastuuvelan muutos päättyneen tilikauden aikana sekä vakuutusvelan ennustettu vuosittainen erääntyminen.

Vakuutusvelan riittävyystesti

Velan riittävyystesti tehdään kaikista sopimuskannoista ja täydennystarvetta tarkastellaan yhtiötasolla koko vakuutusvelan riittävyysperusteella. Ei-sijoitussidonnaiseen velkaan kohdistuva testi sisältää kaikki odotettavissa olevat sopimuksiin perustuvat rahavirrat. Sopimuksiin perustuviin rahavirtoihin kuuluvat odotettavissa olevat vakuutusmaksut, korvaukset, lisäedut ja liikekulut. Korvauksissa on arvioitu takaisinostot ja muut vakuutustapahtumat historiatietoihin perustuen. Korvausmäärät pitävät sisällään sekä sopimusten laskuperustekorona että arvion tulevasta lisäeduista. Rahavirtojen pääoma-arvot diskontataan tilinpäätöshetkeen käyttäen swap-korkokäyrää.

Sijoitussidonnaisen liikkeen testissä lasketaan riski- ja liikekuluylittäjämien pääoma-arvot vastaavalla tavalla. Mikäli yhtiökohtaisen sijoitussidonnaisen ja muun liikkeen velan yhteismäärä edellyttää täydentämistä, kasvatetaan velkaa tulosaikutteisesti testin osoittamalla määrällä.

Kohtuusperiaate ja eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikka

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (DPF). Mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät ole esteenä, kohtuullinen osa ylijäämästä on palautettava lisäetuina näille vakuutuksille.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä alkupeiräisen vakuutuskannan voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka olisi vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin kokonaishyvityksen tavoitetaso on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto. Kokonaishyvitys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduista. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellaisena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutuksenottajille eikä omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Tarkemmin periaate on selitetty yhtiön internetsivuilla.

Mandatum Lifeen siirtyi 30.12.2014 Suomi-yhtiöstä ryhmäeläkevakuutuskanta (Vakuutuskanta), joka on eriytetty muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta. Kannansiirron yhteydessä on sovittu, että Vakuutuskannan mukana siirtynyt omaisuus käytetään turvaamaan siirtyneen Vakuutuskannan etuuksia. Tämän johdosta ja varmistamiseksi Vakuutuskanta ja sitä kattava omaisuus on eriytetty Mandatum Lifen muusta vakuutuskannasta ja omaisuudesta. Edelleen tämän johdosta on sovittu, että Vakuutuskantaan ja sitä kattavaan omaisuuteen sovelletaan muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta riippumatonta voitonjakopolitiikkaa alla tarkemmin kuvatulla tavalla.

IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton ylittäessä vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, jaetaan tästä ylitteestä 65 prosenttia vakuutuskannalle. Voitonjakopolitiikassa sovellettava vastuuvelan diskonttauskorko perustuu aina kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä käytettävään vastuuvelan diskonttauskorkoon. Vakuutuskannan osuus diskonttauskoron ylittävästä sijoitustuotosta voidaan jakaa esimerkiksi vuotuisena asiakashyvityksenä, kertaluonteisina etuuksien korotuksina tai se voidaan varata tulevien lisäetujen vastuuseen, jolla tasoitetaan vuotuisia asiakashyvityksiä ja turvataan asiakashyvitysten tasoa ja jatkuvuutta.

IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton alittaessa vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, vastuuvelan diskonttauskoron mukainen tuottovaade rahoitetaan ensisijaisesti tulevien lisäetujen vastuusta ja sen jälkeen Mandatum Lifen omasta pääomasta. Se osa tulevien lisäetujen vastuusta, joka on Mandatum Lifen erillisellä päätöksellä luvattu Suomi-yhtiöstä siirtyneelle ryhmäeläkevakuutuskannalle, ei ole käytettävissä edellä mainitun tuottovaateen rahoittamiseen.

Suomi-yhtiöstä siirtyneen ryhmäeläkevakuutuskannan voitonjakopolitiikassa sovellettava diskonttauskorko on vuosien 2018 ja 2019 osalta 0,50 prosenttia. Yhtiön verkkosivuilta löytyy yksityiskohtaisempi kuvaus eriytetyn ryhmäeläkekannan voitonjakopolitiikasta sekä selvitys annetuista lisäeduista.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä.

Työsuhde-etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia ovat eläkkeet ja henkivakuutukset.

Mandatum Lifen eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Merkittävien maksupohjainen järjestely on Suomen TyEL-perusvakuutus.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkevakuutusyhtiölle eikä sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta suorittaa lisämaksuja. Maksupohjaisista järjestelyistä aiheutuvat velvoitteet kirjataan kuluksi kaudella, jota veloitusta koskee.

Konsernilla on lisäksi vapaaehtoisia etuus pohjaisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä, ne sisältyvät Mandatum Lifen vakuutusvelkaan ja niiden määrä on epäolennainen.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Irtisanomiseen perustuva velvoite kirjataan velaksi silloin kun konserni on todistettavasti sitoutunut lopettamaan yhden tai useamman henkilön työsuhteen ennen normaalia eläkkeelle jäämisen ajankohtaa tai myöntämään irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia vapaaehtoisen irtisanoutumisen edistämiseksi tehdyn tarjouksen seurauksena. Etuuksista ei koidu työnantajalle taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, joten ne kirjataan välittömästi kuluksi. Myöhemmin kuin 12 kuukauden kuluttua tilinpäätöksestä erääntyvät velvoitteet diskontataan. Irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia ovat irtisanomiseen liittyvät rahapaketit ja eläkepaketit.

Osakeperusteiset maksut

Sammalla oli tilikauden aikana neljä voimassa olevaa käteisvaroina maksettavaa osakeperusteista kannustinjärjestelmää (Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät (2014 I & II ja 2017 I & II). Järjestelyt on arvostettu käypään arvoon niiden myöntämishetkellä sekä jokaisena raportointipäivänä tämän jälkeen. Mandatum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului vajaat 20 henkilöä vuoden 2018 lopussa.

Käteisvaroina maksettavissa järjestelyissä arvostus kirjataan velaksi ja sen muutos tuloslaskelmaan. Osakkeina maksettavissa tapauksissa saadut toteutushinnat kirjataan omaan pääomaan.

Kannustimien käypä arvo on määritetty Black-Scholes -hinnoittelumallin avulla. Markkinaperusteisen kannustinosan käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla ennakoitu toteuma palkkiona maksettavien kannusteyksiköiden määrästä. Ei-markkinaperusteisten ehtojen vaikutuksia ei sisällytetä kannustimien käypään arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden kannusteyksiköiden määrässä, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen arvioidusta lopullisesta kannusteyksiköiden määrästä jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä.

Tuloverot

Tuloslaskelman verokulu sisältää kauden verotettavaan tuloon perustuvan veron ja laskennallisen veron. Verokulu kirjataan tulosaikutteisesti, paitsi suoraan omaan pääomaan tai laajaan tuloslaskelmaan kirjattavien erien osalta, jolloin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvon arvonalentumisesta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkautu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä vahvistettuja verokantoja. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Osakepääoma

Osingot kirjataan omasta pääomasta sinä tilikautena, jona yhtiökokous päättää osingonjaosta.

Rahavarat

Rahavaroina käsitellään käteiset varat, joiksi katsotaan kassa sekä lyhytaikaiset talletukset (3 kk).

Mandatum Life esittää liiketoiminnan rahavirrat käyttäen epäsuoraa esitystapaa, jolloin voittoa (tappiota) ennen veroja oikaistaan ei-kassaperusteisten tapahtumien vaikutuksella, varojen ja velkojen muutoksilla ja tuotoilla ja kuluilla, jotka liittyvät investointien tai rahoituksen rahavirtoihin.

Rahavirtalaskelmassa saadut ja maksetut korot esitetään liiketoiminnan rahavirroissa. Myös saadut osingot sisältyvät liiketoiminnan rahavirtoihin. Maksetut osingot esitetään rahoitustoiminnan rahavirroissa.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esitettäviin tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin sekä mahdollisiin velkoihin. Harkintaa joudutaan käyttämään myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perustuvat tilinpäätöshetkellä parhaaseen käytettävissä olleeseen tietoon. Arviointi perustuu sekä aikaisempiin kokemuksiin että tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin oletuksiin. Toteutum tiedot voivat poiketa näistä arvioihin ja oletuksiin perustuvista päätöksistä. Mahdolliset arvioiden muutokset kirjataan sillä tilikaudella, jonka aikana arviota korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä ajanjaksoilla.

Mandatum Lifin keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät liittyvät mm. vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytettyihin oletuksiin, julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen ja -velkojen ja sijoituskiinteistöjen käypien arvojen arviointiin sekä rahoitusvarojen ja ai-neettomien hyödykkeiden arvonalentumisten arviointiin. Näitä osalu-alueita koskevat laatimisperiaatteet edellyttävät eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttämistä.

Vakuutusmatemaattiset oletukset

Vakuutusvelkojen vakuutusmatemaattisista oletuksista on kerrottu tarkemmin kappaleessa Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat.

Käypien arvojen määrittäminen

Jos rahoitusvaroilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksyttyjen arvostusmenetelmien avulla. Menetelmistä on kerrottu enemmän tilinpäätösperiaatteiden kappaleessa Käypä arvo.

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on tilikauden aikana arvioitu itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Tähän liittyy johdon tekemät oletukset esim. markkinoiden tuottovaateista sekä käytet- tävästä diskonttauskorosta.

Arvonalentumistestaukset

Liikearvo, keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet testataan vähintään vuosittain arvonalentumisen varalta. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on pääosin määritetty käyttöarvoon perustuvilla laskemilla. Nämä edellyttävät johdon tekemiä arvioita mm. tulevasta kassavirroista, diskonttauskorosta sekä talouden yleisestä inflaatio- ja kasvukehityksestä.

Uusien tai uudistettujen IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen

Seuraavat konsernin liiketoimintaan liittyvät julkistettut uudet tai uu- distetut standardit konserni ottaa käyttöön myöhemmillä tilikausilla niiden voimaantulopäivästä lähtien tai jos voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tili- kauden alusta lähtien.

IFRS 16 Vuokrasopimukset (voimaan 1.1.2019 tai sen jälkeen alka- villa tilikausilla) – standardi korvaa nykyisen IAS 17 standardin, jonka

mukaan vuokrasopimukset kirjattiin joko taseeseen rahoitusleasing-sopimuksina tai operatiivisina vuokrasopimuksina taseen ulkopuolella. Uuden standardin myötä kaikki vuokrasopimukset, pieniä ja lyhytaikaisia sopimuksia lukuun ottamatta, tulee merkitä taseeseen. Standardin käyttöönotto tulee vaikuttamaan konsernin taseeseen, kun nykyiset operatiiviset sopimukset kirjataan sinne sekä tuloslaskelmaan vuokrasopimuksista kirjattavien korkokulujen ja poistojen muodossa. Standardin mukaisesti laskettu käyttöoikeusomaisuuserä sekä vastaava rahoitusvelka 1.1.2019 on 10,9 miljoonaa euroa.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehdyt muutokset (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) korvaa nykyisen standardin IAS 39: Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. Konserni aikoo hyödyntää seuraavassa kappaleessa kuvattua väliaikaista vapautusta ja ottaa standardin käyttöön 1.1.2022 alkavalla tilikaudella. Uusi standardi muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää uuden luottotappioihin perustuvan arvonalentumismallin. Suojauslaskennassa säilyy edelleen nykyiset kolme suojauslaskentatyyppiä.

Koska IFRS 4 Vakuutus sopimukset korvaava uusi standardi IFRS 17 (voimaantulo 1.1.2022 alkavilla tilikausilla) tulee vaikuttamaan vakuutusyhtiöiden velkapuolen arvostukseen, on vakuutusyhtiöille annettu vaihtoehtoja IFRS 9 käyttöönottamiseksi. Yhtiö voi tiettyjen va-

kuutusvelkojen määrään liittyvien edellytysten täytyessä käyttää ns. väliaikaista vapautusta, jolloin se siirtää IFRS 9 -standardin käyttöönoton alkamaan samanaikaisesti IFRS 17 kanssa, viimeistään 1.1.2022 alkavalla tilikaudella. Väliaikaista vapautusta saa soveltaa, mikäli konsernin vakuutustoimintaan liittyvien velkojen suhde taseen kokonaisvelkoihin on vähintään yli 90 prosenttia. Soveltaminen on mahdollista myös silloin, kun suhdeluku on vähintään 80 prosenttia, mikäli konserni ei merkittävässä määrin harjoita muuta kuin vakuutustoimintaa. Toinen sallittu vaihtoehto on soveltaa IFRS 9 standardia 1.1.2018 alkaen, mutta poistaa velkojen ja varojen erilaisista arvostusperiaatteista johtuvat erot tuloslaskelmalla siirtämällä eroista aiheutuvat vaikutukset tuloksesta muihin laajan tuloksen eriin. Konserni on suorittanut analysoinnin välikaikaisen vapautuksen soveltamisen edellytyksistä ja todennut niiden täyttyvän. Näin ollen konserni soveltaa vapautusta ja ottaa käyttöön IFRS 9 standardin samanaikaisesti tulevan IFRS 17 standardin kanssa. Konserni on aloittanut standardien käyttöönoton analysoinnin myös kaikilta muilta osin, koska uusilla standardeilla tulee olemaan olennainen vaikutus konsernin tilinpäätökseen.

Euroopan komissio ei ollut tilinpäätöshetkellä vielä hyväksynyt IFRS 17 standardia noudatettavaksi EU-alueella. IASB on lisäksi ilmoittanut, että se saattaa harkita eräitä muutoksia IFRS 17 standardiin ennen sen voimaantuloa.

Tilinpäätöksen riskienhallintaliite

1. Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Vakuutustoiminnan keskeinen periaate on siirtää riski vakuutuksenottajalta vakuutusyhtiölle. Näin ollen riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimintaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistutaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Riskienhallinnan tärkeimpinä tavoitteina on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua, varmistaa tehokkaat ja jatkuvat liiketoimintaprosessit kaikissa olosuhteissa ja rajata riskit hallituksen hyväksymälle tasolle kaikkien toimintojen osalta.

2. Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit

Taseen markkinariskit sekä vakuutusriskeihin lukeutuvat pitkäikäisyys- ja takaisinostoriskit muodostavat yhtiön merkittävimmät riskit pääomavaateiden kautta tarkasteltuna. Tämän lisäksi operatiiviset riskit ja liiketoimintariskit ovat yhtiön toiminnan ja jatkuvuuden kannalta keskeisiä riskejä.

Henkivakuutusyhtiön liiketoiminta perustuu vakuutustapahtumien ja vakuutustoiminnan vastuihin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallintaan. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Merkittävä osa laskuperustekorkosidonnaisen henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksesta tulee sijoitustoiminnasta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vakuutuksille luvattu laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvitykset ja omistajan tuotto-odotukset. Muut tuloksesta muodostuvat vakuutustoiminnan riskiliikkeen ja kustannusliikkeen tulokset. Riskiliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvauskuluilla. Kustannusliikkeen tulos muodostuu puolestaan vakuutuksenottajilta veloitetusta liikekulukuormituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuluilla.

3. Markkinariskit ja niiden hallinta ja valvonta

Markkinariskeilla viitataan rahoitusvarojen ja -velkojen sekä vastuuvelan markkina-arvojen muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin yhtiön tuloksessa tai vakavaraisuudessa. Markkinariskejä tarkastellaan sekä koko taseen riskien kannalta että puhtaasti sijoitusomaisuuden riskien kannalta. Yhtiön markkinariskit aiheutuvat pääasiassa osakesijoituksesta sekä korkosijoitusten ja laskuperustekorkoisen vastuuvelan välistä kokonaiskorkoriskistä.

Markkinariskien hallintaa lähestytään vastuuvelan odotettujen kassavirtojen, korkotason ja voimassa olevan vakavaraisuusarvosuhteen pohjalta. Kaikille laskuperustekorkoisille vastuuvelan erille yhteinen ominaisuus on laskuperustekorko sekä asiakashyvitykset. Vastuuvelan kassavirrat ovat suhteellisen hyvin ennakoitavissa, koska sopimusten takaisinostot tai ylimääräiset lisäsijoitukset ovat rajoitettuja suurimassa osassa yhtiön laskuperustekorkoisia vakuutuksia.

Yhtiön hallitus hyväksyy vuosittain sekä eriytettyä omaisuutta että muuta yhtiön sijoitusriskillä olevaa omaisuutta koskevat sijoituspolitiikat. Näissä politiikoissa määritetään sijoitustoiminnan periaatteet, liimit ja tasehallinnan kannalta keskeiset riskinkantokykyt ja niissä noudatettavat seurantarat.

Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö tekee päivittäiset sijoituspäätökset, jotka perustuvat sijoituspolitiikassa määriteltyille periaatteille ja toimivaltuuksille. Kaikki merkittävimmät sijoituspäätökset – isot allokaatiomuutokset ja sijoitusyksikön toimivaltuudet ylittäviin sijoituksiin liittyvät päätökset – tehdään kuitenkin hallituksen toimesta. Tasehallintakomitea valvoo säännöllisesti sijoituspolitiikassa määriteltyjen periaatteiden ja limiittien noudattamista sekä raportoi sijoitusriskeistä yhtiön hallitukselle. Tasehallintakomitea seuraa myös koko yhtiön vastuuvalkaa ja eriytetyn ryhmäläkekannan vastuuvalkaa kattavien omaisuuserien riskillisyyttä suhteessa riskinkantokykyyn. Seurantarajojen alittuessa tasehallintakomitea raportoi hallitukselle.

Sijoitusyksikkö ja Mandatum Life tuntevat pohjoismaiset markkinat ja sijoituskohteet, joten valtaosa yhtiön suorista sijoituksista tehdään pohjoismaisiin arvopapereihin. Pohjoismaiden ulkopuolelle tehtyjen suorien sijoitusten määrä on kuitenkin kasvanut. Kolmansien osapuolien hallinnoimat sijoitukset kohdistuvat edelleen pääosin Pohjoismaiden ulkopuolelle.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena olevan sijoitusomaisuuden kokonaistuotto vuonna 2018 oli -2,4 prosenttia (6,5). Eriytetyn ryhmäläkekannan sijoitusten kokonaistuotto oli -1,9 prosenttia (1,8). Kuvassa 3-1 on esitetty sijoitusallokaatiot erikseen alkuperäisen ja eriytetyn kannan osalta per 31.12.2018.

3.1 Osakeriskit

Osakeriski liittyy osakkeiden arvovaihtelusta aiheutuviin mahdollisiin tappioihin. Alkuperäisen kannan listatut osakesijoitukset olivat vuodenvaihteessa 1 219 miljoonaa euroa (1 462). Eriytetyn kannan listatut osakesijoitukset olivat 115 miljoonaa euroa (116).

Yhtiön osakesalkkua hoidetaan aktiivisesti. Osakesalkun ja siihen liittyvien johdannaisten aiheuttamat positiot ja riskit eivät saa ylittää sijoituspolitiikassa määritettyjä rajoja. Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö

Kuva 3-1 Sijoitusomaisuuden allokaatio 31.12.2018

Alkuperäisen kannan omaisuus

4 578 milj. €

Eriytetty omaisuus

1 024 milj. €

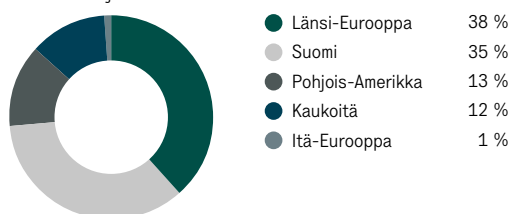
hoitaa pääosin pohjoismaisista osakkeista koostuvaa salkkua, kun taas Pohjoismaiden ulkopuolisia osakesijoituksia hoidetaan edelleen pääosin kolmansien osapuolien hallinnoimien sijoitusten kautta. Kuvassa 3-2 esitetään listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma erikseen kummankin kannan osalta.

Kappaleessa 4.5 on lisäksi listattu kymmenen suurinta suoraa osakesijoitusta ja kappaleessa 5 on kuvattu suorien listattujen osakesijoitusten jakauma toimialoittain.

Kuva 3-2 Listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma 31.12.2018

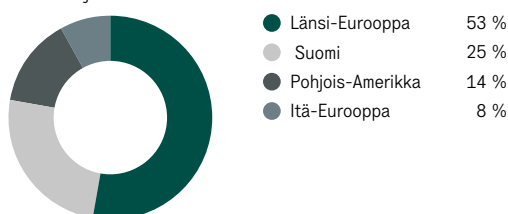
Alkuperäinen kanta

1 219 milj. €

Eriytetty kanta

115 milj. €

3.2 Korkosijoituksiin liittyvät riskit

Yhtiön korkosijoituksiin liittyvät riskit ovat markkinakorkojen muutoksiin liittyvä korkoriski ja luottoriskiä omaavien korkosijoitusten luottoriskimarginaalin vaihtelusta seuraava sijoitusten arvon heilahtelu (spread-riski).

Yhtiön merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saada vastaavalle vakuutustekniselle vastuuvälille taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämä riski kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Sijoituspolitiikan mukaisesti sijoitussalkun muodostamisessa huomioidaan vastuuvälän luonne suhteessa korko- ja inflaatoriskeihin. Vastuuvälän ja korkosijoitusten välistä korkoriskiä valvotaan ja hallitaan jatkuvasti, ja sisäisiin malleihin perustuvilla seurantarajoilla ja niihin liittyvillä toimintaohjeilla turvataan pääomien riittävyyttä erilaisissa markkinatilanteissa.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvälän keskimääräinen duraatio (pois lukien sijoitussidonnaiset vastuut) oli vuoden lopussa noin kymmenen vuotta ja eriytetyn vastuuvälän duraatio oli myös noin kymmenen vuotta.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvälän katteena olevien korkosijoitusten duraatio per 31.12.2018 oli 2,5 vuotta (2,0) ja eriytetyn omaisuuden duraatio oli 2,5 vuotta (2,6).

Vastuuvälän osalta yhtiö on varautunut matalaan korkotasoon mm. alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja täydentämällä vastuuvälää alentamalla vastuuvälän diskonttokorkoa. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muokattu siten, että jälleensijoitusriski on paremmin hallittavissa ja vastuuvälää on täydennetty korkotäydennyksillä. Korkotäydennyksistä kerrotaan tarkemmin Vakuutusriskit-osiossa.

Valtaosa yhtiön korkosijoituksista on tehty yritysten liikkeeseen laskemiin velkainstrumentteihin, jolloin myös luottoriskimarginaalien levenemisestä seuraava arvonmuutosriski on merkittävä. Taulukossa 3-3 on esitetty paitsi korkosijoitusten jakauma eri instrumenttien osalta myös näiden keskimääräinen maturiteetti. Maturiteetti kuvaa duraatiota paremmin yhtiön altistumista spread-riskille, varsinkin vaihtuvakorkoisten korkosijoitusten osalta. Kuvassa 4-1 on esitetty sijoitusomaisuus omaisuuslajeittain jaoteltuna toimialan ja luottokelpoisuuden perusteella.

Taulukko 3-3 Korkosijoitukset instrumenttityypeittäin 31.12.2018

	Alkuperäinen kanta		Eriytetty kanta	
	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	16,1 %	0,0	6,3 %	0,0
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	1,0 %	2,0	2,7 %	1,2
Katetut joukkovelkakirjalainat	3,4 %	1,4	5,1 %	1,3
Investment grade joukkovelkakirjalainat ja lainat	40,3 %	2,7	57,2 %	2,7
High yield joukkovelkakirjalainat ja lainat	30,1 %	3,5	17,1 %	4,2
Omaisuusvakuudelliset joukkovelkakirjalainat	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 2	2,6 %	5,7	3,4 %	5,4
Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 1	6,4 %	5,2	8,1 %	6,8
Korkojohdannaiset	0,1 %	-	0,0 %	-
Vakuutuskirjalainat	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0
Yhteensä	100,0 %	2,7	100,0 %	3,1

Taulukko 3-3 esittää alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan korkosalkun jakautumisen eri instrumenttityyppeihin. Vuoden 2018 lopussa rahamarkkinasijoitusten osuus alkuperäisen kannan korkosijoituksista laski 16,1 prosenttiin (27,6) ja investment grade-korkosijoitusten osuus pysyi lähes ennallaan 40,3 prosentissa (40,1), kun taas high yield-korkosijoitusten osuus nousi 30,1 prosenttiin (21,4). Eriytetyn kannan korkosalkussa rahamarkkinasijoitusten osuus laski 6,3 prosenttiin (7,3) ja heikomman etuoikeuden niin sanottujen Tier 1- ja Tier 2 -lainojen yhteenlaskettu osuus nousi 11,5 prosenttiin (10,1). Investment grade-korkosijoitusten osuus puolestaan laski 57,2 prosenttiin (62,6).

Taulukko 3-4 Valuuttapositiot 31.12.2018

Valuuttariski nettoasema, alkuperäinen kanta, 31.12.2018	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Netto, yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvélka	0	0	0	-2	0	0	0	0	-2
Sijoitukset	1 490	1	101	57	36	126	8	131	1 950
Johdannaiset	-1 410	-1	-108	57	68	-129	-10	-74	-1 608
Nettopositio, yhteensä	80	0	-7	111	104	-3	-2	57	340

Valuuttariski nettoasema, eriytetty kanta, 31.12.2018	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Netto, yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvélka	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sijoitukset	339	0	15	0	7	13	0	0	374
Johdannaiset	-332	0	-12	17	11	-13	0	0	-330
Nettopositio, yhteensä	6	0	3	17	18	0	0	0	44

3.4 Muut markkinariskit

Korko-, osake- ja valuuttakurssiriskien lisäksi sijoitusomaisuuteen liittyvät kiinteistö-, pääomarahasto-, biometrisista ja muista vaihtoehtois-sijoituksista nousevat riskit. Sijoituspolitiikassa on määritetty maksimipainot tämän tyyppisille sijoituksille. Vuoden 2018 lopussa näiden sijoitusten yhteenlaskettu osuus alkuperäisen kannan sijoitusomaisuudesta oli 15 prosenttia (13) ja eriytetyn kannan omaisuudesta 6 prosenttia (6).

Ulkopuoliset omaisuudenhoitajat hoitavat pääomarahastosijoituksia sekä sijoituksia vaihtoehtois-sijoituksiin. Pääomarahastosalkku on

3.3 Valuuttakurssiriskit

Ensivakuutuksista syntyvä laskuperustekorkoinen vastuuvélka muodostuu kokonaan euromääräisistä sitoumuksista. Tästä johtuen yhtiölle syntyy valuuttariskiä sijoitettaessa euroalueen ulkopuolelle. Yhtiön valuuttastrategia perustuu aktiiviseen valuuttaposition hallintaan. Toiminnan tavoitteena on sijoituspolitiikan limiittien puitteissa saavuttaa tuottoa suhteessa tilanteeseen, jossa valuuttakurssiriski on täysin suojattu. Taulukossa 3-4 esitetään alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan sijoitusten ja vastuuvélkan avoin valuuttapositio per 31.12.2018.

hajautettu rahastojen tyyppin ja maantieteellisen alueen mukaan. Vaihtoehtois-sijoitukset sisältävät sekä suoria sijoituksia yksittäisiin rahastoihin että sijoituksia rahastojen rahastoihin, mikä mahdollistaa riittävän hajautuksen rahastojen ja sijoitustapojen välillä.

Sampo Oyj:n kiinteistöyksikkö vastaa yhtiön kiinteistö-sijoitustoiminnasta. Kiinteistösalkkuun kuuluu suoria ja epäsuoria sijoituksia, kuten kiinteistörahastoja ja kiinteistö-yhtiöiden osakkeita, päätetyn allokation mukaisesti. Kiinteistö-sijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset sekä alueellisesti että kiinteistötyypeittäin.

3.5 Sijoitustoiminnan riskikeskittymät

Sijoituspolitiikassa on määritelty rajat sijoituksille yksittäisiin yhtiöihin. Rajoja asetettaessa otetaan huomioon ensisijaisesti oma arvio sijoituskohteen luottoriskillisyydestä ja vastaava sitoutuvan pääoman määrä. Myös sijoituskohteesta saatavilla oleva julkinen informaatio, kuten luottoluokitukset, vaikuttavat limiittirakenteeseen. Riskikeskittymiä seurataan säännöllisesti. Taulukossa 3-5 on kuvattuna markkina- ja luottoriskien keskittymät koko sijoitusomaisuudessa yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain.

Taulukossa 3-6 näytetään vielä erikseen kymmenen suurinta sijoitusta listattuihin osakkeisiin ja näiden osuus kaikista suorista listatuista osakesijoituksista. Suorien kotimaisten osakesijoitusten lisäksi yhtiö sijoittaa ulkomaisiin osakkeisiin pääasiassa sijoitusrahastojen ja ETF-rahastojen kautta, mutta myös suorina osakesijoituksina. Taulukossa 3-7 puolestaan on eritelty keskittymät korkeamman riskin (high yield) ja luottoluokittelemattomiin joukkovelkakirjalainoihin.

Taulukko 3-5 Suurimmat keskittymät yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain, koko sijoitusomaisuus 31.12.2018

Liikkeesen- laskija, milj. €	Markkina- arvo yhteensä	% sijoitus- omaisuus- desta	Kassavarat ja lyhyt- aikaiset korko- sijoitukset	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset, yhteensä	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Valtioiden takaamat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Katetut joukkolainat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Seniorivelka	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Tier 1 ja Tier 2	Osake- sijoi- tukset	Vakuudella kattamaton osuus johdan- naisista
Skandinaviska Enskilda Banken	266	5 %	176	89	0	0	82	7	0	1
Nordea Bank	167	3 %	51	116	0	28	65	23	0	1
BNP Paribas	154	3 %	147	6	0	0	6	0	0	0
Danske Bank	143	3 %	111	28	0	0	28	0	0	4
Amer Sports	105	2 %	0	0	0	0	0	0	105	0
DnB	93	2 %	0	93	0	26	44	23	0	0
Citigroup	79	1 %	0	79	0	0	79	0	0	0
Vattenfall	73	1 %	0	73	0	0	0	73	0	0
Bank of America	71	1 %	0	71	0	0	71	0	0	0
ABN AMRO	70	1 %	0	70	0	0	50	20	0	0
10 suurinta keskittymää yhteensä	1 220	22 %	486	624	0	54	425	145	105	5
Muut	4 388	78 %								
Sijoitus- omaisuus yhteensä	5 608	100 %								

Taulukko 3-6 Kymmenen suurinta osakesijoituskeskittymää, koko sijoitusomaisuus 31.12.2018

10 suurinta listattua osakesijoitusta	Yhteensä, milj. €	% kaikista suorista listatuista osakesijoituksista
Amer Sports	105	13 %
Lassila & Tikanoja	35	4 %
Vaisala	25	3 %
Terveystalo	25	3 %
DNA	24	3 %
Caverion	22	3 %
Wärtsilä	21	3 %
Nokian Renkaat	20	3 %
Tikkurila	20	3 %
Metso	18	2 %
10 suurinta keskittymää yhteensä	314	40 %
Muut suorat listatut osakesijoitukset	466	60 %
Suorat listatut osakesijoitukset yhteensä	780	100 %

Taulukko 3-7 Kymmenen suurinta high yield sekä luottoluokittelemattoma korkeasijoituskeskittymää, koko sijoitusomaisuus 31.12.2018

10 suurinta suoraa sijoitusta high yield- ja luottoluokittelemattomiin korkoinstrumentteihin	Luokitus	Markkina- arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista korko- sijoituksista
Sponda	NR	64	2 %
TDC	B+	51	2 %
Evergood 4 ApS	B+	47	1 %
Teollisuuden Voima	BB+	27	1 %
Intrum Justitia	BB	23	1 %
YIT	NR	20	1 %
Promotoria Holding	NR	20	1 %
Stockmann	NR	19	1 %
Pohjolan Voima	NR	17	1 %
Ericsson	BB+	17	0 %
10 suurinta keskittymää yhteensä		305	9 %
Muut suorat korkosijoitukset		3 062	91 %
Suorat korkosijoitukset yhteensä		3 367	100 %

4. Luottoriskit

Luottoriskit liittyvät mahdollisiin tappioihin tai taloudellisen aseman heikentymiseen, jotka johtuvat arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden, johdannaissopimusten vastapuolten tai muiden velallisten luottokelpoisuudessa tapahtuvista muutoksista. Luottoriskiä aiheutuu sekä sijoituksista että vakuutus- ja jälleenvakuutusopimuksista.

Luottoriskit voivat realisoitua markkina-arvon alentumisena luotomarginaalien muuttuessa epäedullisesti (spread-riski) tai luottotappioina mikäli velkainstrumentin liikkeeseenlaskija tai johdannaissopimusten tai jälleenvakuutusopimusten vastapuoli ei pysty täyttämään

taloudellisia velvoitteitaan (luottotappioriski). Nykyisellä sijoitusomaisuudella luottoriskien rooli on merkittävä niin riskiaseman kuin riskienhallinnan käytäntöjenkin osalta.

Sijoitusomaisuuteen liittyvien luottoriskien lisäksi luottoriskiä aiheutuu jälleenvakuutusopimuksista. Nämä luottoriskit syntyvät osittain jälleenvakuuttajilta olevista saamisista ja osittain jälleenvakuutetusta vastuuvelan osasta. Yhtiön osalta jälleenvakuuttajiin liittyvät luottoriskit ovat sijoituksiin liittyvän luottoriskin rinnalla vähäisiä.

Sijoitusomaisuuden merkittävin toimialakeskittymä ovat sijoitukset rahoitustoimialan korkoinstrumentteihin.

Taulukko 4-1 Luottoriskipositio omaisuuslajeittain, toimialasektoreittain ja luottoluokittain, koko sijoitusomaisuus 31.12.2018

Milj. €	AAA	AA+ - AA-	A+ - A-	BBB+ - BBB-	BB+ - C	D	Luokitte- lematon	Korko- sijoitukset yhteensä	Listatut osakkeet	Muut	Vasta- puoliriski	Yhteensä	Muutos tilan- teesta 31.12. 2017
Perusteollisuus	0	0	13	1	22	0	39	75	44	0	0	119	-27
Pääomahyödykkeet	0	0	4	12	4	0	52	72	151	0	0	223	-85
Kulutustavarat	0	5	67	89	51	0	22	234	227	0	0	461	-47
Energia	0	11	0	0	0	0	27	38	12	0	0	50	-2
Rahoitus	0	543	927	213	41	0	2	1 725	20	5	6	1 756	-498
Valtiot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valtioiden takaamat jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terveystalot	0	14	0	26	76	0	54	170	70	0	0	240	40
Vakuutus	0	0	10	47	0	0	17	73	3	8	0	84	19
Media	0	0	7	0	0	0	16	23	4	0	0	27	-3
Pakkaus	0	0	0	0	8	0	9	17	10	0	0	27	-1
Julkinen sektori, muut	0	32	42	0	0	0	0	74	0	0	0	74	-5
Kiinteistöala	0	0	1	42	0	0	93	136	0	186	0	322	67
Palvelut	0	0	0	28	124	0	63	216	77	0	0	293	72
Teknologia ja elektroniikka	15	0	36	0	49	0	10	110	100	0	0	210	-5
Telekommunikaatio	0	0	0	68	58	0	0	126	35	0	0	161	60
Liikenne	0	0	4	5	0	0	1	9	25	0	0	34	-18
Yhdyskuntapalvelut	0	2	0	85	27	0	0	114	0	0	0	114	-28
Muut	0	0	0	0	20	0	2	22	3	33	0	57	15
Arvopaperistettujen joukkovelkakirjat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuudelliset joukkovelkakirjat	133	0	0	0	0	0	0	133	0	0	0	133	-30
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	0	0	157	157	554	509	0	1 220	-182
Vastapuolilyhteisö	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	0
Yhteensä	148	607	1 110	615	479	0	564	3 524	1 334	741	9	5 608	-659
Muutos tilanteesta 31.12.2017	-7	-6	-631	-11	217	0	9	-428	-244	10	3	-659	

4.1 Luottoriskien hallinta

Suorien velkasijoitusten valinta perustuu ensisijaisesti yksittäisten joukkovelkakirjojen valitsemiseen ja toissijaisesti ylhäältä alas johdettuun allokointiin. Tämä sijoitustyyli saattaa johtaa tilanteisiin, joissa sijoitussalkku ei ole täysin rahoitusteorian mukaisesti hajautettu, mutta sisältää perusteellisesti riski–tuotto-suhteeseen keskittyen analysoituja sijoituksia. Seuraavia seikkoja pidetään kriittisinä menestystekijöinä velkasijoitusten valinnassa:

1. Mahdolliset sijoitukset tulee ymmärtää täysin. Liikkeeseenlaskijan tai vastapuolen luottokelpoisuus arvioidaan yhdessä instrumentteihin liittyvien vakuuksien ja muiden rakenteellisten yksityiskohtien kanssa. Vaikka ulkopuolisia luottoluokituslaitosten antamia luottoluokituksia käytetään sisäisen arvioinnin tukena, sisäisesti tehty arvio on aina tärkeimpiä päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä. Analyysien tekemisessä tarvittavaa osaamista ja resursseja on kehitetty sijoitusyksikössä jatkuvasti viime vuosien aikana.
2. Kun yksittäisen instrumentin ominaisuudet ymmärretään ja instrumenttiin liittyvän tuottopotentialin ja riskien katsotaan olevan tasapainossa, sijoitustransaktio tulee olla toteutettavissa lyhyellä varoitusaajalla instrumenttityypistä riippumatta. Tämä luo painetta luottolimiittirakenteisiin ja toimintatapoihin, joiden tulee olla samanaikaisesti
 - i. tarpeeksi joustavia nopean päätöksenteon mahdollistamiseksi instrumenttityypistä riippumatta,
 - ii hyvin rakennettuja, jotta voidaan varmistua siitä, että sijoitusvaihtoehtojen arviointi suoritetaan huolellisesti huomioiden sijoitustyyppille ominaiset piirteet ja riskit, ja

iii näiden tulee rajoittaa yksittäisiä yhtiöitä koskevien riskien enimmäismäärä siten, että se on tasapainossa riskinottohalukkuuden kanssa. Viime vuosien aikana luottolimiittirakenteet ja -toimintatavat ovat olleet erityisesti huomion kohteena yhtiöiden sijoituspolitiikkoja kehitettäessä.

Yksittäisiä yhtiöitä ja tuotteita koskevia luottoriskien kokonaismääriä seurataan säännöllisesti ei-toivottujen keskittymien tunnistamiseksi. Luottoriskiasemat raportoidaan säännöllisesti tasehallintakomitealle ja hallitukselle esimerkiksi toimialoittain sekä omaisuuslajeittain ja korkosijoitusten osalta luottoluokitusluokittain. Myös yksittäisten liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolien luottoluokituksia seurataan jatkuvasti.

Johdannaisopimusten vastapuoliriskin hallitsemiseksi ja pienentämiseksi yhtiössä käytetään kahdenvälisiä ISDA- ja CSA-sopimuksia.

5. Likviditeettiriski

Likviditeettiriski on riski siitä, ettei yhtiö pystyisi realisoimaan sijoituksiaan tai muita omaisuuseriään pystyäkseen suoriutumaan maksuvelvoitteista niiden erääntyessä.

Suhteellisen pieni osa henkivakuutusvastuista on takaisinostettavissa, mikä tekee mahdolliseksi antaa luotettavia, lyhyen aikavälin korvausennusteita. Tämän lisäksi varat ovat likvidejä, joten likviditeettiriski ei ole nykyisellään merkittävä.

Taulukko 5-1 Kassavirrat sopimukseen perustuvan maturiteetin mukaan 31.12.2018

KIRJANPITOARVO				KASSAVIRTA						
		Ilman sopimuksellista eräpäivää	Sopimukseen perustuva maturiteetti	2019	2020	2021	2022	2023	2024-2033	2034-
Milj. €	Yhteensä									
Henkivakuutus										
Rahoitusvarat	5 521	2 623	2 898	264	728	377	803	294	649	14
joista koronvaihtosopimuksia	2	0	2	0	0	0	1	1	0	1
Rahoitusvelat	176	0	176	-37	-4	-5	-5	-5	-61	-206
joista koronvaihtosopimuksia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuutustekninen vastuuvelka	3 644	0	3 644	-353	-321	-315	-286	-264	-1 776	-1 284

6. Vakuutusriskit

Henkivakuutustoiminnan vakuutusriskit sisältävät biometriset riskit sekä muut henkivakuutustoiminnan riskit kuten takaisinostoriskin ja kustannusriskin. Vastuuvelan diskonttokorkoon liittyvä riski on osa yhtiön markkinariskejä, mutta se liittyy myös keskeisesti vakuutus- tuotteisiin ja käsitellään siitä syystä tässä yhteydessä. Tässä osiossa kä- sitellään näiden henkivakuutustoiminnan riskien kehitystä vuonna 2018. Lisäksi osiossa esitellään vakuutusriskejä koskevat keskeiset ris- kienhallintaperiaatteet.

Yhtiö vastaanotti Suomi-yhtiöstä sen laskuperustekorollisen ryh- mäläkekannan vuonna 2014. Vastaanotetun kannan erityispiirteis- tä johtuen kyseinen ryhmäläkekanta ja siihen liittyvä varallisuus on eriytetty (eriytetty ryhmäläkekanta tai eriytetty omaisuus) yhtiön muusta taseesta. Eriytetyllä ryhmäläkekannalla on omat voitonjakoa koskevat säännökset, sijoituspolitiikka ja tasehallintakomitea. Lasku- perustekorollisista veloista, jotka eivät ole osa eriytettyyn ryhmäläke- kantaan liittyviä velkoja, käytetään tässä riskienhallintaliitteessä nimeä alkuperäiset laskuperustekorolliset velat.

6.1 Biometriset riskit

Henkivakuutustoiminnan biometriset riskit syntyvät pääasiassa sii- tä, että vakuutetuille tulisi korvattavaksi enemmän kuolemantapa- us-, työkyvyttömyys- tai sairauskulukorvauksia tai että eläkevakuu- tuksissa eläkkeitä tultaisiin maksamaan vakuutetuille pidempään (pitkäikäisyysriski) kuin yhtiö ennakoi vakuutusten hinnoittelu- hetkellä. Tapauksia, joissa yksittäinen voimakkaasti vaikuttava tapahtuma tai tapahtumasarja aiheuttaa merkittävän eron toteu- tuneiden korvausten ja odotettujen maksujen välillä, kutsutaan katastrofiriskiksi.

Sopimusten pitkäkestoisuus ja se, että yhtiön oikeus muuttaa va- kuutusehtoja ja -maksuja on rajoitettu, kasvattaa biometrisiä riskejä. Mikäli vakuutusmaksut osoittautuvat riittämättömiksi, eivätkä ne ole muutettavissa, vastuuvulkaa täydennetään odotettavissa olevaa tappio- ta vastaavalla määrällä.

Taulukossa 6-1 esitetään yhtiön Suomen toiminnan ensivakuutuk- sen riskiliikkeen tulos. Toteutuneen korvausmenon suhde laskuperus- teiden mukaiseen korvausmenoon oli 75 prosenttia vuonna 2018 (76). Taulukosta voi myös arvioida riskiliikkeen herkkyyttä. Esimerkiksi henkivakuutuksen osalta kuolevuuden kaksinkertaistuminen nostaisi maksetut korvaukset 10 miljoonasta eurosta 21 miljoonaan euroon.

Pitkäikäisyysriski on yhtiön biometrisistä riskeistä merkittävin. Laskuperustekorollinen ryhmäläkekanta muodostaa suurimman osan pitkäikäisyysriskistä. Laskuperustekorolliset ryhmäläkkeet ovat olleet uusilta jäseniltä pääosin suljettuja useiden vuosien ajan ja tämän vuoksi jäsenten keski-ikä on suhteellisen korkea, lähes 70 vuotta. Si- joitussidonnaisten ryhmäläkkeiden ja yksilöllisten eläkevakuutusten kannassa pitkäikäisyysriski ei ole niin merkittävä, sillä vakuutukset ovat pääsääntöisesti määräaikaaisia ja niihin liittyvät henkivakuutukset pienentävät pitkäikäisyysriskiä.

Pitkäikäisyysriskin osalta vuotuista riskiliikkeen tulosta ja kuollei- suustrendiä analysoidaan säännöllisesti. Eriytetyn ryhmäläkekannan osalta vastuuvulkaa laskennassa käytettyä elinajan odotetta tarkistettiin vuonna 2014 ja muun ryhmäläkekannan osalta vuosina 2002 ja 2007. Yhteensä muutokset kasvattivat vuoden 2018 vastuuvulkaa 95 miljoon- alla eurolla (105), sisältäen eriytetyn ryhmäläkekannan 79 miljoonan euron kuolevuustäydennyksen. Näiden muutosten jälkeen ryhmäläke- keen kumulatiivinen kuolleisuus on ollut ylijäämäinen. Vuoden 2018 pitkäikäisyyden riskiliike oli ryhmäläkkeen osalta, kuolevuustäyden-

Taulukko 6-1 Omalla vastuulla olevan riskiliikkeen korvaussuhteita 2018 ja 2017

Milj. €	2018			2017		
	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde
Henkivakuutus	48,7	24,5	50 %	47,6	23,5	49 %
Kuolevuus	29,3	10,3	35 %	29,0	12,0	41 %
Sairastavuus ja työkyvyttömyys	19,4	14,2	74 %	18,6	11,5	62 %
Eläkevakuutus	86,4	77,1	89 %	85,6	77,5	91 %
Yksilöllinen eläke	13,3	13,9	104 %	12,8	13,5	105 %
Ryhmäläke	73,1	63,3	87 %	72,8	64,0	88 %
Kuolevuus (pitkäikäisyys)	69,9	61,6	88 %	68,2	61,4	90 %
Työkyvyttömyys	3,2	1,7	54 %	4,6	2,6	57 %
Yhteensä	135,1	101,7	75 %	133,2	101,0	76 %

nyksen muutos huomioiden 8,3 miljoonaa euroa (6,8) voitollinen, kun huomioidaan täydennysvastuiden 9,7 miljoonan euron purku.

Henkivakuutuksen kuolevuusliike on voitollista. Merkittävimpä- nä kuolevuusliikkeen heikkenemiseen vaikuttavana riskinä nähdään mahdollinen pandemia.

Muiden biometristen riskien osalta riskiliike on ollut kokonaisu- uena voitollista, vaikka eri riskien välillä on voimakasta vaihtelua. Työ- kyvyttömyys- ja sairauskuluvakuutuksissa riskiä pienentää pitkällä ai- kavälillä se, että yhtiöllä on oikeus korottaa vakuutusmaksuja olemassa olevien sopimusten osalta, mikäli vakuutuskorvausten määrässä tapah- tuu epäsuotuisaa kehitystä.

Yhtiön vakuutuskanta on suhteellisen hyvin hajautunut, eikä sisäl- lä merkittäviä riskikeskittymiä. Yhtiön ottamalla katastrofijälleenva- kuutuksella pienennetään mahdollisten riskikeskittymien merkitystä entisestään.

6.2 Vastuuvulkaa diskonttauskorkoon liittyvä riski

Vastuuvulkaa diskonttauskorkoon liittyvä riski on merkittävin vastuu- velan riittävyyteen vaikuttava riski. Sopimuksiin sisältyvä laskuperus- tekorko on päätetty koko sopimusajalle. Tämän johdosta markkinakor- kujen ja odotettujen sijoitustuottojen laskiessa saatetaan joutua tilan- teeseen, jossa vastuuvulkaa on täydennettävä.

Suurimmassa osassa alkuperäisistä laskuperustekorollisista sopi- muksista taattu korko on 3,5 prosenttia. Suomessa ennen vuotta 1999 myydyissä yksilöllisissä vakuutuksissa laskuperustetekorko on 4,5 pro- senttia, joka on myös määräysten mukainen korkein sallittu diskont- taus korko. Näiden vakuutusten vastuuvulkaa diskonttauskorko on alen- nettu 3,5 prosenttiin. Tästä johtuen vastuuvulkaa on täydennetty 39 miljoonalla eurolla vuonna 2018 (43). Lisäksi 169 miljoonaa euroa on va- rattu vuosille 2019–2020 vastuuvulkaa laskuperustetekorkovaatimuksen alentamiseksi 0,25 prosenttiin ja 24 miljoonaa euroa on varattu vuoden

2021 osalta vastuuvelan laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi 2,5 prosenttiin. Kokonaisuutena yhtiö on täydentänyt alkuperäisen laskuperustekorkoisen vakuutuskannan vastuuvalkaa 232 miljoonan euron (325) suuruisella korkotäydennyksellä.

Eriytetyn ryhmäeläkekannan vakuutus sopimusten laskuperustekorko on pääosin 3,5 prosenttia. Riskienhallinnan näkökulmasta tärkeämpää on se, että vastuuvelan diskonttauskorko on 0,5 prosenttia. Eriytetyn kannan 3,5 prosentilla diskontattu perusvastuu on 658 miljoonaa euroa (687) ja diskonttauskoron 0,5 prosenttiin alentavan

korkotäydennyksen määrä on 250 miljoonaa euroa (261). Tulevien lisätujen täydennyksellä on merkittävä rooli eriytetyn kannan riskienhallinnassa. Tämä täydennys on yhteensä 100 miljoonaa euroa (117), joka voidaan käyttää kattamaan mahdollisia sijoitustappioita tai rahoittamaan mahdollisia muutoksia eriytetyn vastuuvelan diskonttauskorossa.

Kuhunkin vakuutuslajiin ja laskuperustekorkoon liittyvät vastuuvelat on esitetty taulukossa 6-2. Taulukossa näkyy myös kunkin luokan vastuuvelan muutos vuonna 2018.

Taulukko 6-2 Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Milj. €	Velka 2017	Maksut	Korvaukset	Kuormitus-tulo	Takuutuotot	Asiakas-hyvitykset	Muut	Velka 2018	Osuus %
Sijoitussidonnainen pl. Baltia	6 901	953	-684	-73	0	1	-288	6 810	61 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 411	58	-19	-14	0	0	-136	1 298	12 %
Henkivakuutus	2 491	138	-297	-21	0	0	-115	2 195	20 %
Kapitalisaatiosopimukset	2 231	679	-363	-29	0	0	0	2 519	23 %
Ryhmäeläkevakuutus	768	78	-5	-9	0	1	-36	797	7 %
Ryhmäeläkevakuutus	643	71	-4	-9	0	2	65	768	7 %
Laskuperustekorollinen ja muut pl. Baltia	4 558	104	-438	-33	122	1	-106	4 208	38 %
Eriytetty ryhmäeläkekanta	1 065	1	-57	-1	23	0	-22	1 008	9 %
Laskuperustekorko 3,5%	687	1	-57	-1	23	0	5	658	6 %
Korkotäydennys (3,5% → 0,50%)	261	0	0	0	0	0	-11	250	2 %
Tulevien lisätujen vastuu	117	0	0	0	0	0	-17	100	1 %
Ryhmäeläkevakuutus	1 997	29	-207	-5	63	1	1	1 879	17 %
Laskuperustekorko 3,5%	1 744	4	-175	-3	59	0	-26	1 603	14 %
Laskuperustekorko 2,5%, 1,5% tai 0,0%	253	26	-32	-3	4	1	27	276	2 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	825	8	-138	-5	31	0	42	763	7 %
Laskuperustekorko 4,5%	624	5	-80	-4	26	0	-4	567	5 %
Laskuperustekorko 3,5%	134	2	-32	-1	4	0	20	128	1 %
Laskuperustekorko 2,5% tai 0,0%	67	1	-27	0	1	0	26	68	1 %
Yksilöllinen henkivakuutus	162	31	-25	-10	5	0	-11	153	1 %
Laskuperustekorko 4,5%	54	4	-5	-1	2	0	-3	52	0 %
Laskuperustekorko 3,5%	80	9	-15	-3	3	0	2	76	1 %
Laskuperustekorko 2,5% tai 0,0%	28	17	-6	-6	0	0	-10	25	0 %
Kapitalisaatiosopimukset	26	0	-1	0	0	0	-2	24	0 %
Laskuperustekorko 3,5%	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Laskuperustekorko 2,5% tai 0,0%	26	0	-1	0	0	0	-2	24	0 %
Tulevien lisätujen vastuu	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Korkotäydennys	325	0	0	0	0	0	-93	232	2 %
Kuolevuustäydennys	105	0	0	0	0	0	-10	95	1 %
Tuleva jälleenvakuutus	1	1	-1	0	0	0	2	3	0 %
Muu velka	51	34	-10	-13	0	0	-13	50	0 %
Mandatum Life pl. Baltia	11 459	1 057	-1 122	-107	122	2	-393	11 017	99 %
Baltia	180	25	-31	-4	1	0	-11	159	1 %
Sijoitussidonnainen	165	23	-29	-3	0	0	-11	145	1 %
Muut	15	2	-2	-1	1	0	0	14	0 %
Mandatum Life -konserni yhteensä	11 638	1 082	-1 153	-111	122	2	-405	11 176	100 %

6.3 Muut vakuutusriskit

Muista riskeistä merkittävimpiä ovat vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät epävarmuustekijät. Asiakkailla on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen tai mahdollisuus lopettaa vakuutussopimus enneaikaisesti (takaisinostoriski). Keskeytys- ja takaisinostomäärien pitäminen alhaisella tasolla on keskeinen menestystekijä erityisesti sijoitussidonnaisen liiketoiminnan kustannusliikkeen kannalta. Tasehallinnan riskien kannalta takaisinostoriski on vähemmän merkittävä, koska noin 90 prosenttia laskuperustekorollisesta vastuuvälästä muodostuu eläkevakuutuksista, joissa takaisinosto on mahdollinen ainoastaan poikkeustapauksissa. Tasehallinnan kannalta todellista takaisinostoriskiä on näin ollen vain laskuperustekorollisissa sijoitusvakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa, joiden vastuuvälän yhteismäärä on kuitenkin alle 5 prosenttia koko laskuperustekorollisesta vastuuvälästä. Vastuuvälän täydennyksiä ei myöskään makseta takaisinoston yhteydessä, mikä osaltaan pienentää laskuperustekorolliseen kantaan liittyvää takaisinostoriskiä.

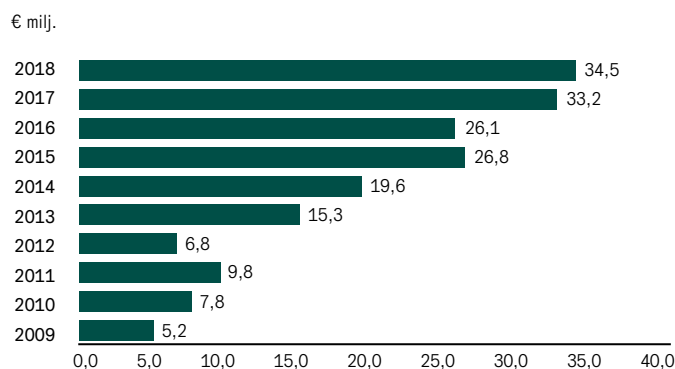
Yhtiö on altistunut lisäksi kustannusriskeille, jotka ovat riskejä siitä, että tulevat liikekulut ylittäisivät vakuutusten hinnoittelussa oletetun tason. Kustannusriskiä lisää se, että vakuutusten ehtoja ja vakuutusmaksuja ei useimmiten voida muuttaa vakuutuksen elinkaaren aikana. Keskeisenä haasteena on vakuutusten hoitamiseen liittyvien prosessien kustannusten sekä moninaiseen IT-arkkitehtuuriin liittyvien kustannusten pitäminen alhaisella tasolla yli vakuutusten sopimusajan. Vuonna 2018 konsernin kustannusliikkeen tulos oli 34,5 miljoonaa euroa (33,2). Yhtiö ei jaksota vakuutusten hankintakuluja. Kuvassa 6-3 on esitetty konsernin kustannusliikkeen tulos vuosilta 2009–2018.

6.4 Vakuutusriskien hallinta ja valvonta

Henkivakuutuksien biometrisiä riskejä rajoitetaan huolellisella vastuuvälävalinnalla, riski- ja kustannusvastaavalla hinnoittelulla, asettamalla ylärajoja myönnettäville turville sekä jälleenvakuutuksella. Vakuutusriskien komitea on vastuussa vastuuvälävalintapolitiikan ylläpitämisestä ja vastuuvälä- ja korvausprosessin toimivuuden valvonnasta.

Vakuutusriskeihin liittyvä vastuuvälä on osa yhtiön päivittäistä toimintaa. Yhtiön vastuuvälävalintapolitiikassa (Underwriting Policy) on määritetty periaatteet riskin valinnalle ja limiitit vakuutettaville summille. Hallitus hyväksyy vastuuvälävalintapolitiikan, vakuutussopimusten hinnoittelun ja vastuuvälän laskennan keskeisimmät periaatteet.

Kuva 6-3 Konsernin kustannusliikkeen tulos 2009–2018.

Jälleenvakuutuksella rajoitetaan erityisesti yksittäisiä kuolevuus- ja pysyvän työkyvyttömyyden riskejä. Hallitus päättää vuosittain suurimmista omalla vastuulla pidettävistä korvausmääristä. Yhtiössä tämä määrä on 1,5 miljoonaa euroa vakuutettua kohden. Mahdollisten katastrofien vaikutusten pienentämiseksi yhtiöllä on käytössä katastrofisuoja.

Riskiliikkeen tulosta seurataan tiiviisti ja maksutason riittävyyttä arvioidaan vähintään vuosittain perusteellisesti. Yhtiö mittaa riskinvalinnan tehokkuutta ja hinnoittelun riittävyyttä keräämällä tietoa toteutuneesta korvausmenosta kultakin tuote- ja riskialueelta. Toteutunutta korvausmenoa verrataan vakuutusmaksuja asetettaessa oletettuihin ennusteisiin kunkin eri riskiturvan osalta. Kustannusriskiä hallinnoidaan seuraamalla liikekuluja, kehittämällä yhtiön toiminnan tehokkuutta ja käyttämällä sellaista liikekulukuormitusrakennetta, josta saadaan tuloja läpi vakuutuksen elinkaaren.

Vastuuvälää analysoidaan ja mahdollisia täydennystarpeita arvioidaan säännöllisesti. Vastuuvälään liittyviä keskeisimpiä oletuksia tarkistetaan vuosittain. Vastuiden riittävyyttä testataan neljännesvuosittain. Näihin vastuuvälän ja riskiliikkeen analyysiin perustuen asetetaan hinnat uusille vakuutussopimuksille sekä päivitetään vastuuvälävalintapolitiikka ja vastuuvälän laskennassa käytetyt oletukset.

Segmentti-informaatio

Mandatum Life -konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), muut sopimukset (Suomi), eriytetty laskuperustekorkoinen ryhmäeläkekanta (Suomi) sekä Ulkomaiset toiminnot.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia. Ensimmäinen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta muualla kuin Suomessa esitetään yhtenä erillisenä liiketoiminta-alueena. Ulkomainen toiminta kattaa pääasiassa Baltian maissa tapahtuvan toiminnan ja sen lisäksi Luxemburgin hallinnointiyhtiön toiminnan, jonka merkitys on vähäinen. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä. Segmentti-informaatio on tuotettu konsernin tilinpäätöstä laadittaessa ja esitettäessä noudatettujen laatimisperiaatteiden mukaisesti.

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2018

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutus-kanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit ja liike-toiminnoille kohdistamattomat erät *	Konserni
Vakuutusmaksutulo	953,1	96,6	-0,3	24,9	0,0	1 074,2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-226,5	202,1	9,8	-8,8	-2,8	-26,2
Liiketoiminnan muut tuotot		7,0		1,7	203,7	212,4
Korvaukset	-684,3	-341,7	-58,5	-31,3	0,0	-1 115,8
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos **	56,7	289,9	51,8	21,0	6,9	426,4
Henkilöstökulut	-27,1	-15,4	0,0	-3,4	0,0	-46,0
Liiketoiminnan muut kulut	-41,2	-16,1	-1,2	-4,3	-4,5	-67,3
Rahoituskulut		-7,4		0,0	0,0	-7,4
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista						0,0
Voitto ennen veroja	30,7	214,9	1,5	-0,1	203,4	450,4
Verot	-6,1	-43,0	-0,3	0,0	0,0	-90,8
Tilikauden voitto	24,6	171,9	1,2	-0,2	203,4	359,6
Tilikauden muut laajan tuloksen erät						
Varjolaskenta						19,7
Myytävissä olevat rahoitusvarat						-333,5
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot						66,7
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen						-247,1
TILIKAUDEN LAAJA TULOS						112,5
Tilikauden voitosta						
Emoyhtiön omistajien osuus						359,6
Määräysvallattomien osuus						0,0
Tilikauden laajasta tuloksesta						
Emoyhtiön omistajien osuus						112,5
Määräysvallattomien osuus						0

* Merkittävin kohdistamaton erä on Danske Bank -yhteistyön jatkamiseen liittyvä kertakorvaus.

** Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä.

Siirtymien vaikutus sijoitussidonnaisten sopimusten erään 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' oli -30,0 milj. euroa (+1,6). Siirtymien vaikutus Muut sopimukset -segmentin vastaavaan erään oli +34,9 milj. euroa (-28,3). Eriytetyn kannan vastaavaan erään vaikutus oli -4,9 milj. euroa (-29,9).

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2017

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutus- kanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	840,9	106,9	2,1	23,7	-13,5	960,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	424,4	339,1	10,8	10,7	-3,3	781,8
Liiketoiminnan muut tuotot		7,0		0,0	2,6	9,7
Korvaukset	-552,1	-393,4	-56,8	-26,5	7,7	-1 021,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos *	-622,8	191,7	46,9	-1,9	9,0	-377,2
Henkilöstökulut	-24,3	-19,8	0,0	-3,3		-47,3
Liiketoiminnan muut kulut	-40,7	-15,8	-1,2	-2,5	-2,6	-62,8
Rahoituskulut		-7,1		0,0		-7,2
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,0				0,0
Voitto ennen veroja	25,5	208,7	1,8	0,2	-0,1	236,0
Verot	-5,1	-45,2	-0,4	0,0		-50,7
Tilikauden voitto	20,4	163,5	1,4	0,2	-0,1	185,3
Tilikauden muut laajan tuloksen erät						
Varjolaskenta						-6,8
Myytävissä olevat rahoitusvarat						12,2
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot						-2,4
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen						3,0
TILIKAUDEN LAAJA TULOS						188,3
Tilikauden voitosta						
Emoyhtiön omistajien osuus						185,3
Määräysvallattomien osuus						0,0
Tilikauden laajasta tuloksesta						
Emoyhtiön omistajien osuus						188,3
Määräysvallattomien osuus						0

* Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtyminen pienentää sijoitussidonnaisten sopimusten erää 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' 1,6 miljoonaa euroa, pienentäen muut sopimukset -segmentin vastaavaa erää 28,3 miljoonaa eurolla ja kasvattaen eriytetyn kannan osuutta 29,9 miljoonaa eurolla (2016 24,1).

KONSERNITASE LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2018

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1,4	3,0		0,1		4,5
Sijoituskiinteistöt		117,1	29,2			146,3
Aineettomat hyödykkeet	1,9	2,5		0,5		5,0
Sijoitukset osakkuusyrityksissä		2,6				2,6
Rahoitusvarat		3 951,5	932,5	17,9		4 901,9
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	6 815,4	0,0		144,7		6 960,1
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista		0,9				0,9
Muut varat		153,8	28,4	0,7	-1,0	182,0
Käteiset varat		527,2	57,7	0,6		585,5
Varat yhteensä	6 818,7	4 758,8	1 047,7	164,5	-1,0	12 788,8
Velat						
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista		3 199,7	1 007,8	13,9		4 221,5
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	6 809,8	0,0		144,9		6 954,7
Rahoitusvelat		133,5				133,5
Laskennalliset verovelat		95,8				95,8
Muut velat	24,1	105,2	43,5	1,0	-1,0	172,9
Velat yhteensä	6 834,0	3 534,1	1 051,3	159,8	-1,0	11 578,2
Oma pääoma						
Osakepääoma						40,4
Rahastot						480,3
Kertyneet voittovarot						689,9
Emoyhtiön omistajien osuus						1 210,6
Määräysvallattomien osuus						0,0
Oma pääoma yhteensä						1 210,6
Oma pääoma ja velat yhteensä						12 788,8

KONSERNITASE LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2017

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,6	2,5		0,1		3,1
Sijoituskiinteistöt		120,9	28,8			149,7
Aineettomat hyödykkeet	1,6	2,6		0,7		4,9
Sijoitukset osakkuusyrityksissä		0,0				0,0
Rahoitusvarat		3 956,8	1 003,3	17,1		4 977,2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	3 824,3	0,0		162,1		3 986,5
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista		0,0				0,0
Muut varat		83,1	23,2	0,6	-1,0	105,9
Käteiset varat		945,4	75,7	3,6		1 024,7
Myytäväksi luokitellut varat	3 100,4	198,4				3 298,8
Varat yhteensä	6 926,9	5 309,7	1 131,0	184,2	-1,0	13 550,7
Velat						
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista		3 294,4	1 065,2	14,9		4 374,6
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	3 800,2	0,0		165,0		3 965,1
Rahoitusvelat		105,9				105,9
Laskennalliset verovelat		164,4				164,4
Muut velat	22,5	161,9	59,2	1,0	-1,0	243,6
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat	3 100,4	198,4				3 298,8
Velat yhteensä	6 923,1	3 925,0	1 124,4	180,9	-1,0	12 152,4
Oma pääoma						
Osakepääoma						40,4
Rahastot						727,4
Kertyneet voittovarot						630,5
Emoyhtiön omistajien osuus						1 398,3
Määräysvallattomien osuus						0,0
Oma pääoma yhteensä						1 398,3
Oma pääoma ja velat yhteensä						13 550,7

Tuloslaskelman liitetiedot

1 VAKUUTUSMAKSUT

VAKUUTUSMAKSUTULO

Milj. €	2018	2017
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusopimukset	394,2	508,7
Jälleenvakuutusopimukset	0,7	1,2
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	394,9	509,9
Jälleenvakuuttajien osuus	-7,4	-7,1
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	387,5	502,7
Sijoitusopimuksista	686,7	457,4
Vakuutusmaksutulo yhteensä*	1 074,2	960,1

* Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä no 4, "Vakuutus- ja sijoitusopimusvelkojen muutos".

VAKUUTUSMAKSUTULON JAKAUTUMINEN

Milj. €	2018	2017
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	103,9	115,5
Vakuutusmaksutulo unit-linked vakuutusopimuksista	289,4	391,4
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	0,9	1,8
Yhteensä	394,2	508,7
Jälleenvakuutusopimukset	0,7	1,2
Sijoitusopimuksista		
Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	0,0	0,2
Maksutulo unit-linked sopimuksista	686,7	457,2
Yhteensä	686,7	457,4
Vakuutus- ja sijoitusopimukset yhteensä	1 081,6	967,3
Jälleenvakuuttajien osuus	-7,4	-7,1
Vakuutusmaksutulo yhteensä	1 074,2	960,1

ENSIVAKUUTUSMAKSUT MAANTIETEELLISEN SEGMENTIN MUKAISESTI

Milj. €	2018	2017
Suomi	1 056,0	942,3
Baltian maat	24,9	23,7
Yhteensä	1 080,9	966,1

KERTA- JA JATKUVAT VAKUUTUSMAKSUT ENSIVAKUUTUKSESTA

Milj. €	2018	2017
Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutus sopimukset	249,4	257,7
Kertamaksut, vakuutus sopimukset	144,8	251,0
Kertamaksut, sijoitus sopimukset	686,7	457,4
Yhteensä	1 080,9	966,1

ENSIVAKUUTUKSEN MAKSUTULO VAKUUTUSLAJEITTAIN

Milj. €	2018	2017
Maksutulo vakuutus sopimuksista		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	150,3	257,6
Muu yksilöllinen henkivakuutus	44,9	46,6
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	13,5	13,9
Muu ryhmähenkivakuutus	11,6	10,9
Yhteensä	220,3	329,0
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	57,6	60,3
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	8,4	10,1
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	78,2	70,9
Muu ryhmäeläkevakuutus	29,9	38,4
Yhteensä	173,9	179,7
Yhteensä	394,2	508,7
Maksutulo sijoitus sopimuksista		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	686,7	457,2
Muu kapitalisaatiosopimus	0,0	0,2
Yhteensä	686,7	457,4
Maksutulo vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä	1 080,9	966,1

2 SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTOT

Milj. €	2018	2017
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	-124,8	170,4
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	0,0	0,4
Voitot/tappiot	0,0	0,0
Osakkeet		
Voitot/tappiot	0,0	0,1
Osinkotuotot	0,0	0,0
Yhteensä	0,0	0,6
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevista sijoituksista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	49,2	42,8
Voitot/tappiot	-44,9	-21,7
Osakkeet		
Voitot/tappiot	-302,6	311,3
Osinkotuotot	48,5	36,5
Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	6,0	-9,2
Muut rahoitusvarat		
Voitot/tappiot	-14,9	45,3
Yhteensä	-258,8	405,0
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	0,6	1,5
Voitot/tappiot	1,1	-14,3
Yhteensä	1,7	-12,7
Myytavissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	79,9	96,7
Voitot/tappiot	47,1	-192,4
Arvon alentumistappiot	4,6	-11,5
Osakkeet		
Voitot/tappiot	151,7	216,9
Arvon alentumistappiot	-56,6	-19,1
Osinkotuotot	112,5	92,4
Yhteensä	339,2	183,1
Yhteensä rahoitusvaroista	-42,7	746,4
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	0,0	30,2
Arvon alentumistappiot	0,0	-1,2
Muut	3,1	-10,0
Yhteensä muista varoista	3,1	19,0
Palkkiotuotot, netto		
Omaisuuksien hoito	-14,6	-15,8
Palkkiotuotot	28,0	32,2
Yhteensä	13,4	16,4
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	-26,2	781,8

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 116,5 miljoonaa euroa (146,8) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Muut tuotot ja kulut muodostuvat kiinteistösijoitusten vuokrista, hoitovastikkeista ja poistoista.

Kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut sisältyvät sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Voitot/tappiot sisältävät myyntivoitot ja -tappiot sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvostuserot sekä kurssivoitot ja -tappiot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat arvostuserot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa omassa pääomassa.

Käyvän arvon rahaston muutokset on eritelty oman pääoman muutoslaskelmassa.

3 KORVAUKSET

Korvaukset sisältävät kaikki vakuutus- ja sijoitus sopimusten korvaukset.

Milj. €	Maksetut korvaukset		Korvausvastuun muutos		Korvauskulut	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Vakuutus sopimukset						
Henkivakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-37,1	-46,9	-2,2	-2,6	-39,4	-49,5
Muut vakuutukset	-0,1	-0,4	0,0	0,0	-0,1	-0,3
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-316,5	-236,3	0,1	-1,6	-316,4	-237,8
Yhteensä	-353,8	-283,5	-2,2	-4,1	-356,0	-287,6
Eläkevakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-401,9	-405,7	64,5	45,8	-337,5	-359,8
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-24,6	-21,8	-24,3	-41,7	-49,0	-63,5
Yhteensä	-426,6	-427,5	40,1	4,1	-386,4	-423,3
Jälleenvakuutus	-0,5	-0,5	-2,0	0,0	-2,4	-0,5
Vakuutus sopimukset yhteensä	-780,8	-711,5	36,0	0,0	-744,8	-711,5
Jälleenvakuuttajien osuus	0,8	4,6	0,9	-2,9	1,6	1,7
Vakuutus sopimukset yhteensä	-780,0	-706,9	36,8	-2,9	-743,2	-709,8
Sijoitus sopimukset						
Kapitalisaatiosopimukset						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-0,5	-1,9	-	-	-0,5	-1,9
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-372,1	-309,5	-	-	-372,1	-309,5
Yhteensä	-372,6	-311,3	-	-	-372,6	-311,3
Korvaukset yhteensä	-1 152,6	-1 018,3	36,8	-2,9	-1 115,8	-1 021,1

MAKSETUT KORVAUKSET KORVAUSLAJEITTAIN

Milj. €	2018	2017
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Takaisinostot	-5,4	-7,7
Kuolemantapauskorvaukset	-14,9	-16,1
Säästösummien takaisinmaksut	-5,8	-12,1
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Muut	-11,2	-11,3
Yhteensä	-37,2	-47,3
Sijoitussidonnainen henkivakuutus		
Takaisinostot	-255,9	-179,1
Kuolemantapauskorvaukset	-53,6	-47,1
Säästösummien takaisinmaksut	-7,0	-10,1
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Yhteensä	-316,5	-236,3
Eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-391,8	-395,1
Takaisinostot	-1,6	-2,0
Kuolemantapauskorvaukset	-8,5	-8,5
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Yhteensä	-401,9	-405,7
Sijoitussidonnainen eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-11,1	-6,6
Takaisinostot	-10,7	-11,3
Kuolemantapauskorvaukset	-2,8	-3,9
Muut	0,0	0,0
Yhteensä	-24,6	-21,8
Jälleenvakuutusopimukset	-0,5	-0,5
Vakuutusopimukset yhteensä	-780,8	-711,5
Jälleenvakuuttajien osuus	0,8	4,6
Vakuutusopimukset yhteensä	-780,0	-706,9
Sijoitusopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-0,5	-1,9
Säästösummien takaisinmaksut	0,0	0,0
Yhteensä	-0,5	-1,9
Sijoitusopimukset		
Sijoitussidonnaiset kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-372,1	-309,5
Säästösummien takaisinmaksut	0,0	0,0
Yhteensä	-372,1	-309,5
Sijoitusopimukset yhteensä	-372,6	-311,3
Maksetut korvaukset, brutto	-1 153,3	-1 022,9
Maksetut korvaukset, netto	-1 152,6	-1 018,3

4 VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUSVELKOJEN MUUTOS

Milj. €	2018	2017
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	16,3	22,2
Muut sopimukset	0,0	3,2
Sijoitussidonnaiset sopimukset	311,7	-144,6
Yhteensä	328,0	-119,3
Eläkevakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	272,9	179,7
Sijoitussidonnaiset sopimukset	107,2	-180,3
Yhteensä	380,1	-0,6
Jälleenvakuutusopimukset	0,0	0,0
Vakuutusopimukset yhteensä	708,1	-119,9
Jälleenvakuuttajien osuus	-2,0	0,0
Vakuutusopimukset yhteensä, netto	706,1	-119,9
Sijoitusopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	2,1	-2,7
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-283,8	-254,6
Sijoitusopimukset yhteensä	-281,7	-257,3
Vakuutus- ja sijoitusopimusvelkojen muutos yhteensä, brutto	426,4	-377,2

5 HENKILÖSTÖKULUT

Milj. €	2018	2017
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-36,7	-36,3
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-0,3	-3,1
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-5,9	-6,2
Muut henkilösivukulut	-3,0	-1,7
Yhteensä	-46,0	-47,3

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liitetiedossa 32 Kannustinjärjestelmät.

6 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

Milj. €	2018	2017
Tietohallintokulut	-23,0	-19,7
Muut henkilöstökulut	-1,9	-1,6
Markkinointikulut	-4,3	-3,5
Poistot	-2,1	-2,2
Vuokrat	-3,6	-3,5
Ensivakuutuksen palkkiot	-1,3	-3,2
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	0,1	-1,0
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	5,6	3,2
Muut	-36,7	-31,4
Yhteensä	-67,3	-62,8

Erä Muut sisältää mm. kulut viestinnästä, ulkopuolisista palveluista sekä muista hallintokuluista.

TOIMINTOKOHTAISET KULUT

Milj. €	2018	2017
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	-1,3	-3,2
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	0,1	-1,0
Muut hankintamenot	-24,8	-25,3
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut	-58,6	-52,9
Hallintokulut	-14,5	-18,9
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	5,6	3,2
Sijoitustoiminnan hoitokulut	-0,4	-0,9
Korvaustoiminnan hoitokulut	-6,4	-5,2
Liiketoiminnan muut kulut	-13,0	-5,9
Yhteensä	-113,3	-110,1

7 RAHOITUSVARAT JA -VELAT

Taulukko sisältää taseen Rahoitusvarat lukuunottamatta sijoitussidonnaisiin sopimuksiin liittyviä rahoitusvaroja.

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu IAS 39.9 mukaisiin kategorioihin. Taulukossa on esitetty myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot.

Siirtyviä korkosaamisia ja siirtyviä korkovelkoja ei ole sisällytetty rahoitusvaroihin ja -velkoihin. Siirtyvät korkosaamiset olivat 23,7 miljoonaa euroa (25,0) ja siirtyvät korkovelat 23,2 miljoonaa euroa (7,2).

RAHOITUSVARAT 2018

			2018		
Milj. €	Kp-arvo	Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	7,2	-49,0	-75,7	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	0,0	0,0	0,0	-	0,0
Lainat ja muut saamiset	0,0	0,6	1,1	-	-
Myytäviksi olevat rahoitusvarat	4 894,7	79,9	198,8	-52,0	112,5
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	4 901,9	31,4	124,2	-52,0	112,5

RAHOITUSVELAT 2018

2018					
Milj. €	Kp-arvo	Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	33,5	-	-	-	-
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	100,0	-7,4	-	-	-
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	133,5	-7,4	-	-	-

RAHOITUSVARAT 2017

	2017				
Milj. €	Kp-arvo	Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	31,2	-36,6	207,0	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	0,0	0,4	0,2	-	0,0
Lainat ja muut saamiset	0,2	1,5	-14,3	-	-
Myytäviksi olevat rahoitusvarat	5 144,1	96,7	24,5	-30,5	92,4
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	5 175,6	62,0	217,5	-30,5	92,4

RAHOITUSVELAT 2017

			2017		
Milj. €	Kp-arvo	Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	5,9	-	-	-	-
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	100,0	-7,2	-	-	-
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	105,9	-7,2	-	-	-

Taseen liitetiedot

8 AINEELLISET KÄYTTÖOMAISUUSHYÖDYKKEET

Mlj. €	2018			2017		
	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	2,9	8,0	10,9	4,3	8,1	12,4
Kertyneet poistot	-0,7	-7,1	-7,8	-0,7	-7,1	-7,8
Kirjanpitoarvo 1.1.	2,1	1,0	3,1	3,6	1,0	4,6
Kirjanpitoarvo 1.1.	2,1	1,0	3,1	3,6	1,0	4,6
Lisäykset + / vähennykset -	0,0	1,7	1,7	-1,5	-0,1	-1,5
Poistot	0,0	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Kirjanpitoarvo 31.12.	2,1	2,5	4,5	2,1	1,0	3,1
31.12.						
Hankintameno	2,9	9,7	12,6	2,9	8,0	10,9
Kertyneet poistot	-0,8	-7,3	-8,0	-0,7	-7,1	-7,8
Kirjanpitoarvo 31.12.	2,1	2,5	4,5	2,1	1,0	3,1

Tase-erä koneet ja kalusto sisältää laitteet ja toimistokalusteet.

9 SIIJOITUSKIINTEISTÖT

Mlj. €	2018	2017
1.1.		
Hankintameno	238,0	278,5
Kertyneet poistot	-60,7	-57,0
Kertyneet arvonalentumiset	-27,5	-22,7
Kirjanpitoarvo 1.1.	149,7	198,8
Kirjanpitoarvo 1.1.	149,7	198,8
Lisäykset	1,7	6,6
Vähennykset	-1,4	-47,1
Poistot	-3,5	-3,6
Arvonalentumistappiot	-0,2	-4,8
Kirjanpitoarvo 31.12.	146,3	149,7
31.12.		
Hankintameno	238,2	238,0
Kertyneet poistot	-64,2	-60,7
Kertyneet arvonalentumiset	-27,8	-27,5
Kirjanpitoarvo 31.12.	146,3	149,7
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	16,8	17,6
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
Yhden vuoden kuluessa	9,2	6,6
Yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	16,5	9,0
Yli viiden vuoden kuluttua	3,3	0,3
Yhteensä	29,1	16,0
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat yhteensä	0,0	0,0

Milj. €	2018	2017
Kiinteistökulut		
Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-8,7	-7,7
Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1,6	-2,8
Yhteensä	-10,3	-10,4
Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	179,3	178,9

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on arvioitu kokonaisuudessaan itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella.

Sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

10 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Milj. €	2018	2017
1.1.		
Hankintameno	46,0	45,3
Kertyneet poistot	-41,1	-39,3
Kirjanpitoarvo 1.1.	4,9	6,0
Kirjanpitoarvo 1.1.	4,9	6,0
Lisäykset	1,9	0,7
Poistot	-1,8	-1,8
Kirjanpitoarvo 31.12.	5,0	4,9
31.12.		
Hankintameno	47,9	46,0
Kertyneet poistot	-43,0	-41,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	5,0	4,9

Aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin järjestelmähankinnoista.

Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

11 SJOITUKSET OSAKKUUSYRITYKSISSÄ

PÄÄOMAOSUUSMENETMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2018

Milj. €	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Omistus- osuus %	Varat / Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Niittymaa Oy *	0,0	0,0	49,0	0,0/0,0	0,0	0,0
Precast Holding Oy	2,6	2,6	24,3	3,5/0,0	0,0	0,0

* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi, tulos on kaudelta 07/2018-12/2018

PÄÄOMAOSUUSMENETMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2017

Milj. €	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Omistus- osuus %	Varat / Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Niittymaa Oy*	0,0	0,0	49,0	0,0/0,0	0,0	0,0

* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi, tulos on kaudelta 07/2017-12/2017

MUUTOKSET SIOITUKSISSA OSAKKUUSYRITYKSIIN

Milj. €	2018	2017
Osuudet 1.1.	0,0	0,0
Muutos	2,6	0,0
Osuus kauden tuloksesta	0,0	0,0
Osuudet 31.12.	2,6	0,0

12 RAHOITUSVARAT

Konsernin rahoitusvarat koostuvat sijoituksista johdannaissopimuksiin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista, lainoista ja muista saamisista sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista.

Johdannaissopimuksia konsernissa voidaan tehdä sekä kaupankäynti- että suojaamistarkoituksessa. Käytettäviä instrumentteja ovat valuutta-, korko- ja osakejohdannaiset. Tilikaudella on sovellettu käyvän arvon suojausta.

Milj. €	2018	2017
Johdannaissopimukset	7,2	31,2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	0,0	0,0
Lainat ja muut saamiset	0,0	0,2
Myytävissä olevat rahoitusvarat	4 894,7	5 144,1
Yhteensä	4 901,9	5 175,6
Myytäväksi luokitellut varat	0,0	-198,4
Yhteensä	4 901,9	4 977,2

JOHDANNAISSOPIMUKSET

	2018			2017		
	Kohde-et. nimell. arvo	Saamiset	Käypä arvo Velat	Kohde-et. nimell. arvo	Saamiset	Käypä arvo Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	144,0	2,3	0,0	144,0	2,4	0,7
Yhteensä	144,0	2,3	0,0	144,0	2,4	0,7
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	1 838,7	2,5	27,8	1 988,0	23,9	4,4
OTC-valuuttaoptiot ostetut ja myytyt	375,0	2,5	2,2	166,0	1,6	0,8
Yhteensä	2 213,7	4,9	29,9	2 154,0	25,5	5,2
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	2 357,7	7,2	29,9	2 298,0	27,9	5,9
Suojaavat johdannaissopimukset						
Käypää arvoa suojaavat						
Valuuttatermiinit	363,9	0,0	3,5	363,9	3,3	0,0
Yhteensä	363,9	0,0	3,5	363,9	3,3	0,0
Johdannaissopimukset yhteensä	2 721,7	7,2	33,5	2 662,0	31,2	5,9

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osaa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojaussuhteen ulkopuolelle on jätetty termiinisopimusten korkoelementti.

Käyvän arvon suojausiksi luokiteltujen valuuttajohdannaisten nettotulos oli 12 (-63) miljoonaa euroa. Suojattavasta riskistä johtuva nettotulos myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta oli -12 (63) miljoonaa euroa.

MUUT RAHOITUSVARAT

Milj. €	2018	2017
Lainat ja muut saamiset		
Jälleenvakuutustalletesaamiset	0,0	0,0
Lainat	0,0	0,2
Yhteensä	0,0	0,2
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	481,5	0,5
Pankkien liikkeeseen laskemat	402,3	451,0
Muut saamistodistukset	1 973,6	2 430,5
Yhteensä	2 857,4	2 881,9
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1 304,7	1 566,2
Muut	732,7	696,0
Yhteensä	2 037,4	2 262,2
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä	4 894,8	5 144,1
Myytäväksi luokitellut varat	0,0	-198,4
Rahoitusvarat yhteensä	4 901,9	4 977,2

Myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 57 miljoonaa euroa (31).

Myytävissä olevat rahoitusvarat / Saamistodistukset: Myytävissä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukkovelkakirjalainasijoituksia 2 857 miljoonaa euroa (2 882) ja rahamarkkinasijoituksia 0 miljoonaa euroa (0).

Myytävissä olevat rahoitusvarat / Osakkeet ja osuudet: Julkisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista 752 miljoonaa euroa (807) on pörssiosakkeita. Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 670 miljoonaa euroa (649).

13 KÄYVÄT ARVOT

Milj. €	2018		2017		Käyvän arvon muutos
	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	
Konsernin rahoitusvarat					
Rahoitusvarat	4 901,9	4 901,9	5 175,6	5 175,6	-273,7
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	6 960,1	6 960,1	7 086,9	7 086,9	-126,8
Muut varat	33,1	33,1	9,3	9,3	23,9
Käteiset varat	585,5	585,5	1 024,7	1 024,7	-439,1
Yhteensä	12 480,6	12 480,6	13 296,4	13 296,4	-815,7
Konsernin rahoitusvelat					
Rahoitusvelat	133,5	133,5	105,9	105,9	27,6
Muut velat	172,9	172,9	62,0	62,0	110,9
Yhteensä	306,3	306,3	167,9	167,9	138,4

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin, sisältäen myös myytäväksi luokitellut varat. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Alustavien analyysien mukaan konsernilla ei ole IFRS 9 standardin mukaisesti hankintamenoa tai laajan tuloksen kautta arvostettavia rahoitusvaroja, joista arvioitaisiin odotettavissa olevia luottotappioita. Lopullinen luokittelu voi poiketa tästä arvioista kun IFRS 9 standardi otetaan käyttöön 1.1.2022.

Sijoitusarvopapereiden käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissopimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optiohinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita arvoja, joissa ei ole mukana siirtyvien korkojen osuutta.

14 KÄYPIEN ARVOJEN MÄÄRITYS JA HIERARKIA

Suurin osa konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon. Näiden arvostus perustuu joko julkisiin hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista, arvo on määritetty muita menetelmiä käyttäen.

Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlaisten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

RAHOITUSVARAT 31.12.2018

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	2,3	-	2,3
Valuuttajohdannaiset	-	4,9	-	4,9
Yhteensä	0,0	7,2	0,0	7,2
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	484,1	3,1	7,3	494,5
Saamistodistukset	565,6	1 040,1	15,5	1 621,2
Rahastot	3 119,1	682,9	678,5	4 480,5
Johdannaissopimukset	0,0	5,4	-	5,4
Yhteensä	4 168,8	1 731,5	701,3	6 601,6
Myytäviksi olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	752,3	-	38,4	790,7
Saamistodistukset	2 143,3	700,7	13,4	2 857,4
Rahastot	550,7	19,9	675,9	1 246,6
Yhteensä	3 446,3	720,6	727,8	4 894,7
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	7 615,1	2 459,3	1 429,0	11 503,5
Muut varat		977,2		977,2
RAHOITUSVARAT YHTEENSÄ	7 615,1	3 436,5	1 429,0	12 480,6

RAHOITUSVELAT 31.12.2018

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset	-	33,5	-	33,5
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	-	33,5	-	33,5
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat		100,0		100,0
RAHOITUSVELAT YHTEENSÄ	-	133,5	-	133,5

RAHOITUSVARAT 31.12.2017

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	2,4	-	2,4
Valuuttajohdannaiset	-	28,8	-	28,8
Yhteensä	0,0	31,2	0,0	31,2
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	576,3	3,2	5,9	585,4
Saamistodistukset	656,0	756,5	22,7	1 435,2
Rahastot	3 464,5	855,7	358,6	4 678,7
Johdannaissopimukset	0,0	15,0	-	15,0
Yhteensä	4 696,8	1 630,3	387,2	6 714,4
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	807,4	-	23,7	831,1
Saamistodistukset	2 427,5	449,1	5,4	2 881,9
Rahastot	755,8	20,4	654,9	1 431,1
Yhteensä	3 990,7	469,5	684,0	5 144,1
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	8 687,5	2 131,0	1 071,2	11 889,7
Muut varat		1 406,4		1 406,4
RAHOITUSVARAT YHTEENSÄ	8 687,5	3 537,5	1 071,2	13 296,2

RAHOITUSVELAT 31.12.2017

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	0,7	-	0,7
Valuuttajohdannaiset	-	5,2	-	5,2
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	-	5,9	-	5,9
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	-	100,0	-	100,0
RAHOITUSVELAT YHTEENSÄ	-	105,9	-	105,9

KÄYPIEN ARVOJEN HERKKYYSANALYYSI

Kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan lisäisi tulosta 29 miljoonaa euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 67 miljoonaa euroa.

Konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen herkkyyssanalyysi eri markkinariskikenaarioissa on esitetty alla. Vaikutukset kuvaavat yksittäisessä markkinamuutuksessa tapahtuvan yhtäkkisen muutoksen vaikutusta instrumenttien käypään arvoon 31.12.2018.

Herkkyyssarkastelut sisältävät johdannaispositioiden vaikutukset. Kaikki herkkyyssanalyysit on laskettu ennen veroja.

Mij. €	Korko		Osake	Muut sijoitukset
	1 % tasoliike alas	1 % tasoliike ylös	20 % alas	20 % alas
Vaikutus tulokseen	-1	-1	0	0
Vaikutus suoraan omaan pääomaan	85	-73	-267	-148
Kokonaisvaikutus	84	-74	-267	-148

15 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN MUUTOKSET

RAHOITUSVARAT 2018

Mij. €	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/ tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/ tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/tappiot rahoitusvaroista
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	5,9	29,6	-	6,9	-35,1	0,0	7,3	0,0
Saamistodistukset	22,7	0,3	-	4,0	-11,5	0,0	15,5	0,0
Rahastot	358,6	21,0	-	354,9	-56,0	0,0	678,5	21,1
Yhteensä	387,2	50,8	0,0	365,8	-102,6	0,0	701,3	21,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	23,7	1,3	4,2	12,7	-3,5	-	38,4	3,9
Saamistodistukset	5,4	0,0	-0,1	66,4	-58,3	-	13,4	-0,1
Rahastot	654,9	5,2	6,0	116,3	-106,5	-	675,9	11,8
Yhteensä	684,0	6,5	10,1	195,4	-168,2	-	727,8	15,6
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	1 071,2	57,3	10,1	561,2	-270,8	0,0	1 429,0	36,7

RAHOITUSVELAT 2018

Ei raportoitavaa.

Mij. €	Kokonaisvoitot/- tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista	26,6	10,1	36,7

RAHOITUSVARAT 2017

Milj. €	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/ tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/ tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/tappiot rahoitusvaroista
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	13,8	-8,1	-	6,6	-6,3	0,0	5,9	-8,0
Saamistodistukset	26,5	0,2	-	0,1	-4,1	0,0	22,7	0,0
Rahastot	153,7	9,9	-	241,7	-46,7	0,0	358,6	10,6
Yhteensä	194,0	1,9	0,0	248,4	-57,1	0,0	387,2	2,7
Myytävissä olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	29,0	10,4	-1,1	5,0	-19,5	-	23,7	-1,8
Saamistodistukset	5,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-	5,4	0,0
Rahastot	734,1	-48,4	14,4	179,4	-224,5	-	654,9	-33,9
Yhteensä	768,5	-38,1	13,2	184,3	-244,0	-	684,0	-35,7
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	962,5	-36,2	13,2	432,7	-301,0	0,0	1 071,2	-33,0

RAHOITUSVELAT 2017

Ei raportoitavaa.

Milj. €	Kokonaisvoitot/- tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista	-46,2	13,2	-33,0

16 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN HERKKYYSANALYYSI

Milj. €	2018		2017	
	Kirjanpitoarvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)	Kirjanpitoarvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)
Rahoitusvarat				
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitus-sopimuksiin liittyvät				
Osakkeet ja osuudet	7,3	-	5,9	-
Saamistodistukset	15,5	-	22,7	-
Rahastot	678,5	-	358,6	-
Yhteensä	701,3	-	387,2	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	38,4	-7,7	23,7	-4,7
Saamistodistukset	13,4	-0,4	5,4	-0,4
Rahastot	675,9	-135,2	654,9	-131,0
Yhteensä	727,8	-143,3	684,0	-136,1
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	1 429,0	-143,3	1 071,2	-136,1

Korkoinstrumenttien osalta rahoitusvarojen arvoa on testattu olettamalla korkotason nousevan 1 prosenttiyksiköllä kaikissa maturiteeteissa. Muiden omaisuuslajien osalta on oletettu hintojen laskevan 20 prosenttia. Konserni ei kanna sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä sijoitusriskejä, joten niiden osalta vaikutuksia ei ole esitetty. Edellä esitettyjen vaihtoehtoisten oletusten perusteella mahdollinen korkotason muutos aiheuttaisi saamistodistusten osalta 0,4 miljoonan euron (0,4) ja muiden instrumenttien mahdollinen hinnan alentuminen 142,9 miljoonan euron (135,7) arvostustappion konsernin muussa laajassa tuloksessa. Jokseenkin mahdollinen tulospaikutus olisi näin konsernin omaan pääomaan suhteutettuna 11,8 prosenttia (9,7).

17 SIOITUSSIDONNAISTEN SOPIMUSTEN KATTEENA OLEVAT SIOITUKSET

Milj. €	2018	2017
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	39,1	72,6
Pankkien liikkeeseenlaskemat sijoitustodistukset	267,5	0,0
Muut saamistodistukset	1 314,6	1 362,6
Yhteensä	1 621,2	1 435,2
Osakkeet ja osuudet		
Julkisesti noteeratut	4 405,6	4 904,3
Muut	569,4	359,8
Yhteensä	4 974,9	5 264,1
Lainat ja muut saamiset	358,5	372,5
Muut rahoitusvarat	5,4	15,0
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset yhteensä	6 960,1	7 086,9
Myytäväksi luokitellut varat	0,0	-3 100,4
Yhteensä	6 960,1	3 986,5

Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 4 461 miljoonaa euroa (4 299) ja saamistodistusten 1 695 miljoonaa euroa (1 448).

18 LASKENNALLISET VEROSAAMISET JA VEROVELAT

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2018 AIKANA

Milj. €	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.
Laskennalliset verosaamiset				
Vahvistetut tappiot	0,1			0,1
Varjolaskenta	5,6		-3,9	1,7
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	1,1	5,4		6,5
Yhteensä	6,8	5,4	-3,9	8,2
Laskennallisten verojen netotus				-8,2
Laskennalliset verosaamiset yhteensä				0,0
Laskennalliset verovelat				
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	1,8	0,0	0,0	1,8
Käyvän arvon muutokset	163,8	3,4	-66,7	100,5
Varjolaskenta	5,6		-3,9	1,7
Yhteensä	171,2	3,4	-70,6	104,0
Laskennallisten verojen netotus				8,2
Laskennalliset verovelat yhteensä				95,8

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2017 AIKANA

Milj. €	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.
Laskennalliset verosaamiset				
Vahvistetut tappiot	0,1			0,1
Varjolaskenta	4,2		1,4	5,6
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	2,2	-1,1		1,1
Yhteensä	6,5	-1,1	1,4	6,8
Laskennallisten verojen netotus				-6,8
Laskennalliset verosaamiset yhteensä				0,0
Laskennalliset verovelat				
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	2,0	-0,2	0,0	1,8
Käyvän arvon muutokset	181,1	-19,7	2,4	163,8
Varjolaskenta	4,2		1,4	5,6
Yhteensä	187,3	-19,9	3,8	171,2
Laskennallisten verojen netotus				6,8
Laskennalliset verovelat yhteensä				164,4

19 VEROT

Milj. €	2018	2017
Tulos ennen veroja	450,4	236,0
Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla	90,1	47,2
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	0,0	0,0
Verovapaat tulot	-2,2	-2,2
Vähennyskeltottomat kulut	0,0	1,2
Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit	1,1	2,9
Verot aikaisemmilta tilikausilta	1,8	1,5
Konsernin verot yhteensä	90,8	50,7

20 TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATUT MUUN LAAJAN TULOKSEN ERÄT

Milj. €	2018	2017
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi:		
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Tilikauden voitot/tappiot	-333,5	12,2
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	66,7	-2,4
Varjolaskenta	19,7	-6,8
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen	-247,1	3,0

21 MUIHIN LAAJAN TULOKSEN ERIIN LIITTYVÄT VEROT

	2018			2017		
Milj. €	Ennen veroja	Vero vaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero vaikutus	Verojen jälkeen
Myytävissä olevat rahoitusvarat	-333,5	66,7	-266,8	12,2	-2,4	9,8
Varjolaskenta	19,7	0,0	19,7	-6,8	0,0	-6,8
Muut laajan tuloksen erät yhteensä	-313,8	66,7	-247,1	5,4	-2,4	3,0

22 MUUT VARAT

Milj. €	2018	2017
Korot	23,7	25,0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	4,3	8,7
Saamiset jälleenvakuutuslaitosten kautta	0,9	0,6
Kauppahintasaamiset	33,1	9,3
Johdannaiskaupan vakuudet	56,0	3,7
Muut	63,8	58,6
Yhteensä	182,0	105,9

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

23 KÄTEISET VARAT

Milj. €	2018	2017
Pankkisaamiset	585,5	1 024,7
Yhteensä	585,5	1 024,7

24 VELAT VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUKSISTA

MUIDEN KUIN SIOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUSTEN VELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2018	4 546,8	26,2	4 573,0
Maksut	105,5	0,0	105,5
Korvaukset	-439,7	-0,5	-440,1
Kuormitustulo	-34,1	0,0	-34,1
Laskuperustekorko	122,3	0,0	122,3
Asiakashyvitykset	1,0	0,0	1,0
Muut	-104,5	-1,6	-106,1
31.12.2018	4 197,3	24,1	4 221,5
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	0,0	0,0
Velka 31.12.2018	4 197,3	24,1	4 221,5

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2017	4 793,9	27,5	4 821,5
Maksut	118,5	0,2	118,7
Korvaukset	-453,5	-1,9	-455,4
Kuormitustulo	-34,7	0,0	-34,7
Laskuperustekorko	131,6	0,0	131,6
Asiakashyvitykset	0,8	0,0	0,8
Muut	-9,9	0,4	-9,5
31.12.2017	4 546,8	26,2	4 573,0
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	0,0	0,0
Velka 31.12.2017	4 546,8	26,2	4 573,0
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat			-198,4
Velka 31.12.2017, netto			4 374,6

SIOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUSVELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2018	4 793,8	2 271,7	7 065,5
Maksut	289,4	686,7	976,1
Korvaukset	-341,1	-372,1	-713,3
Kuormitustulo	-48,0	-28,5	-76,5
Muut	-294,9	-2,3	-297,2
31.12.2018	4 399,2	2 555,5	6 954,7

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2017	4 426,8	2 013,1	6 439,9
Maksut	391,4	457,2	848,6
Korvaukset	-258,1	-309,5	-567,5
Kuormitustulo	-47,2	-25,0	-72,2
Muut	280,9	135,9	416,7
31.12.2017	4 793,8	2 271,7	7 065,5
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat			-3 100,4
Velka 31.12.2017, netto			3 965,1

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä korkotäydennysten vaikutuksen. Laskelma perustuu eriin ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Tarkempi erittely veloista löytyy tilinpäätöksen riskienhallintaliitteestä.

VAKUUTUSSOPIMUKSET

Milj. €	2018	2017
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	1 933,5	2 222,6
Korvausvastuu	2 260,5	2 322,2
Velka muista vakuutussopimuksista		
Vakuutusmaksuvastuu	0,0	0,0
Korvausvastuu	0,3	0,9
Yhteensä	4 194,3	4 545,7
Jälleenvakuutussopimukset		
Vakuutusmaksuvastuu	0,2	0,3
Korvausvastuu	2,8	0,8
Yhteensä	3,0	1,1
Vakuutussopimukset yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	1 933,7	2 222,9
Korvausvastuu	2 263,7	2 323,9
Yhteensä	4 197,3	4 546,8
Sijoitussopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	24,1	26,2
Velka vakuutus- ja sijoitussopimuksista yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	1 957,8	2 249,1
Korvausvastuu	2 263,7	2 323,9
Velka vakuutus- ja sijoitussopimuksista yhteensä	4 221,5	4 573,0
Jälleenvakuuttajien osuus		
Vakuutusmaksuvastuu	0,0	0,0
Korvausvastuu	0,9	0,0
Yhteensä	0,9	0,0

Vastuuvelan riittävyyslaskelmasta ei aiheudu lisävaateita.

Sijoitussopimuksiin, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu IFRS 4 Vakuutussopimukset standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitussopimukset on arvostettu vakuutussopimusten tavoin.

25 VELAT SIJOITUSSIDONNAISISTA VAKUUTUS- JA SIJOITUSSOPIMUKSISTA

Milj. €	2018	2017
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	4 399,2	4 793,8
Sijoitussidonnaiset sijoitus sopimukset	2 555,5	2 271,7
Yhteensä	6 954,7	7 065,5
Myytäväksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat	0,0	-3 100,4
Yhteensä	6 954,7	3 965,1

26 RAHOITUSVELAT

Rahoitusvelat pitävät sisällään velat johdannaissopimuksista, liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Milj. €	2018	2017
Johdannaissopimukset	33,5	5,9
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	100,0	100,0
Yhteensä	133,5	105,9

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomelainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 miljoonan euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Finanssivalvonnan luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on kokonaisuudessaan Sampo Oyj:n salkussa.

27 ELÄKEVELVOITTEET

Eläke-etuudet

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuuspohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Mandatum Life konsernissa on lyhytaikaisia henkilöstön kannustinjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat vuosittain. Pääosa järjestelmistä on sidottu Mandatum Life konsernin vuosittaisiin tulostuloksiin. Tulospalkkiot kirjataan sen kauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio vuodelta 2018 maksettavista tulospalkkioista on 4,0 miljoonaa euroa.

28 MUUT VELAT

Milj. €	2018	2017
Korot	23,2	7,2
Verot	18,2	31,5
Velat ensivakuutustoiminnasta	18,4	37,4
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	6,6	5,8
Kauppahintavelat	42,1	62,0
Saadut vakuudet	2,2	24,1
Muut	62,1	75,5
Yhteensä	172,9	243,6

Erä Saadut vakuudet sisältää johdannaiskaupasta ja osakelainauksesta syntyvän vakuusvaatimuksen vakuudeksi hyväksyttävät varat.

Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat, ostovelat sekä velat yhteistoimintayhtiöille.

29 EHDOLLISET VELAT JA SITOUKSET

Milj. €	2018	2017
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Sijoitussitoumukset	1 054,3	847,8
IT-hankinnat	4,9	1,8
Yhteensä	1 059,2	849,6
Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus		
Käteinen	57,7	3,7

Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.

EI-PURETTAVISSA OLEVAT MUUT VUOKRASOPIMUKSET

Milj. €	2018	2017
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
Yhden vuoden kuluessa	2,4	2,2
Yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	7,9	6,9
Yli viiden vuoden kuluttua	2,5	4,1
Yhteensä	12,8	13,2
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevien saatavien vuokrien kokonaismäärä		
	0,1	0,1
Kaudella kuluksi kirjatut vuokrat ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat eriteltynä		
Vähimmäisvuokrat	-3,6	-3,6
Edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat	0,1	0,1
Yhteensä	-3,6	-3,5

Konsernilla oli vuoden 2018 lopussa vuokralle otettuja tiloja yhteensä 10.709 m² (8 596). Vuokrasopimukset on tehty pääosin 3 - 10 vuodeksi. Konserni on edelleenvuokrannut em. tiloista 323 m² (323).

IFRS 16 standardin käyttöönoton yhteydessä 1.1.2019 vuokravastuista 10,9 miljoonaa euroa siirtyi taseeseen käyttöoikeusomaisuuseräksi.

30 OMA PÄÄOMA

Osakepääoma

Yhtiön osakkeiden lukumäärä tilikauden ja edellisen tilikauden lopussa oli 239 998 osaketta. Yhtiön osakepääomassa 40,4 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana. Tilikauden päättyessä konserniyhtiöiden hallussa ei ollut omia osakkeita.

Oman pääoman rahastot ja kertyneet voittovarot

Ylikurssirahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkittyosakepääomaan.

Ylikurssirahastossa 98,9 miljoonaa euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Vararahasto 30,1 miljoonaa euroa sisältää yhtiökokouksen päätöksellä vapaasta pääomasta siirrettyjä varoja.

Muut oman pääoman erät sisältävät myytävissä olevien rahoitusvarojen arvomuutokset, rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset sekä muuntoerot.

Muutokset oman pääoman rahastoissa ja kertyneissä voittovaroissa on esitetty konsernin oman pääoman muutoslaskelmassa.

31 LÄHIPIIRITIEDOT

JOHTOON KUULUVAT AVAINHENKILÖT

Mandatum Life -konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallituksen jäsenet ja johtoryhmä.

Milj. €	2018	2017
Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksettu kompensatio		
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	1,7	1,8
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0,4	0,4
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	1,6	1,4
Yhteensä	3,6	3,5

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TyEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot. Palkkiot määräytyvät konsernitasoisten ehtojen perusteella. Mandatum Life maksaa palkkioista omien avainhenkilöidensä osuuden (liite 32).

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lähipiiriliiketoimet

Johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä ei ole lainoja konserniyhtiöiltä.

OSAKKUUSYHTIÖT

Milj. €	2018	2017
Lähipiirisaamiset ja -velat		
Rahoitusmarkkinavälineet, myytävissä olevat	0,0	0,0
Siirtosaamiset	0,0	0,0

32 KANNUSTINJÄRJESTELMÄT

JOHDON JA ASiantuntijoiden Pitkäaikaiset Kannustinjärjestelmät

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2014 I- 2017 II Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määräytymisperusteena olevien kannusteyksiköiden määrästä. Ohjelmissa konsernin johtoryhmän jäsenten osalta päätöksen jaettavien kannusteyksiköiden määrästä tekee konsernin hallitus. Mandatum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului noin 20 henkilöä vuoden 2018 lopussa.

Kannustepalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä sekä vakuutusliikkeen tuotosta (IM) ja riskisopeutetun pääoman tuotosta (ROCaR). Yhden laskennallisen kannusteyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskipörssi ohjelmien ehdoissa määrättyä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 38,26 - 44,10 euroa. Laskennallisen kannusteyksikön arvo on maksimissaan 57,26 - 63,10 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Kaikissa ohjelmissa kannustepalkkio riippuu kahdesta mittarista. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 6 prosenttia tai yli, kannustepalkkion tästä tunnusluvusta riippuva osuus maksetaan kokonaisuudessaan, ja, mikäli tuotto on 4 - 5,99 prosenttia, maksu on puolet täydestä määrästä. Tunnusluvun jäädessä alle 4 prosentin ei vakuutusliikkeen tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan. Lisäksi palkkiossa huomioidaan riskisopeutetun pääoman tuotto. Mikäli tuotto on vähintään riskiton tuotto + 4 prosenttia, maksetaan tästä tunnusluvusta riippuva osuus kokonaisuudessaan. Mikäli tuotto on vähintään riskiton tuotto + 2 prosenttia mutta vähemmän kuin riskiton tuotto + 4 prosenttia, maksetaan puolet täydestä määrästä. Mikäli tuotto jää tämän alle, ei riskisopeutetun pääoman tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Kannustepalkkion saajan tulee valtuuttaa Sampo Oyj hankkimaan puolestaan Sammon A-osakkeita 50 prosentilla (ohjelma 2017) tai 60 prosentilla (ohjelma 2014) saamansa kannustepalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen. Osakkeet ovat luovutusrajoitusten alaisia kolme vuotta kannustepalkkion maksamisesta. Kannustepalkkiot saatetaan maksaa ennakkoarvoksi liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättymiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia.

	2014 I	2014 I/2	2017 I	2017 I/2
Ehdot hyväksytty *)	17.9.2014	17.9.2014	14.9.2017	14.9.2017
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2015	575	19	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2016	561	19	0	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2017	364	19	563	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2018	177	13	528	10
Kausi päättyy I 30 %	Q2-2017	Q2-2018	Q2-2020	Q2-2021
Kausi päättyy II 35 %	Q2-2018	Q2-2019	Q2-2021	Q2-2022
Kausi päättyy III 35 %	Q2-2019	Q2-2020	Q2-2022	Q2-2023
Maksuajankohta I 30 %	9-2017	9-2018	9-2020	9-2021
Maksuajankohta II 35 %	9-2018	9-2019	9-2021	9-2022
Maksuajankohta III 35 %	9-2019	9-2020	9-2022	9-2023
Sampo A -kurssi ehtojen hyväksymispäivänä eur *	37,22	37,22	44,02	44,02
Lähtökurssi eur **	38,26	43,38	43,81	44,10
Lähtökurssi oikaistuna osingolla eur 31.12.2018	29,26	36,33	41,21	44,10
Sampo A -päättökurssi 31.12.2018	38,41			
Perusarvo yhteensä (milj. euroa)	1,4	0,0	0,3	0,0
Velka yhteensä (milj. euroa)	1,7			
Raportointikauden kulu yhteensä (milj. euroa)	0,3			

* Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

** 10 päivän vaihdolla painotettu keskipörssi hyväksymispäivästä

33 TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

Milj. €	2018	2017
Tilintarkastus	-0,3	-0,3
Muut palkkiot	-0,2	-0,1
Yhteensä	-0,5	-0,4

34 OIKEUDENKÄYNNIT

Mandatum Life on osapuolena oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2018. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Asiantuntija-arvioiden mukaan ei ole todennäköistä, että oikeudenkäyntien tuloksena olisi tulossa merkittäviä menetyksiä.

35 TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Hallitus ehdottaa varsinaiselle yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 150,0 miljoonaa euroa.

36 SIJOITUKSET TYTÄRYHTIÖISSÄ

	Kotimaa	Omistusosuus (%)	Osuus äänivallasta (%)
Nimi			
Asunto Oy Nastolan Upon Asunnot Oy	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Vantaan Raiviosuonmäki 6	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Espoon Matinkatu 8	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Espoon Aaplinkatu 6	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Espoon Aallonhuippu 9	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Ahti Business Park	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Hyvinkään Sampotalo	Suomi	81,37	81,37
Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Karhulinna	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Galaxy	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7a	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7b	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Jäkälävaara	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Järvenpään Asemakatu 4	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kaupintie 5	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Leppävaaran Säästötammi	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Niittymaanpolku	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Oulun Torikatu 21-23	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Rautalaani	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Tampereen Hatanpäänvaltie 18	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Vuokratontit II Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Palvelut Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Vuokratontit I GP Oy	Suomi	100,00	100,00
Saka Hallikiinteistö GP Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Fund Management S.A.	Luxemburg	100,00	100,00

37 MYYTÄVÄKSI LUOKITELLUT VARAT

Lokakuussa 2016 Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö ilmoitti, ettei se jatka vakuutusten jakelusopimusta Danske Bank Oyj:n kanssa 31.12.2016 jälkeen ja että se käyttää oikeuttaan myydä Danske Bankin kautta hankittu vakuutuskanta Danske Bank A/S:lle. Vakuutuskanta on ollut luokiteltuna IFRS 5 standardin mukaisesti.

Mandatum Life ja Danske Bank sopivat 24.4.2018 yhteistyön jatkamisesta ja siitä, että aiemmin sovittu vakuutuskannan myynti ei toteudu. Sovittu järjestely oli ehdollinen verokohtelun vahvistamiselle. Vaikka Mandatum Life vastaanotti 29.5.2018 verokohtelua koskevan negatiivisen ennakkoratkaisun, ovat osapuolet kuitenkin päättäneet yhteistyön jatkamisesta sovitun mukaisesti. Osapuolet valittavat ennakkoratkaisusta ja Danske Bank on maksanut sopimuksen mukaan 197 miljoonaa euroa kesäkuussa 2018. Mandatum Lifen taloudellinen riski negatiivisen verokohtelun jäädessä voimaan on 13 miljoonaa euroa, jos suoritettua arvonlisäveroa ei palauteta.

Vakuutuskantaan liittyvä luokittelu myytävänä oleviksi omaisuuseriksi ja niihin liittyviksi velkaeriksi on tehdyn sopimuksen myötä päättynyt.

VAKUUTUSKANNAN VARAT JA VELAT 31.12.2017

Vastaavaa milj. €		Vastattavaa milj. €	
Rahoitusvarat	198,4	Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	198,4
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	3 100,4	Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	3 100,4
Yhteensä	3 298,8	Yhteensä	3 298,8

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuskertomus

MANDATUM HENKIVAKUUTUSOSAKEYHTIÖN YHTIÖKOKOUKSELLE

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön (y-tunnus 0641130-2) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. – 31.12.2018. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman päänn muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenvedon merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 33 ja emoyhtiön liitetiedossa ”Tilintarkastajan palkkiot”.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisuuden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisuuden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

Olemme täyttäneet kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa kuvatut velvollisuutemme tilinpäätöksen tilintarkastuksessa mukaan lukien näihin seikkoihin liittyvät velvoitteemme. Tämän mukaisesti suoritimme suunnittelemaamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat arviomme mukaisesti riskeihin, jotka voivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisyyteen. Suorittamamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat myös alla mainittuihin riskeihin, ovat olleet perustana oheista tilinpäätöstä koskevalle lausunnonllemme.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessaamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontroleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

Merkittävä arvioidun olennaisen virheellisuuden riski

Vakuutusvelvoitteiden arvostus

Viittaamme Yhteenvedon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatimisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 24, 25 ja 37.

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2018 vakuutusvelvoitteiden määrä oli 11.176 miljoonaa euroa (31.12.2017: 11.639 miljoonaa euroa), joka kattaa 97 % konsernin veloista ja on siten konsernin suurin yksittäinen velkaerä.

Henkivakuutuslaitosten vakuutusvelvoitteet perustuvat arvioon tulevasta korvausmaksuista. Arvio perustuu oletuksiin, joihin sisältyy epävarmuutta. Oletusten muutoksilla voi olla olennaisia vaikutuksia velvoitteiden arvostukseen. Keskeisiin oletuksiin sisältyvät käytetty korkokanta ja vakuutettujen elinajan odote.

Miten riskiä käsiteltiin tilintarkastuksessa

Tilintarkastustoimenpiteinä arvioimme esimerkiksi konsernin vakuutusvelvoitteiden laskentaprosessin hallintaa sekä testasimme vakuutusvelvoitteiden laskennan täydellisyyteen, arvostamiseen ja hallinnointiin liittyvien avainkontrollien tehokkuutta.

Arvioimme käytettyjen laskentamenetelmien ja oletusten asianmukaisuutta sekä laskimme itsenäisesti uudelleen valittuja sopimuskohtaisia vastuuvetoja.

Käytimme sisäisiä aktuaarejamme arvioimaan käytettyjen oletusten asianmukaisuutta.

Arvioimme vakuutusvelvoitteisiin liittyvien liitetietojen riittävyyden.

Merkittävä arvioidun olennaisen virheellisuuden riski

Rahoitusvarojen arvostus

Viittaamme Yhteenvedoon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatimisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 12–16, 17 sekä 37.

Konsernin sijoitukset 11.862 miljoonaa euroa (2017: 12.262 miljoonaa euroa) muodostavat 93 % konsernin kokonaisvaroista. Arvostus käypään arvoon voi olla subjektiivista erityisesti sellaisissa sijoituksissa, joissa käypä arvo perustuu arvostusmalliin. Pääomarahastojen, listaamattomien velkakirjojen sekä listaamattomien osakkeiden arvostaminen käypään arvoon edellyttää useiden hinnoittelutekijöihin liittyvien oletusten asettamista.

Erilaisten arvostusmenetelmien ja oletusten käyttö voi johtaa erilaisiin arvioihin käyvistä arvosta. Erityisiä tilintarkastuksen painopistealueita ovat olleet IFRS:n mukaisen tasojen 2 ja 3 arvostus, joissa arvostustekniikat sisältävät sellaisia tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa. Rahoitusvaroista tason 2 varoja on yhteensä 2.459 miljoonaa euroa ja tason 3 varoja 1.429 miljoonaa euroa (viittaamme liitetietoon 14).

Miten riskiä käsiteltiin tilintarkastuksessa

Osana tilintarkastustoimenpiteitä testasimme käyvän arvon määrittämiseen liittyviä kontroleja sellaisten rahoitusvarojen osalta, joiden arvostus sisältää tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa.

Suoritimme lisätoimenpiteitä ja käytimme apuna asiantuntijoitamme arvioidessamme sellaisten rahoitusvarojen arvostusta, jotka sisältävät suuremman riskin tai arvonvaraisuutta.

Pääomarahastojen osalta arvioimme ja testasimme sijoitusten käyvän arvon määrittämiseen liittyvät konsernin suorittamat toimenpiteet. Toimenpiteet sisältävät rahaston nettoarvon arvioinnin perustuen rahaston sijoitusten käypään arvoon, riippumattomien tahojen tekemiin arvostuksiin sekä käytettävissä olevaan taloudelliseen taustatietoon. Arvioimme rahoitusvaroihin liittyvien liitetietojen riittävyyden.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistointa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumia tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidemme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 22.3.2002 alkaen yhtäjaksoisesti 17 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 14.2.2019

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö

Kristina Sandin
KHT

MANDATUM HENKIVAKUUTUSOSAKEYHTIÖ
POSTIOSOITE PL 627, 00101 HELSINKI
REKISTERÖITY KOTIPAikka JA OSOITE
BULEVARDI 56, 00120 HELSINKI, SUOMI
Y-TUNNUS 0641130-2
WWW.MANDATUMLIFE.FI